

XIII. évfolyam 4. szám 2020

PÉNZÜGYI HÍRLEVÉL

NAIK Agrárgazdasági Kutatóintézet

Pénzügyi Hírlevél
XIII. évfolyam 4. szám 2020

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő
Dr. Lámfalusi Ibolya

Szerzők
Illés Ivett
illes.ivett@aki.naik.hu
Péter Krisztina
peter.krisztina@aki.naik.hu

Kiadó
NAIK Agrárgazdasági Kutatóintézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.
Telefon: (+36 70) 501-1216
Fax: (+36 1) 217-4469
<https://www.aki.gov.hu/>
aki@aki.naik.hu

ISSN 1418 2130

A kiadványokkal kapcsolatban részletes
felvilágosítást ad:
Publikációs Csoport
publikacio@aki.naik.hu
Telefon: (+36 70) 501-1156

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbáziskezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások.....	3
Közvetlen termelői támogatások	5
Vidékfejlesztési és halászati programok.....	7
Piaci és egyéb támogatások	10
Nemzeti támogatások	11
Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások	
kiemelt területei	14
Állattenyésztési támogatások.....	14
Szántóföldi növénytermesztők támogatása.....	17
Kertészeti ágazat támogatása	19
Kockázatkezelés a mezőgazdaságban.....	21
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar	
vállalkozásainak hitelgazdálkodása	22
Az egyéni gazdaságok hitelállománya.....	23
A társas vállalkozások hitelállománya.....	28
Kedvezményes finanszírozás változása a	
mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban	
a Covid–19-járvánnyal összefüggésben	37
MFB-hitelprogramok.....	38
Kedvezményes EXIM-konstrukciók	40
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel	43
Költségvetési kamat- és kezési	
díjtámogatással működő egyéb	
agrárfinanszírozási programok	45
Növekedési Hitelprogram.....	46
Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban	
és az élelmiszeriparban	49
Hitelezési felmérés.....	53
Ágazati csódráták	54
A jegybanki kamat és a vállalati szektor	
kamatainak alakulása.....	55
EU-referencia-kamatláb.....	56
Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései	57
Kiegészítő táblák.....	59

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások

A 2020. költségvetési évre agrár- és vidékfejlesztési támogatásokra elkülönített 699,7 milliárd forintból összességében 401,7 milliárd forintot fizettek ki 2020. szeptember 30-ig (1. táblázat). Az előirányzatok teljesülését vizsgálva figyelembe kell venni, hogy az a kifizetési rendből adódóan nem mindig időarányos. Számos támogatás az év második felében teljesül, bizonyos jogcímek esetében pedig lehetnek áthúzódó kifizetések is.

A kifizetések 39,8 százaléka közvetlen támogatás formájában jutott el a kedvezményezettekhez, így 160,0 milliárd forintot vehettek igénybe a gazdálkodók. Csaknem ugyanekkora összeget, 159,2 milliárd forintot folyósítottak vidékfejlesztési és halászati programokra. A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 keretében

157,4 milliárd forint, a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program keretében 1,7 milliárd forint kifizetés valósult meg a tárgyévben.

A hazai költségvetésből finanszírozott nemzeti támogatások keretében 67,9 milliárd forinthez jutottak a gazdák. Ezen belül a koronavírus-járvány okozta gazdasági nehézségek leküzdésére az agrárvállalkozások 10,5 milliárd forint vissza nem térítendő támogatásban részesültek a Válságkezelő Programból szeptember 30-ig.

A piac szabályozását célzó intézkedésekre 14,5 milliárd forintot fordítottak, amelynek zöme továbbra is a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokat fedezte (1. ábra).

1. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások, 2019. I–III. negyedév és 2020. I–III. negyedév

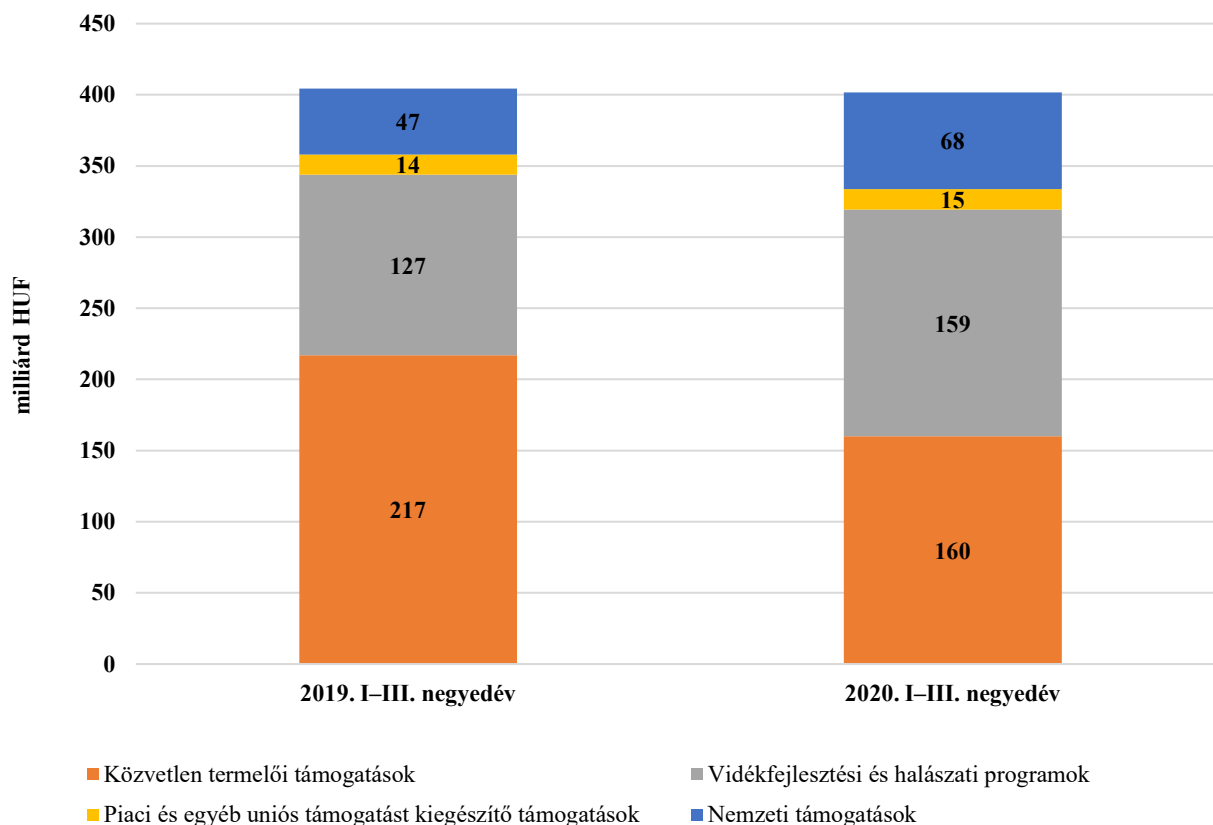
	millió HUF	
Jogcím	2019. I–III. negyedév	2020. I–III. negyedév
I. Közvetlen termelői támogatások	217 023	160 003
II. Vidékfejlesztési és halászati programok	126 790	159 247
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program	1 757	1 882
Vidékfejlesztési Program 2014–2020	125 033	157 365
III. Piaci és egyéb támogatások	14 140	14 544
Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások	7 583	5 708
Agrárpiaci támogatások	6 557	8 836
Belpiaci intézkedések	6 557	8 835
<i>ebből: borászati ágazat támogatása</i>	<i>2 741</i>	<i>3 686</i>
Külpiaci intézkedések	0	1
Intervenciós költségek	0	0
IV. Nemzeti támogatások	46 501	67 903
Agrártámogatások mindösszesen	404 454	401 697

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások keretében 2020. szeptember 30-ig folyósított összeg az előző év azonos időszakától kismértékben, 0,7 százalékkal (2,8 milliárd forint) maradt el. A csökkenés a közvetlen termelői támogatások összegében jelentkezett, a kifizetés 57,0 milliárd forinttal volt kevesebb, mint

egy évvel korábban. A vidékfejlesztési intézkedésekre fordított támogatási összeg 25,6 százalékkal, 32,5 milliárd forinttal haladta meg az egy évvel korábbi kifizetést, a nemzeti támogatások 21,4 milliárd forinttal, a piaci és egyéb támogatások 0,4 milliárd forinttal bővültek (1. ábra).

1. ábra: Agrártámogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2019. I–III. negyedév és 2020. I–III. negyedév

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az első háromnegyed évben az agrárium és a vidék fejlesztését célzó támogatási összeg 74-26 százalékban oszlott meg az uniós és a nemzeti forrás között. Európai uniós forrásból 297,9 milliárd, hazai forrásból további 103,8 milliárd forint kifizetése valósult meg 2020. szept-

ember 30-ig. Ezen belül a társfinanszírozással megvalósult támogatásokra (VP, MAHOP, valamint Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások) uniós forrásból 129,1, hazai költségvetésből 35,9 milliárd forintot fordítottak, ami 78-22 százalékos társfinanszírozási arányt jelent (2. táblázat).

2. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások forrásai, 2020. I–III. negyedév

Forrás	2020. I–III. negyedévi kifizetés		
	Összesen	EU	Nemzeti
Nemzeti forrásból finanszírozott támogatások	67 903	–	67 903
EU-társfinanszírozású támogatások	164 955	129 093	35 862
Közvetlen EU-kifizetések	168 839	168 839	–
Összesen	401 697	297 932	103 765

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

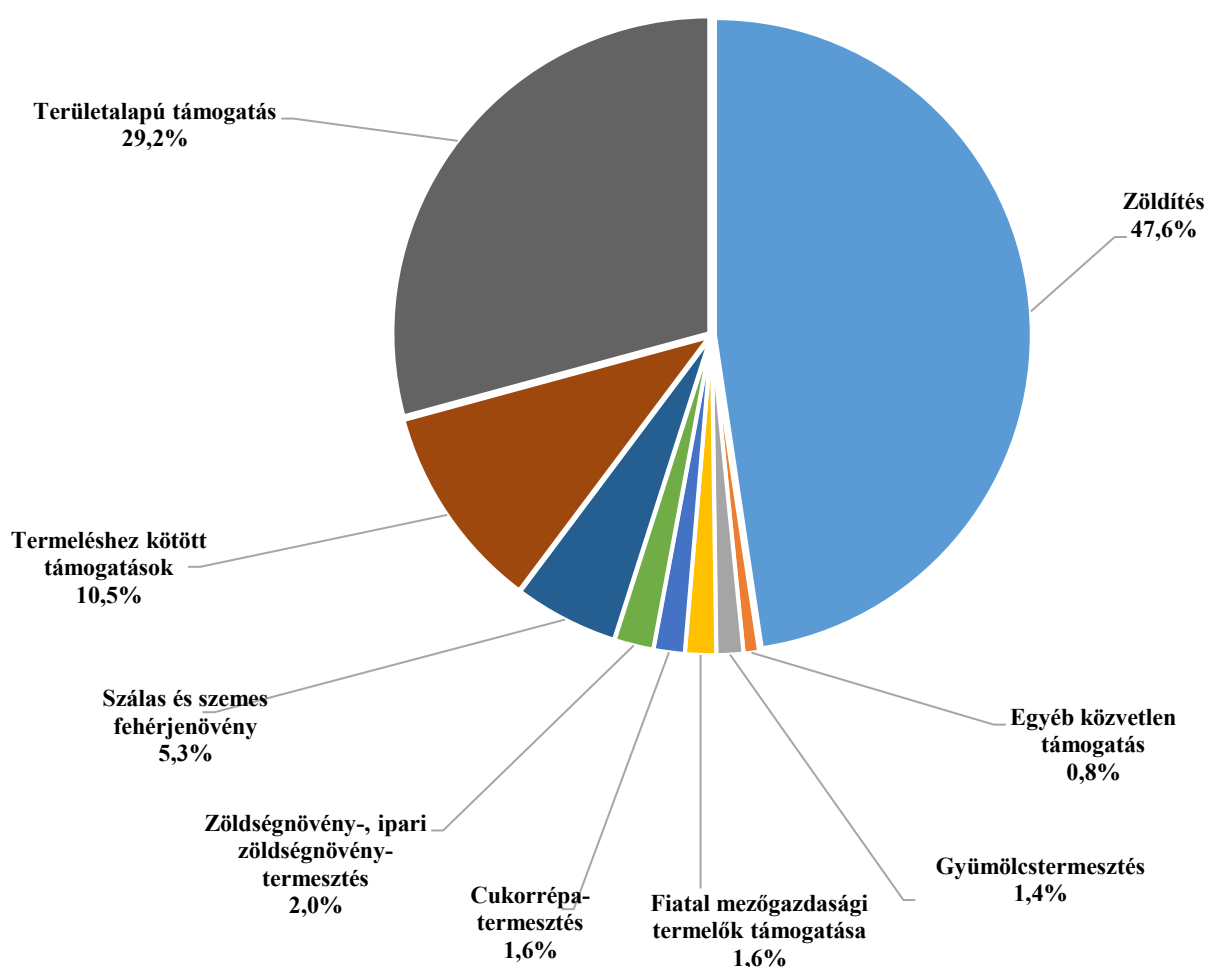
Közvetlen termelői támogatások

A közvetlen támogatások jogcímein 2020. szeptember 30-ig 160,0 milliárd forint jutott el a termelőkhez, jellemzően zöldítési komponens és területalapú támogatás formájában. A támogatási összeg legnagyobb részét, 47,6 százalékát (76,2 milliárd forint) a zöldítési támogatás tette ki, emellett 29,2 százalékos arányt képviselt a területalapú támogatás (46,8 milliárd forint) (2. és 3. ábra). A 2019. évi egységes kérelmek után járó területalapú támogatások előlegkifizetése tavaly év végén megtörtént, a fennmaradó részét 2020 első fél évének

végéig kapták meg a gazdák.

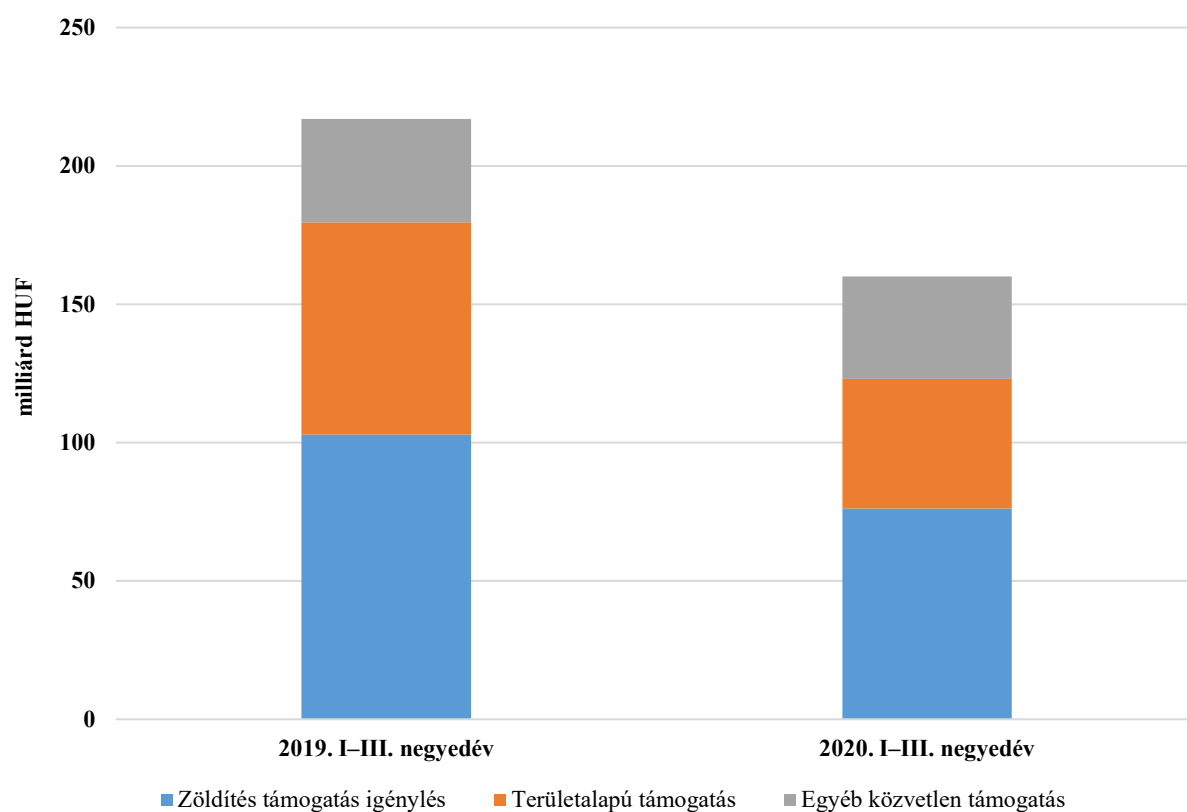
A termeléshez kötött támogatások a 16,9 milliárd forint kifizetéssel 10,5 százalékos arányt képviseltek. A szás és szemes fehérjenövények támogatására 8,5 milliárd forintot folyósítottak a kedvezményezetteknek, ami közel azonos arányban oszlott meg a növénykultúrák között. Zöldségnövények és ipari zöldségnövények termesztéséhez 3,2 milliárd forintot, cukorrépa-termesztés támogatására 2,5 milliárd forintot, gyümölcsstermesztés támogatására (extenzív és intenzív) 2,2 milliárd forintot folyósítottak a termelőknek, a fiatal gazdák 2,5 milliárd forint közvetlen támogatásban részesültek (6. táblázat).

2. ábra: **Közvetlen támogatások megoszlása, 2020. I–III. negyedév**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

3. ábra: **Közvetlen támogatások teljesülése, 2019. I–III. negyedév és 2020. I–III. negyedév**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Vidékfejlesztési és halászati programok

A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 intézkedéseire a tárgyévben 160 milliárd forintot különítettek el, amiből az első háromnegyed évben 157,4 milliárd forintot folyósítottak a gazdálkodóknak (3. táblázat). Ez 32,3 milliárd forinttal meghaladta az előző év azonos időszakában kifizetett összeget. A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP) keretében 2020-ban összességében 3,6 milliárd forint áll a kedvezményezettek rendelkezésére, melyből a vizsgált időszakban 1,9 milliárd forint folyósítása valósult meg.

A VP intézkedései közül a tárgyi eszközökbe történő beruházásokra 65,1 milliárd forintot fordítottak, az agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre 29,1 milliárd forintot. Ezek együttesen

a kifizetések több mint felét tették ki. További 14,1 milliárd forint jutott az alapvető szolgáltatásokra és a falvak megújítására a vidéki térségekben. A LEADER helyi fejlesztésre irányuló támogatások elérték a 9,5 milliárd forintot, a Natura 2000 kifizetések és a vízkeretirányelvhez kapcsolódó kifizetések a 9,0 milliárd forintot. Ökológiai gazdálkodások támogatására 6,9 milliárd forint irányult, a mezőgazdasági üzemek és vállalkozások fejlesztésére 5,0 milliárd forintot vehettek igénybe a kedvezményezettek.

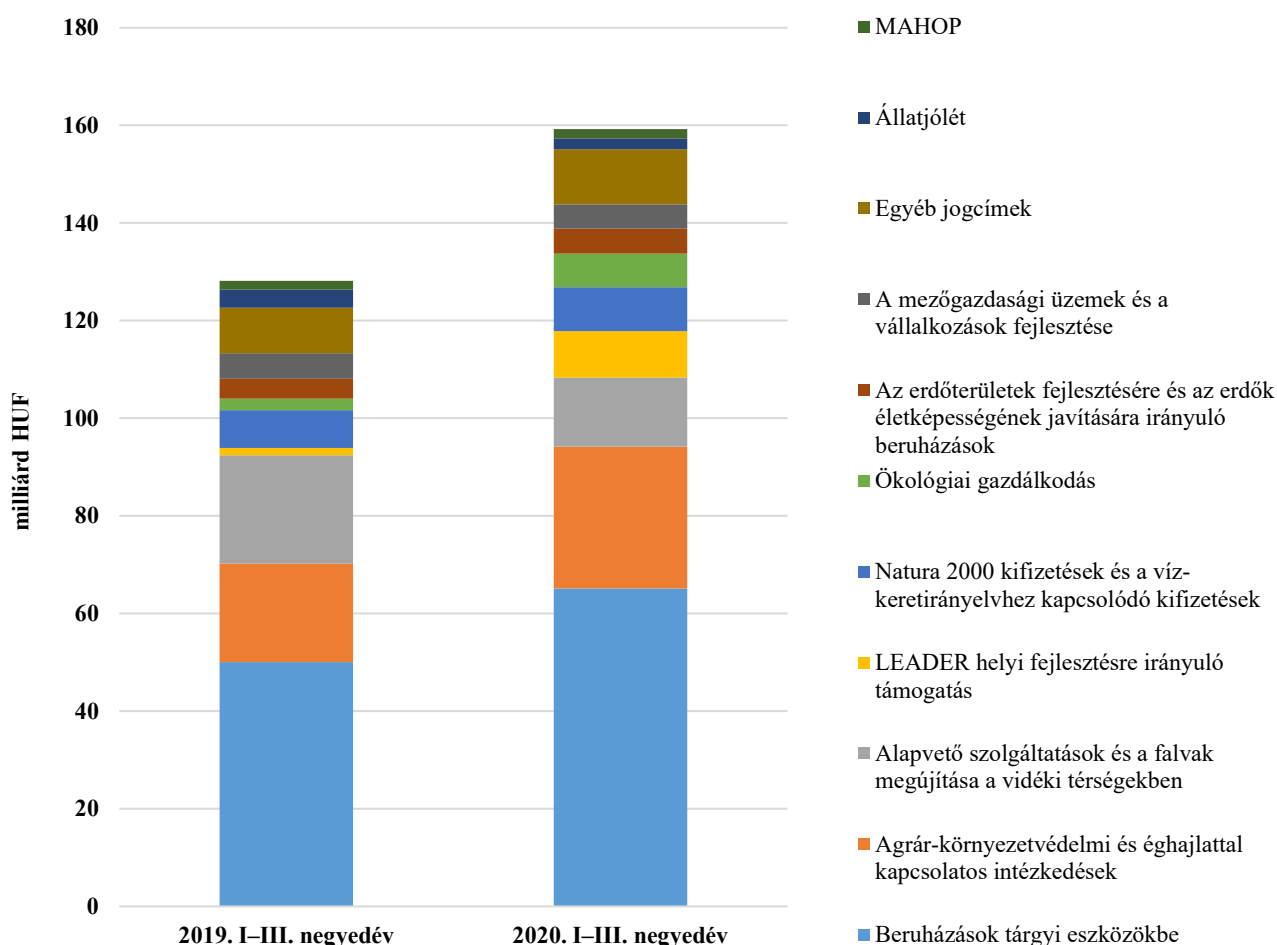
A tárgyévi kifizetéseket összevetve a 2019. év azonos időszakával elmondható, hogy az alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása, az állatjóléti támogatások, valamint a mezőgazdasági üzemek és vállalkozások fejlesztése kivételével az intézkedésekre magasabb összeget fordítottak (4. ábra).

3. táblázat: **Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2019. I–III. negyedév és 2020. I–III. negyedév**

	millió HUF	
Jogcím	2019. I–III. negyedév	2020. I–III. negyedév
EU-társfinanszírozással működő vidékfejlesztési és halászati programok 2014–2020	126 790	159 247
Vidékfejlesztési Program 2014–2020 (determinációval együtt)	125 033	157 365
Beruházások tárgyi eszközökbe	50 028	65 140
Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések	20 204	29 069
Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben	22 212	14 129
LEADER helyi fejlesztésre irányuló támogatás	1 471	9 497
Natura 2000 kifizetések és a vízkeretirányelvhez kapcsolódó kifizetések	7 741	9 029
Ökológiai gazdálkodás	2 341	6 887
Technikai segítségnyújtás	1 863	5 255
Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások	4 077	5 113
A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése	5 261	4 995
Állatjólét	3 731	2 242
Termelői csoportok és szervezetek létrehozása	1 358	1 917
Egyéb jogcímek	6 103	4 092
MAHOP	1 757	1 882

Forrás: PM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

4. ábra: Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2019. I–III. negyedév és 2020. I–III. negyedév

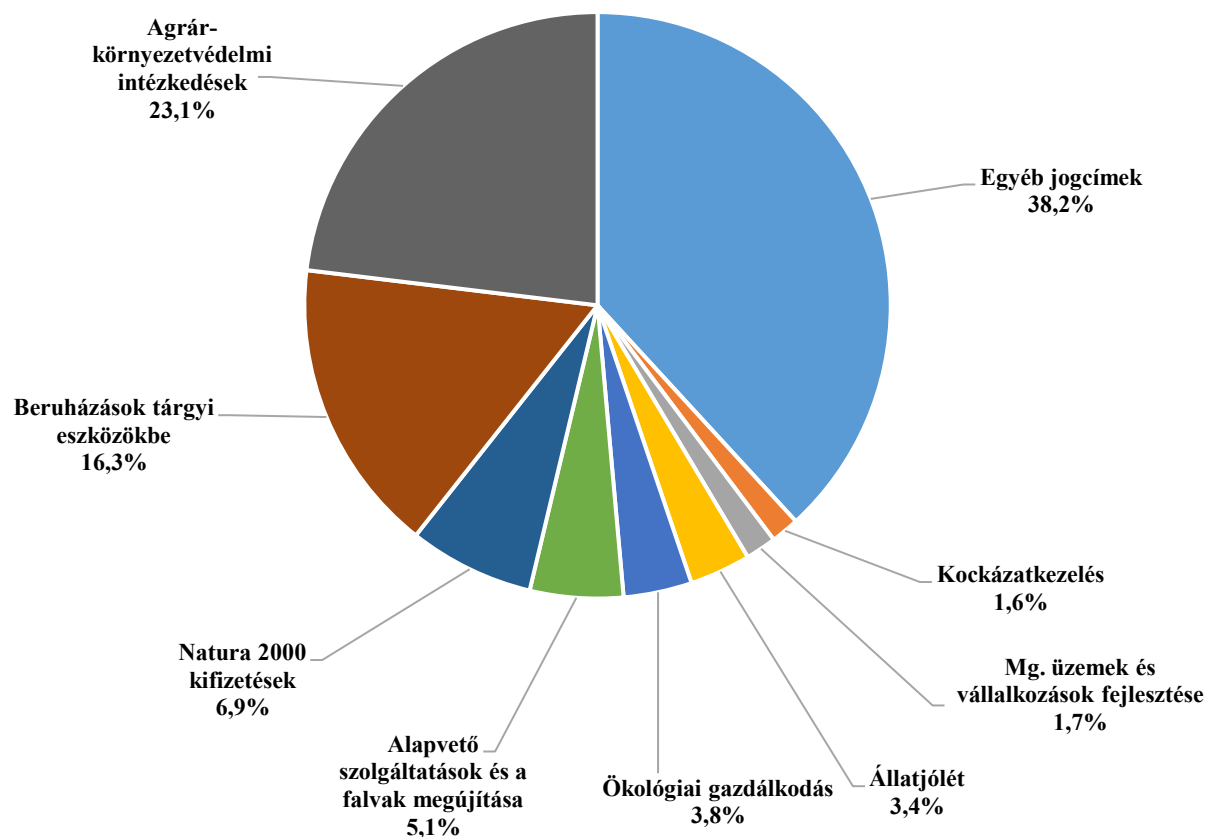
Forrás: PM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A Vidékfejlesztési Program (2014–2020) kezdetétől 2020. szeptember 30-ig 526,1 milliárd forintot fizettek ki a pályázóknak. A kumulált adatokat vizsgálva elmondható, hogy az agrár-környezetvédelmi intézkedések tették ki a kifizetések csaknem egynegyedét, meghaladva a 121,4 milliárd forintot. A támogatások 16,3 százaléka tárgyi eszközökbe történő beruházásra fordítódott (85,6 milliárd forint). A kifizetések 6,9 szá-

zaléka, 36,4 milliárd forint a Natura 2000 és a vízkeretirányelvhez kapcsolódott, míg alapvető szolgáltatásokra és a falvak megújítására 27,1 milliárd forintot folyósítottak a kedvezményezetteknek (5. ábra).

A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP) keretében 2016-ban kezdődtek meg a kifizetések, 2020. június 30-ig összesen 4,4 milliárd forint folyósítása történt meg.

5. ábra: Vidékfejlesztési Program 2014–2020 kifizetései intézkedésenként, kumulált adatok, 2014–2020

Forrás: PM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Piaci és egyéb támogatások

A piac szabályozására irányuló intézkedésekre uniós és nemzeti forrásból együttesen 14,5 milliárd forintot, az előző évi összegnél 0,4 milliárd forinttal többet folyósítottak 2020. szeptember 30-ig.

A piaci és egyéb támogatásokon belül a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra uniós forrásból 5,1 milliárd forintot fordítottak, amit hazai költségvetésből 5,7 milliárd forinttal egészítettek ki.

A programok közül az Iskolatej program támogatására uniós és hazai forrásokból összesen 2,6 milliárd forintot, az Iskolagyümölcs-program támogatására 2,4 milliárd forintot költöttek. Működési alapok támogatására 2,6, az egyes állatbetegségek ellenőrzésére és felszámolására 1,9 milliárd forint folyósítása történt meg. A borászati ágazat további 3,7 milliárd forint támogatásban részesült a belpiaci intézkedések keretében (4. táblázat).

4. táblázat: **Piaci és egyéb támogatások, 2019. I–III. negyedév és 2020. I–III. negyedév**

	millió HUF	
Jogcím	2019. I–III. negyedév	2020. I–III. negyedév
Agrárpiaci támogatások	6 557	8 836
Belpiaci intézkedések	6 557	8 835
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok uniós része	3 796	5 149
<i>Magyar Méhészeti Nemzeti Program</i>	682	685
<i>Iskolatej program</i>	596	580
<i>Iskolagyümölcs-program</i>	1 075	1 244
<i>Működési alapok támogatása (TÉSZ/BÉSZ)</i>	1 108	1 208
<i>Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása</i>	0	1 434
Borászati ágazat támogatása	2 741	3 686
Külpiaci intézkedések	0	1
Intervenciós költségek	0	0
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok nemzeti része	7 583	5 708
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	682	685
Iskolatej program	2 970	2 001
Iskolagyümölcs-program	1 659	1 127
Zöldség-gyümölcs (TÉSZ/BÉSZ)	1 018	21
Működési alapok támogatása (TÉSZ/BÉSZ)	1 131	1 393
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	122	480
Összesen	14 140	14 544

Forrás AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Nemzeti támogatások

Nemzeti támogatás formájában a gazdálkodók 93,8 milliárd forintot vehetnek igénybe a 2020. évi költségvetési időszakban.

A nemzeti támogatások jogcímeire 67,9 milliárd forint támogatási összeg folyósítására került sor 2019. szeptember 30-ig, amelynek 76,1 százaléka a Nemzeti agrártámogatások előirányzat jogcímein jutott el a gazdákhoz (5. táblázat).

A koronavírus-járvány miatt nehéz helyzetbe került agrárvállalkozások és élelmiszer-feldolgozást végző vállalkozások részére az Agrárminisztérium átmeneti támogatás igénybevételét tette lehetővé, segítve a termelés finanszírozását, a likviditás fenntartását, a gazdaság újraindítását. A Gazdaságvédelmi Akcióterv része-

ként kidolgozott Nemzeti Élelmiszergazdasági Válságkezelő Programból több ágazat részesül. A benyújtott támogatási kérelmekre szeptemberben kezdődtek meg a kifizetések, a hónap végéig 10,5 milliárd forint folyósítása valósult meg.

Az állatjóléti támogatások (baromfi, sertés, tenyészkoca) keretében 17,8 milliárd forintot vettek igénybe a kedvezményezettek a harmadik negyedév végéig. Az egyes állatbetegségek megelőzésére, leküzdésére 10,7 milliárd forintot fordítottak.

A termelőket ért agrárkárok enyhítése a gazdálkodók befizetéseiből és az azt kiegészítő hazai költségvetésből valósul meg, a tárgyévben 14,2 milliárd forint folyósítása történt meg szeptember 30-ig.

Állattenyésztési feladatokra, tenyésztésbe állítás és tenyésztésszervezés támogatására 1,5 milliárd forint került kifizetésre.

5. táblázat: **Nemzeti támogatások, 2019. I–III. negyedév és 2020. I–III. negyedév**

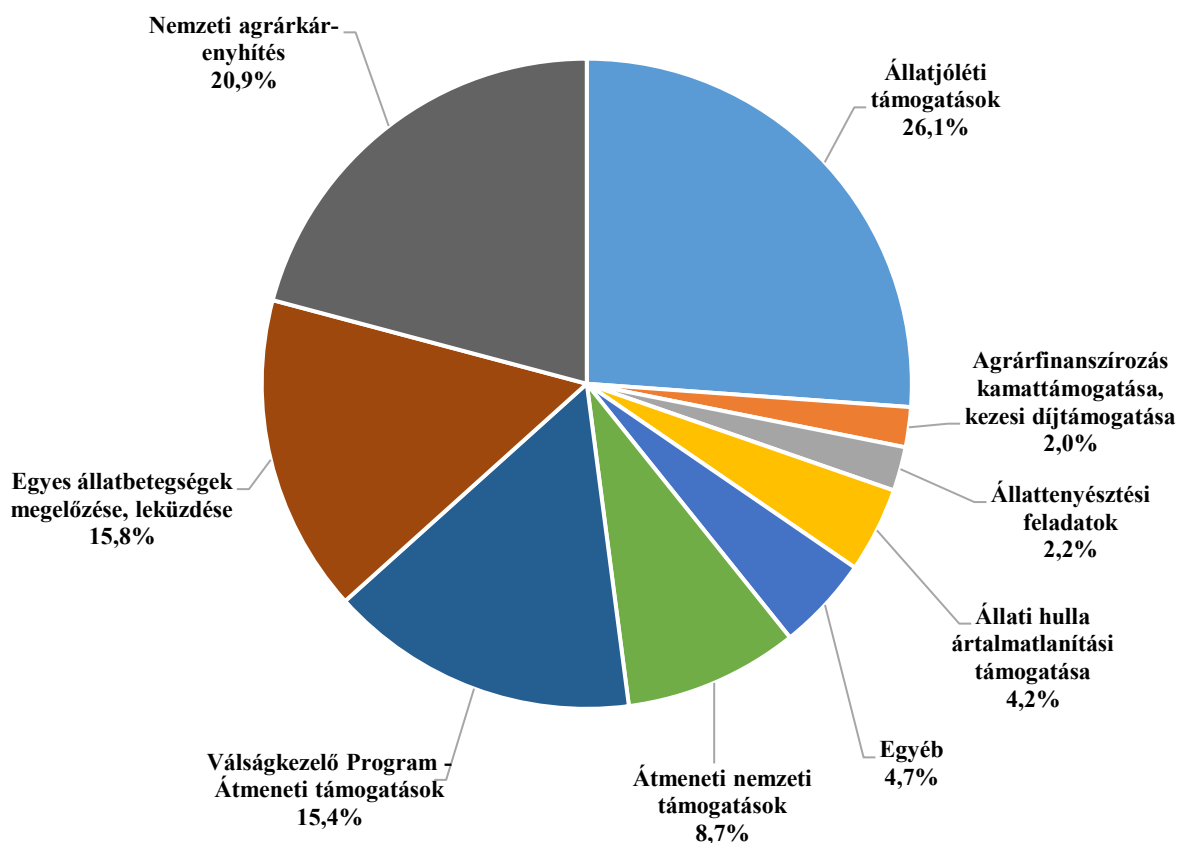
	millió HUF	
Jogcím	2019. I–III. negyedév	2020. I–III. negyedév
Nemzeti agrártámogatások	37 142	51 655
ebből		
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése	10 336	10 728
Válságkezelő Program – Átmeneti támogatások	–	10 466
Baromfi állatjóléti támogatás	3 975	8 224
Átmeneti nemzeti támogatások	3 905	5 893
Tenyészkoca állatjóléti támogatás	5 816	5 473
Sertés állatjóléti támogatás	5 176	4 057
Állati hulla ártalmatlanítási támogatása	3 213	2 881
Agrárfinanszírozás kamattámogatása, kezesi díjtámogatása	1 858	1 350
Mezei őrszolgálat	560	530
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	271	316
Nemzeti agrárkárenyhítés	7 609	14 163
Állattenyésztési feladatok	1 427	1 487
Zártkerti Program	116	553
Tanyafejlesztés	103	27
Egyéb nemzeti támogatások	76	14
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	27	5
Nemzeti támogatások	46 501	67 903

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A nemzeti forrásból megvalósult kifizetések 26,1 százaléka állatjóléti támogatás jogcímein jutott el a gazdálkodókhoz (ebből 12,1 százalék baromfi, 8,0 százalék tenyészkoca és 6,0 százalék sertés). A kifizetések másik jelentős hányadát, 20,9 százalékát a Nemzeti agrárkár-enyhítés keretében fizették ki. További

15,8 százalék állatbetegségek megelőzésére és leküzdésére irányult. Átmeneti nemzeti támogatás jogcímein jutott el a gazdálkodókhoz a nemzeti támogatások 15,4 százaléka, és a Válságkezelő Program keretében nyújtott átmeneti támogatások aránya elérte a 8,7 százalékot (6. ábra).

6. ábra: A nemzeti támogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2020. I–III. negyedév

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

6. táblázat: **Közvetlen és átmeneti nemzeti támogatások teljesülése részletesen, 2019. I–III. negyedév és 2020. I–III. negyedév**

	millió HUF	
Jogcím	2019. I–III. negyedév	2020. I–III. negyedév
Közvetlen támogatások	217 023	160 003
Területalapú támogatás	76 765	46 765
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	2 429	2 527
Fiatalkorú mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	2 665	2 518
Gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	6	0
Extenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	1 269	1 276
Intenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	878	905
Ipari zöldség-növény támogatás igénylése	3 532	1 624
Ipari olaj-növény támogatás igénylése	208	106
Kisgazdaságok támogatása	219	497
Rizstermesztés támogatás igénylése	619	637
Szálas fehérjenövény támogatás igénylése	4 122	4 243
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	4 151	4 269
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	2 844	3 119
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	10 267	10 881
Termeléshez kötött híztartás támogatása	652	651
Termeléshez kötött tejhasználat-támogatás	1 989	2 200
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített cukortámogatás	4	0
Zöldítéstámogatás igénylése	102 858	76 217
Zöldség-növény-termesztés támogatás igénylése	1 547	1 567
Átmeneti nemzeti támogatások	3 905	5 893
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	399	377
Nemzeti tejtámogatás	13	8
Húsmarhatartás támogatás – 2007-től elválasztott	34	81
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása – elválasztott	12	9
Átmeneti nemzeti anyajuhtartás támogatása	8	15
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	2 132	2 404
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	843	2 361
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	464	637
Összesen	220 928	165 896

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei

A fejezet célja az agrárium és a vidék fejlesztésére irányuló támogatások ágazatonkénti, illetve alágazatonkénti felosztása. A jogcímek besorolása a fent említett kategóriákba azonban nem minden esetben lehetséges, hiszen vannak olyan támogatások, amelyek több ágazat számára biztosítanak forrást (területalapú támogatás, zöldítés), illetve egyes intézkedések több alágazatot is érintenek (az Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfin kívül, illetve az Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás). Az Agrár Széchenyi Kártya (ASZK) keretében nyújtott átmeneti támogatás, illetve az ágazatok részére folyósított kamattámogatás, kezesi díjtámogatás és költségátvitel szintén több ágazat számára biztosít támogatási összeget, ezáltal az ágazatonkénti felosztásnál ezen támogatásokat nem állt módunkban szerepeltetni.

Állattenyésztési támogatások

Az állattenyésztéssel és -tartással foglalkozó termelők összességében 87,1 milliárd forintot vettek igénybe 2020. szeptember 30-ig (7. táblázat).

Az állattenyésztési ágazatba befolyt támogatási összeg 55,4 százaléka nemzeti költségvetésből került kifizetésre. A 48,3 milliárd forint nemzeti forrás 59,0 százalékát tették ki az állatbetegségek megelőzésének támogatásai és az állatjóléti támogatások. A Válságkezelő Programból 3,7 milliárd forint támogatáshoz jutottak az ágazati szereplők, ez a nemzeti forrás 7,7 százaléka. A Vidékfejlesztési Program (VP) intézkedéseinek keretében a nemzeti költségvetésből 3,7 milliárd forint támogatás kifizetése valósult meg. Az állattenyésztési támogatások 44,6 százalékát uniós forrásból folyósították. Ennek a 38,8 milliárd forintnak a 43,4 százalékát a termeléshez kötött támogatások tették ki. A VP keretében Tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatásra 2,2 milliárd forintot, emellett 15,6 milliárd forintot a VP állattenyésztési és génmegőrzési támogatásaira folyósítottak.

A harmadik negyedév végéig folyósított állattenyésztési támogatások 33,6 százaléka, 29,3 milliárd forint a szarvasmarha-ágazatba érkezett (7. ábra). A sertéságazat helyzetének javítását célozta a támogatások mintegy 16,6 százaléka, 17,4 százaléka a baromfiágazat, 6,5 százaléka a juh- és kecskeágazat, 3,7 százaléka a méhészet támogatására szolgált. A fennmaradó 22,1 százalékot a

fent említett okokra hivatkozva nem állt módunkban felosztani az ágazatok között.

A szarvasmarha-ágazatba folyósított 29,3 milliárd forint támogatás 32,2 százaléka a tejágazathoz került. Ennek egy jelentős részét (2,2 milliárd forint) a VP Tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás tette ki. Az Iskolatej programra 2,6 milliárd forintot fordítottak, amely kifizetés 77-23 százalékos arányban valósult meg nemzeti és uniós forrásból. Uniós forrásból 2,2 milliárd forint termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás kifizetése valósult meg. A koronavírus-járvány miatt kidolgozott Válságkezelő Program keretében tejhasznú tehéntartás átmeneti támogatására 1,6 milliárd forintot folyósítottak a termelőknek. Hazai költségvetésből folyósítottak továbbá 844 millió forintot az állatbetegségek megelőzésére vemhes üszők-nél, valamint 8,0 millió forintot nemzeti tejtermelésre. A húsmarhatartással foglalkozó termelők számára nyújtott 14,5 milliárd forint támogatás 79,8 százaléka, 11,5 milliárd forint közvetlen termeléshez kötött támogatás volt, hazai forrásból pedig 2,5 milliárd forintot az ÁNT keretében igényeltek a szarvasmarhatartók, további 2,3 millió forintot tenyészbikák tenyésztésbe állításának támogatásaként kaptak. A Válságkezelő Program keretében anyatehéntartás átmeneti támogatására 428 millió forint kifizetés történt. A VP keretében a szarvasmarha-tenyésztők 5,4 milliárd forint támogatásban részesültek.

A sertéságazat 9,5 milliárd forint nemzeti finanszírozású támogatásban részesült, amely szinte teljes egészében állatjóléti támogatás formájában jutott el a termelőkhez. Emellett a VP uniós és hazai forrásból 4,9 milliárd forintot biztosított a sertésállattenyésztőknek.

A baromfiágazat támogatására 15,2 milliárd forintot folyósítottak, melyből nemzeti forrásból 2,3 milliárd forint került kifizetésre egyes állatbetegségek megelőzésére, leküzdésére és 8,2 milliárd forint állatjóléti támogatásra. Emellett a VP-ből 4,7 milliárd forint kifizetés valósult meg társfinanszírozásban.

A juh- és kecskeágazat szereplői az 5,6 milliárd forint összegű támogatásuk zömét termeléshez kötött anyajuh-tartás-támogatás és VP állattenyésztési támogatás formájában vették igénybe. Emellett a Válságkezelő Program 866 millió forint átmeneti támogatást biztosított az anyajuh-tartók-nak.

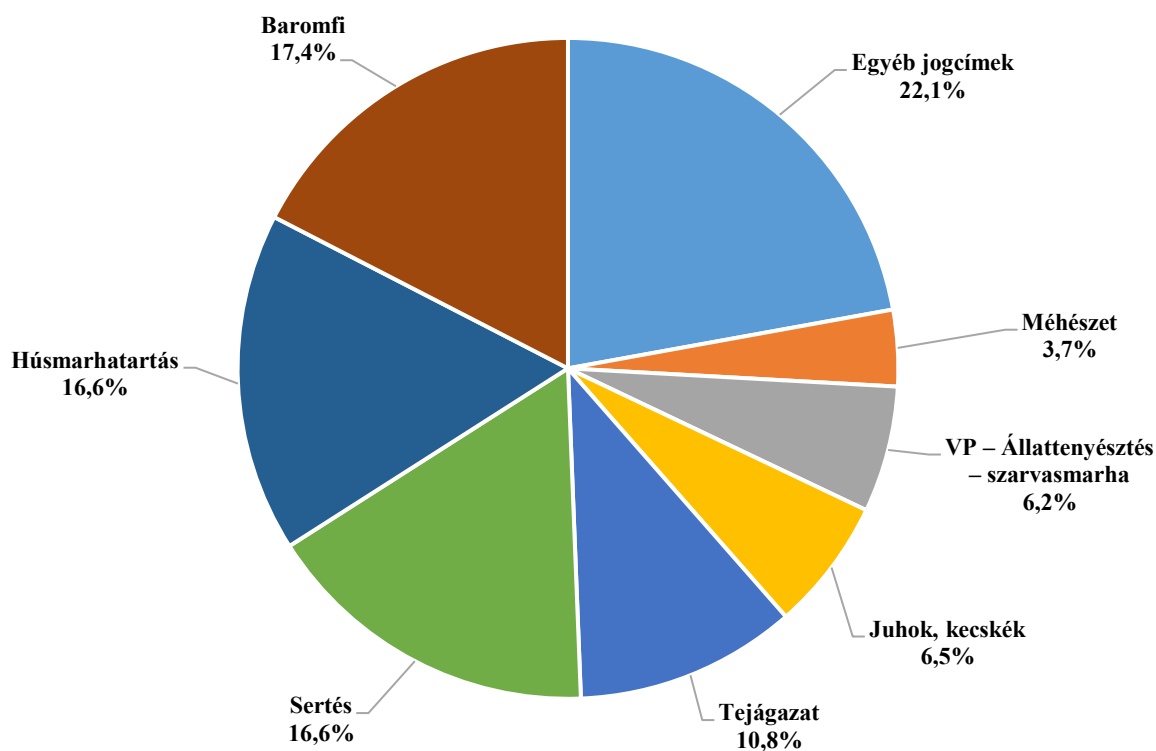
A méhészeti ágazat számára 3,3 milliárd forintot folyósítottak, amelyből 1,4 milliárd forint a Magyar Méhészeti

Nemzeti Program, 865 millió forint a Válságkezelő Program keretében, és 925 millió forint méhegészségügyi csekély összegű támogatásként jutott el a kedvezményezettekhez.

Azon jogcímek között, amelyeket nem állt módunkban felosztani az ágazatok, illetve az alágazatok között, az egyéb (baromfi és vemhes üszőn kívüli) állattenyésztők számára nyújtott Egyes állatbetegségek megelőzése és leküzdése jogcím dominált, meghaladta a 7,6 milliárd

forintot, az egyéb támogatások 39,5 százaléka ehhez a jogcímhez kapcsolódott. Emellett kiemelésre érdemes még az állathulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás, amelyre 2,9 milliárd forint kifizetése valósult meg szeptember 30-ig. A VP 3,5 milliárd forintot nyújtott az állattartó telepek, a trágyatárolók létesítésére és őshonos állatfajták támogatására. A MAHOP-ból 1,9 milliárd forint támogatásban részesültek a halászati ágazat szereplői.

7. ábra: Az állattenyésztési támogatások megoszlása az ágazatok között, 2020. I–III. negyedév

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

7. táblázat: Az állattenyésztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2020. I–III. negyedév

	millió HUF
Jogcím	2020. I–III. negyedév
Szarvasmarha	29 281
Tejágazat	9 440
Válságkezelő Program - tejhasznú tehéntartás átmeneti támogatása	1 563
Nemzeti tejtámogatás	8
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	2 200
Iskolatej program	2 581
Állatbetegségek megelőzésének támogatása (vemhes üsző)	844
Állatjólét (VP Tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás)	2 242
Húsmarhatartás	14 458
Húsmarhatartás támogatás – termeléstől elválasztott	81
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása – termeléstől elválasztott	9
Termeléshez kötött hizottbikartartás támogatása	651
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	2 404
Válságkezelő Program - anyatehéntartás átmeneti támogatása	428
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	10 881
Tenyészbika tenyésztésbe állításának támogatása	2
VP – Állattenyésztés–szarvasmarha	5 383
Sertés	14 444
Tenyészkoca állatjóléti támogatás	5 473
VP – Állattenyésztés	4 909
Sertés állatjóléti támogatás	4 057
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	5
Baromfi	15 178
Baromfi állatjóléti támogatás	8 224
VP – Állattartó telepek korszerűsítése	4 694
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfi	2 261
Juhok, kecskék	5 635
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	3 119
VP – Állattenyésztés	831
A tenyészkos és tenyészbak tenyésztésbe állításának mezőgazdasági csekély összegű támogatása	261
Anyakecske de minimis támogatás	166
Válságkezelő Program - anyajuhtartás átmeneti támogatása	866
Átmeneti nemzeti anyajuhtartás támogatása	15
Anyajuhtartás kiegészítő támogatása – termeléstől elválasztott	377
Méhészet	3 250
Válságkezelő Program - méhészek átmeneti támogatása	865
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	1 369
Méhégészségügyi csekély összegű támogatás	925
Méhészeti járművekre igénybe vehető de minimis támogatás	90
Egyéb jogcímek	19 285
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – egyéb (baromfin és vemhes üszőn kívül)	7 623
Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás	2 881
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	1 913
Állattenyésztési feladatok	1 224
Minőségi pontytenyésztés támogatása	66
Magyar Halászati Operatív Program	1 882
Tenyésznyúl tenyésztésbe állításának de minimis támogatása	138
Haszongalamb vásárláshoz nyújtott csekély összegű támogatás	16
VP – Állattenyésztés – állattartó telepek	824
VP – Állattenyésztés – trágyatárolók	206
VP – Öshonos állatfajták támogatása, génmegőrzés	2 460
Rendezett piaci kapcsolatok kialakítása érdekében nyújtott csekély összegű (de minimis) támogatás	53
Összesen	87 073

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Szántóföldi növénytermesztők támogatása

A szántóföldi növénytermesztő ágazat 146,4 milliárd forint támogatásban részesült 2020 első három negyedében, amely csaknem teljes egészében (97,0 százalék) uniós költségvetésből származott. Az ágazat részére biztosított szubvenció összegének zöme (84,0 százaléka), 123,0 milliárd forint egységes területalapú támogatás formájában jutott el a gazdálkodókhoz, ezen

belül alaptámogatásként 46,8 milliárd forintot, a zöldítési komponens keretében 76,2 milliárd forintot fizettek ki részükre (8. táblázat, 8. ábra).

Jelentős támogatást kaptak a szántóföldi növények közül a szemes és a szálas fehérjenövények, együttesen mintegy 8,5 milliárd forintot. További 2,5 milliárd forint a cukorrépa-termesztés, 637,4 millió forint a rizstermesztés támogatását szolgálta. A dohánytermesztők 3,1 milliárd forint támogatásban részesültek. A VP keretében 8,4 milliárd forint beruházási támogatást folyósítottak kisméretű terménytárolók, szárítók és tisztítók céljára.

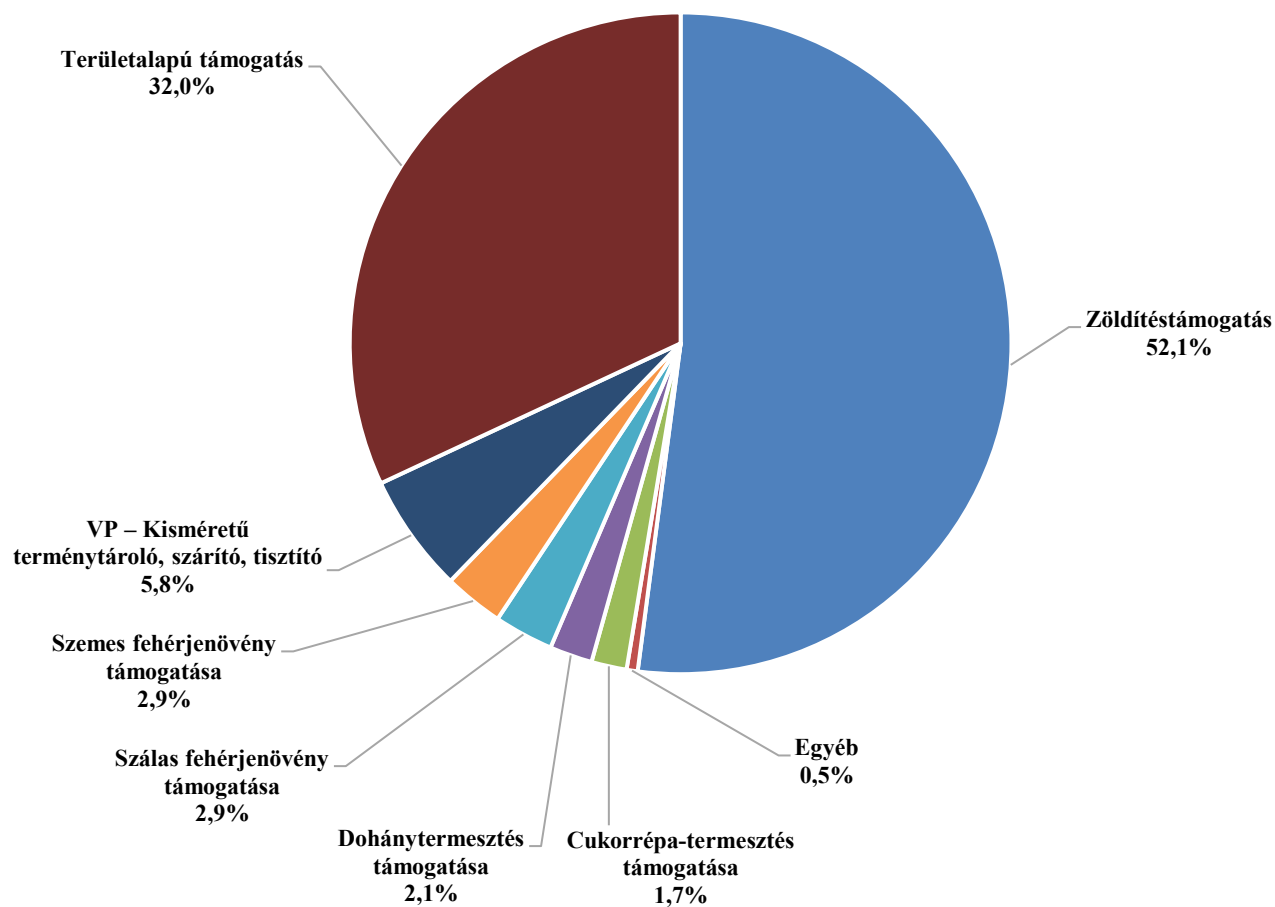
8. táblázat: A szántóföldi növénytermesztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2020. I–III. negyedév

		millió HUF
Jogcím	2020. I–III. negyedév	
Területalapú támogatás	46 765	
Zöldítéstámogatás igénylése	76 217	
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	4 269	
Szálas fehérjenövény támogatás igénylése	4 243	
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	2 527	
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	2 361	
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	637	
Dohány mezőgazdasági csekély összegű támogatás	1	
Dohány általános csekély összegű támogatás	60	
VP – Kisméretű terménytároló, szárító, tisztító	8 485	
ÚMVP Szárítók támogatása	2	
Rizstermesztés támogatásának igénylése	637	
Ipari olajnövény támogatás igénylése	106	
Növényegészségügyi vizsgálatok támogatása	47	
Összesen	146 357	

Megjegyzés: A területalapú támogatásból és a hozzá kapcsolódó zöldítésből a szántóföldi növénytermesztők mellett a legeltető állattartók és a kertészeti ágazat is részesült, az alágazatok közötti megosztás nem volt lehetséges.

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

8. ábra: A szántóföldi növénytermesztők támogatásainak megoszlása, 2020. I–III. negyedév

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kertészeti ágazat támogatása

A kertészeti ágazat szeptember 30-ig 32,7 milliárd forint támogatásban részesült (9. táblázat), annak 79,7 százaléka származott uniós, 20,3 százaléka pedig nemzeti forrásból. A kifizetések 53,6 százaléka a VP keretében valósult meg, melyből kertészet korszerűsítésére 10,2 milliárd forintot, borászati ágazat támogatására 5,5 milliárd forintot, kertészeti gépbeszerzésre pedig 1,7 milliárd forintot folyósítottak. Emellett jelentős

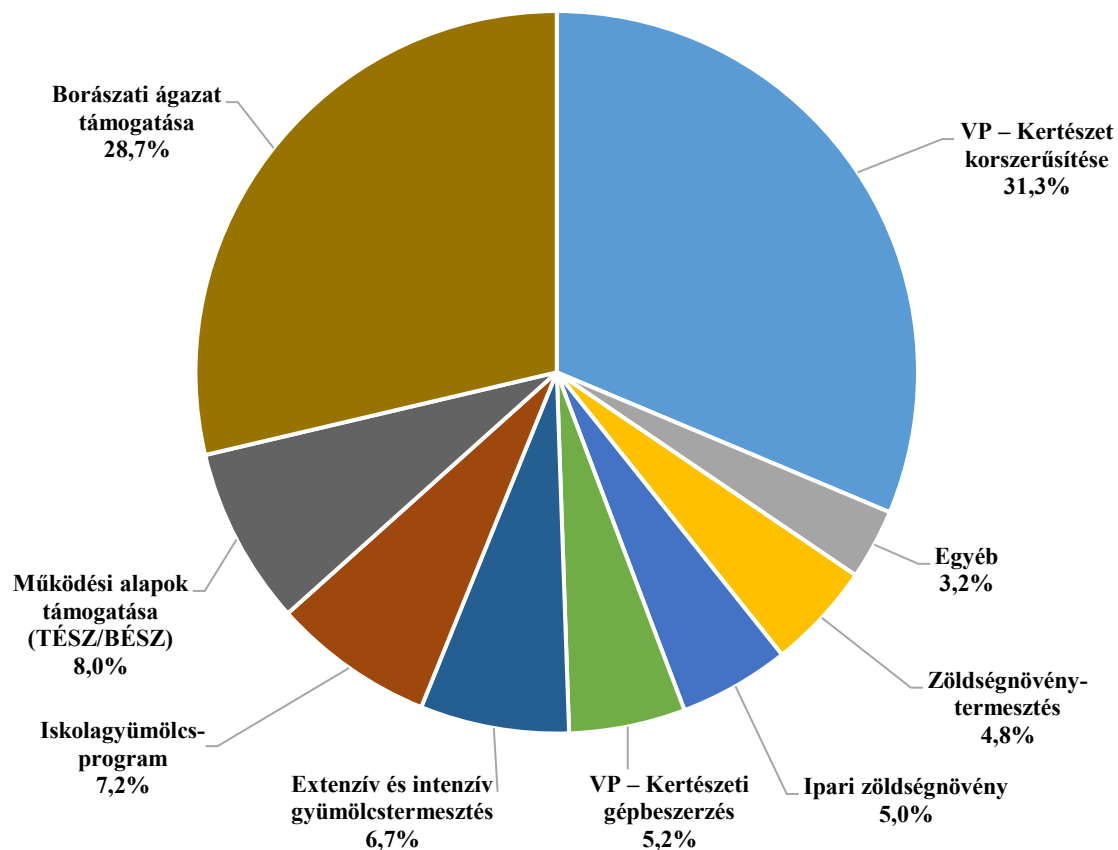
volt a zöldség-növény-termesztés és az ipari zöldség-növény-termesztés támogatása, erre a két jogcímre együttesen a kertészeti ágazat támogatásának 9,8 százaléka, 3,2 milliárd forint érkezett. Az extenzív és az intenzív gyümölcsstermesztés az ágazat támogatási összegének 6,7 százalékát tette ki. A kifizetések 7,2 százaléka az Iskolagyümölcs-program, 8,0 százaléka a működési alapok támogatása (TÉSZ/BÉSZ) keretében került felhasználásra. A Válságkezelő Program keretében a kertészeti tevékenységet végzők 677 millió forint átmeneti támogatásban részesültek (9. ábra).

9. táblázat: A kertészeti ágazat részére folyósított támogatások, 2020. I–III. negyedév

		millió HUF
Jogcím	2020. I–III. negyedév	
VP – Kertészet korszerűsítése	10 249	
VP – Borászat	5 469	
VP – Borszőlőültetvény	103	
VP – Kertészeti gépbeszerzés	1 704	
Válságkezelő Program - kertészeti tevékenységet végzők átmeneti támogatása	677	
Zöldség-növény-termesztés támogatás igénylése	1 567	
Ipari zöldség-növény-támogatás igénylése	1 624	
Extenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	1 276	
Intenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	905	
Iskolagyümölcs-program	2 371	
Működési alapok támogatása (TÉSZ/BÉSZ)	2 601	
Egyes speciális szövetkezők támogatása	21	
Borászati ágazat támogatása	3 686	
Borászati termékek krízislepárlásának támogatása	123	
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	316	
A szőlőültetvényeken megvalósuló növényegészségügyi védekezés támogatása	20	
Összesen	32 712	

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

9. ábra: A kertészeti ágazat támogatása, 2020. I–III. negyedév

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kockázatkezelés a mezőgazdaságban

A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer 2012. január 1-je óta két pilléren nyugszik, amely 2018-ban kiegészült a harmadik pillért jelentő országos jégkár-megelőző rendszerrel, melynek következtében várhatóan jelentősen csökkenni fog a jégkárarány.

A nemzeti agrárkárenyhítési rendszer keretében (I. pillér) a 2019. évi időjárás okozta károk kompenzálására kiemelkedően magas összegű kárenyhítést, 14,4 milliárd forintot folyósítottak szeptember 30-ig a

jogosult termelők számára (10. táblázat). A gazdálkodóknak a 2019-es kárenyhítési évben is számos elemi káreseménnyel kellett megküzdeniük, amelynek következményeként több mint 16 000 termelői kárbejelentés érkezett közel 600 000 hektárra. A legnagyobb károkat az aszály, tavaszi fagy, vihar és jégeső következtében szenvedték el a termelők.

A kockázatkezelési rendszer második pillére, a mezőgazdasági biztosítási díjtámogatás 2016-tól a Vidékfejlesztési Program (VP) keretében került meghirdetésre. Hazai forrásból 29,6 millió forint, uniós forrásból 158,5 millió forint kifizetés valósult meg 2020. szeptember 30-ig.

10. táblázat: A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer kifizetései, 2020. I–III. negyedév

millió HUF	
Jogcím	2020. I–III. negyedév
Nemzeti agrárkár-enyhítés	14 163
VP-kockázatkezelés keretében nyújtott nemzeti támogatás	30
VP-kockázatkezelés keretében nyújtott uniós támogatás	159
Összesen	14 351

Forrás: PM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása

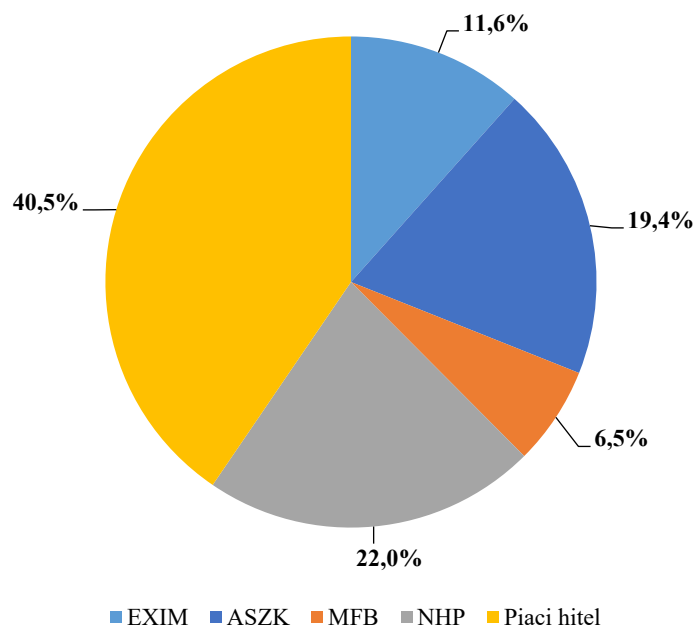
A Központi Statisztikai Hivatal Gyorstájékoztatója alapján a nemzetgazdasági beruházások volumene 2020 III. negyedében 12,0 százalékkal maradt el az előző év azonos időszakától. Miközben a beruházási volumen csökkenése a legtöbb nemzetgazdasági ágban jelentkezett, az egészségügyi ágazat beruházásai ezzel ellentétesen alakultak: a Covid-19-járvánnyal összefüggésben csaknem megduplázódtak. A mezőgazdaság beruházásai a legtöbb nemzetgazdasági ághoz hasonlóan visszaestek, volumenük 5,6 százalékkal csökkent az előző év azonos időszakához képest.¹

Az MNB adatai alapján a nemzetgazdaság társas vállalkozásainak hitelállománya az előző év azonos időszakához képest 10,5 százalékkal bővült, ezáltal az állomány értéke 9201,7 milliárd forintra emelkedett. Mivel a hitelállományon belül a forintalapú hitelek értéke 11,7 százalékkal 5330,5 milliárd forintra, a devizaalapúaké pedig 8,9 százalékkal 3871,2 milliárd fo-

rintra nőtt, a forinthitelek aránya 57,9 százalékra emelkedett. Nemzetgazdasági szinten a rövid lejáratú hitelek értéke 2,5 százalékkal 2296,5 milliárd forintra csökkent, miközben a hosszú lejáratúaké 15,6 százalékkal 6905,2 milliárd forintra bővült, ezáltal az éven túli hitelek a nemzetgazdaság hiteleinek háromnegyedét képezték.

Az Agrárminisztérium adatgyűjtése alapján az agrárhitelek értéke 2020. szeptember 30-án 1405,8 milliárd forint volt, amelyből a mezőgazdaságban tevékenykedő egyéni gazdálkodók és gazdasági szervezetek hitelállománya együttesen 812,5 milliárd forintot tett ki, az élelmiszeriparral foglalkozóké pedig 593,2 milliárd forintot jelentett. A piaci alapú hitelek az agrárgazdaság hitelállományának 40,5 százalékát adták, azon belül is a mezőgazdaság esetében a hitelállomány 30,8 százaléka, az élelmiszeriparnál pedig 53,7 százaléka minősült piaci hitelnek (10. ábra).²

10. ábra: Az agrárgazdaság hitelállományának összetétele

Forrás: MNB-, AM-, MFB-, KAVOSZ- és EXIM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

¹ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal. Gyorstájékoztató. Beruházás, 2020. III. negyedév. <https://www.ksh.hu/beruhazas>.

² A kedvezményes hitelek állománya MNB-, MFB-, KAVOSZ- és EXIM-adatok alapján került kiszámításra. A piaci hitelek állománya az agrárgazdaság teljes hitelállományának (AM-adat) és a kedvezményes hiteleknek a különbsége.

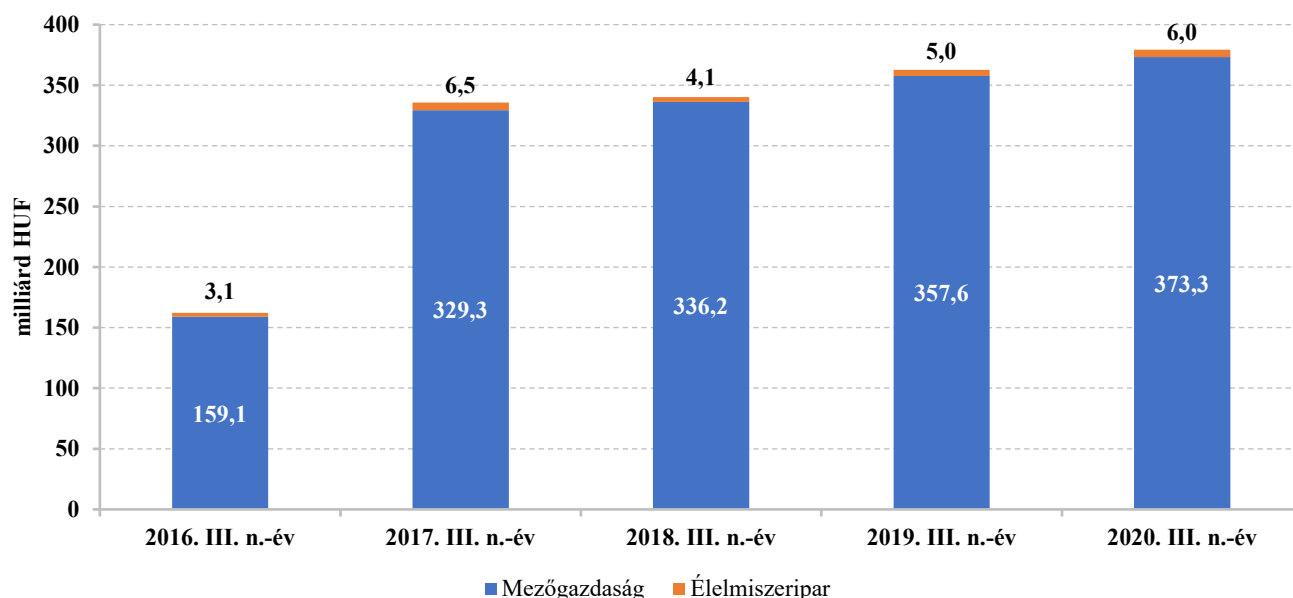
Az egyéni gazdaságok hitelállománya

A mezőgazdasági és élelmiszeripari egyéni gazdaságok együttes hitelállománya 379,3 milliárd forintra emelkedett, amely az előző év azonos időszakához viszonyítva 4,6 százalékos növekedésnek felelt meg.³ Az egyéni gazdaságok részesedése az agrárgazdaság teljes hitelállományából 1,0 százalékponttal csökkent: 28,0 százalékról 27,0 százalékra mérséklődött. A csökkenő részesedés hátterében az áll, hogy a társas vállalkozások hitelállománya az egyéni gazdaságokéhoz képest na-

gyobb ütemben, 10,3 százalékkal növekedett, így az agráriumban tevékenykedő gazdasági szervezetek a hitelállomány 73,0 százalékát tudhatták magukénak.

Az egyéni gazdaságok hitelállományából továbbra is kis szeletet, mindössze 1,6 százalékot képviseltek az élelmiszeripari szakágazatok, míg a hitelállomány legnagyobb részét, 98,4 százalékát a korábbi éveknek megfelelően a mezőgazdasági ágazat vállalkozásai adták 2020 harmadik negyedévében. A mezőgazdaságban tevékenykedő egyéni gazdaságok hitelállománya 4,4 százalékkal 373,3 milliárd forintra nőtt, miközben az élelmiszeriparban működőké 19,7 százalékkal 6,0 milliárd forintra emelkedett (11. ábra).

11. ábra: Az egyéni gazdaságok hitelállománya adott év szeptember 30-án

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdaságban tevékenykedő egyéni gazdaságok hitelállományában az éven belüli hitelek dinamikus növekedése volt megfigyelhető. Az állomány értéke 64,8 százalékkal 73,9 milliárd forintra nőtt egy év alatt. A beruházási hitelállomány ennél kisebb mértékben emelkedett, 2,9 százalékkal 251,7 milliárd forintra bővült. Ezzel ellentétben a hosszú lejáratú forgóeszközhitel, valamint az egyéb hitelek (egyéb forint- és devizahitelek) értéke mérséklődött, előbbi 39,1 százalékkal

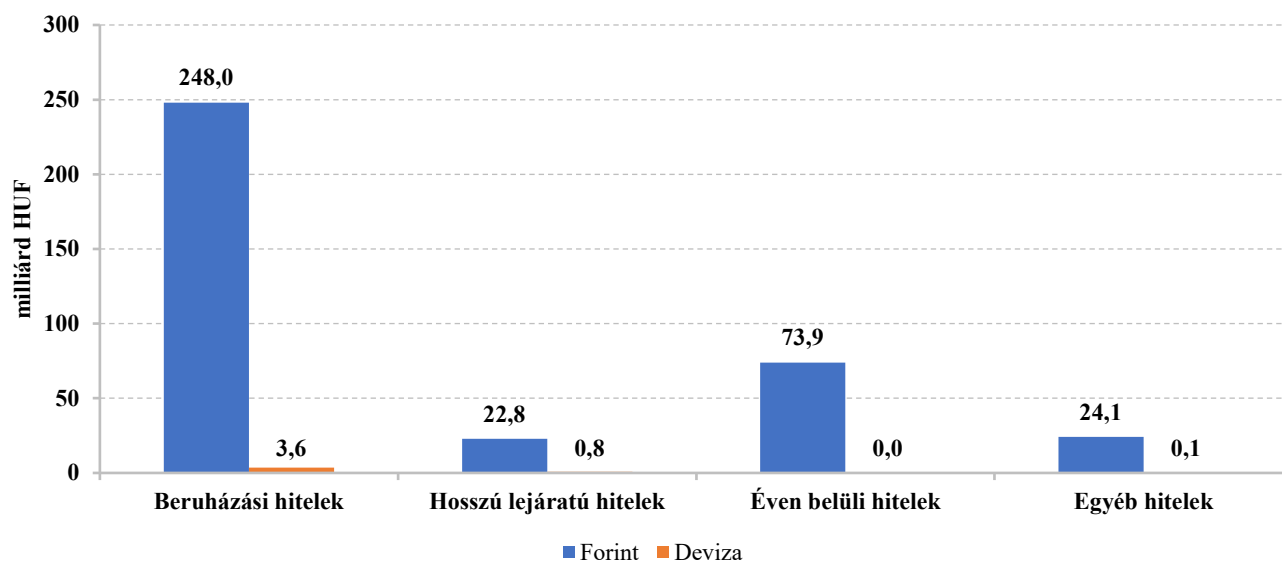
23,5 milliárd forintra, utóbbi 18,2 százalékkal 24,2 milliárd forintra. A devizahitelek aránya továbbra is elenyésző volt a mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállományában (12. ábra).

A mezőgazdasági egyéni gazdaságok kedvezményes hitelprogramokhoz nem köthető (piaci) hitelállománya 154,0 milliárd forint volt, amely az egyéni mezőgazdasági üzemek teljes hitelösszegének 41,3 százalékát tette ki.

³ Az Agrárminisztérium adatszolgáltatói köre bővült, aminek következtében 2018 I. negyedévéig visszamenőleg az egyéni gazdaságok és a társas vállalkozások hitelállománya egyaránt korrigálásra került.

2020. I. negyedévéől a kiemelt élelmiszeripari szakágazatok között kerül feltüntetésre a szőlőbor termelése is, amely ágazat hitelállománya így kikerült az egyéb élelmiszeripar kategóriából.

12. ábra: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a főbb hitelcél szerint 2020 III. negyedévében**

Megjegyzés: A forint folyószámlahitelek az éven belüli hitelek között kerültek feltüntetésre.

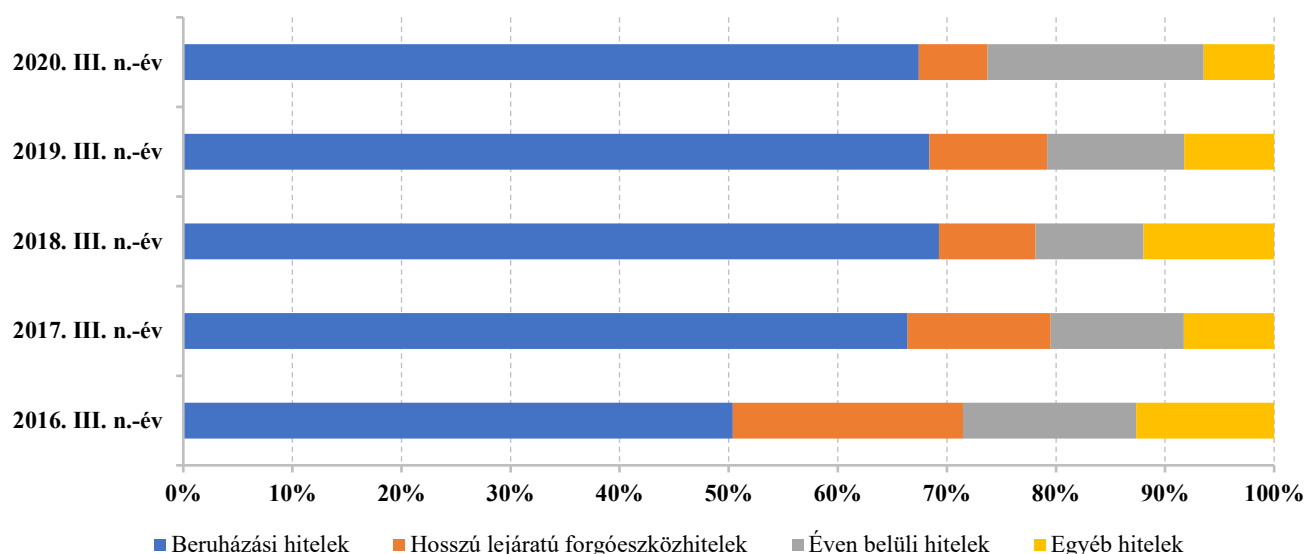
Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Mivel a mezőgazdaságban tevékenykedő egyéni gazdaságok hitelállományában továbbra is az éven belüli hitelek növekedtek leginkább, a hosszú lejáratú hitelek aránya ismét mérséklődött. Az éven túli hitelek legnagyobb részét továbbra is a beruházási hitelek képezték 2020 harmadik negyedévében (13. ábra).

Amennyiben az elmúlt öt év adatait vesszük figyelembe megfigyelhető, hogy a beruházási hitelek súlya

2018-ig számottevően növekedett, majd némiképp visszaesett ugyan, de továbbra is több mint kétharmados arányt képviselt a mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállományában. A hosszú lejáratú forgóeszközhitel részaránya jelentősen mérséklődött az öt év alatt: míg 2016-ban még több mint 20 százalékot képviselt, 2020 azonos időszakában már csupán 6,3 százalékot tett ki.

13. ábra: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállományának megoszlása a hitel forrása és a főbb hitelcél szerint adott év szeptember 30-án**

Megjegyzés: A forint folyószámlahitelek az éven belüli hitelek között kerültek feltüntetésre.

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó egyéni gazdaságok hitelállománya 10,7 milliárd forinttal maradt el az előző év azonos időszakától, azonban a mezőgazdaságban tevékenykedő egyéni gazdaságok teljes hitelállományából továbbra is a legnagyobb részesedéssel bírt (62,8 százalék) (11. táblázat). A szakágazat hitelállományában bekövetkezett csökkenés elsősorban a hosszú lejáratú forgóeszközhitel, valamint a beruházási hitelek állományában jelentkezett, előbbi 13,9, utóbbi 9,2 milliárd forinttal mérséklődött. Az egyéb hitelek állománya szintén csökkent, összességében 3,1 milliárd forinttal. Ezzel ellentétben a rövid lejáratú hitelek állományában növekedés volt megfigyelhető: az egyéb éven belüli hitelek értéke 9,5, a folyószámlahiteleké 6,0 milliárd forinttal emelkedett.

A szántóföldi növénytermesztőkkel ellentétben az állattenyésztési szakágazatban nőtt a hitelállomány értéke, összességében 4,2 milliárd forinttal. Az állattenyésztésen

belül a baromfi-szakágazatban volt a legnagyobb növekedés, a hitelállomány 2,3 milliárd forinttal bővült. Ezt követte a szarvasmarha-ágazat, amelynek hitelállománya 1,4 milliárd forinttal volt nagyobb az előző év azonos időszakánál.

A szakágazatok közül a kertészeti ágazatban tevékenykedő egyéni gazdaságok hitelállománya bővült legnagyobb mértékben, 69,8 százalékkal, ezáltal az állomány értéke 43,7 milliárd forintra emelkedett. A szakágazat hitelállományából a zöldségtermeléssel foglalkozók 17,2 milliárd forintot tudhattak magukénak.

Az egyéb szakágazatok vállalkozásai által felvett hitelállomány 12,9 százalékkal 37,0 milliárd forintra emelkedett egy év alatt.

Az egyéni gazdaságok hitelállományának legnagyobb része (72,2 százalék) továbbra is az egyéni vállalkozókhoz tartozott, miközben az őstermelők a hitelállomány 27,8 százalékát adták.

11. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2020 III. negyedévében**

milliárd HUF

Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámlahitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	234,5	168,3	11,5	24,2	15,1	15,4
Állattenyésztés ebből	58,1	33,9	6,3	8,7	5,5	3,6
baromfi	15,3	8,1	1,5	2,7	2,1	0,8
sertés	10,6	7,1	0,9	1,2	0,8	0,6
szarvasmarha	20,2	11,3	3,3	3,2	1,6	0,8
Kertészet ebből	43,7	27,7	2,9	6,3	4,3	2,4
zöldségtermelés	17,2	11,3	1,7	1,9	1,5	0,8
Egyéb	37,0	21,7	2,8	5,6	4,1	2,8
Összesen	373,3	251,7	23,5	44,9	29,0	24,2

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági egyéni gazdaságok számára 2020 harmadik negyedévében 29,5 milliárd forint hitelt folyósítottak, amely 2,7 milliárd forinttal haladta meg az egy évvel korábbit és 4,0 milliárd forinttal volt nagyobb az előző negyedévinél.

Továbbra is a szántóföldi növénytermesztők vették fel a legtöbb új hitelt, azonban részesedésük 60 százalék alá csökkent, összességében 57,7 százalékot tett ki. A szegmens számára újonnan folyósított hitelek legnagyobb része, 42,6 százaléka beruházási hitel, 24,2 százaléka folyószámlahitel, 21,4 százaléka pedig egyéb

éven belüli hitel volt. A hosszú lejáratú hitelek részesedése nem érte el a 10 százalékot, az egyéb hiteleké pedig mindössze 2,8 százalékot jelentett.

Az új hitelek 12,9 százaléka az állattenyésztési ágazatba, azon belül is 4,9 százaléka a baromfi-, további 4,0 százaléka pedig a szarvasmarha-ágazatba került. A sertéstartók és -tenyésztők az új hitelek 1,9 százalékát tudhatták magukénak.

Az állattenyésztési ágazat által újonnan felvett hitelek legnagyobb része (30,6 százalék) folyószámlahitelnek minősült. A beruházási hitelek, valamint az egyéb

éven belüli hitelek egyaránt 24 százalék körüli arányt képviseltek a szegmens számára folyósított új hitelek-ből: előbbi részesedése 24,9, utóbbié pedig 24,3 száza-lék volt 2020 harmadik negyedében.

A mezőgazdaságba újonnan folyósított hitelállomá-ny 10,0 százaléka a kertészeti ágazat gazdálkodói-hoz, míg 19,4 százaléka az egyéb szakágazatban tevé-kenykedőkhöz került (12. táblázat).

12. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok újonnan folyósított hitelállománya 2020 III. negyedében**

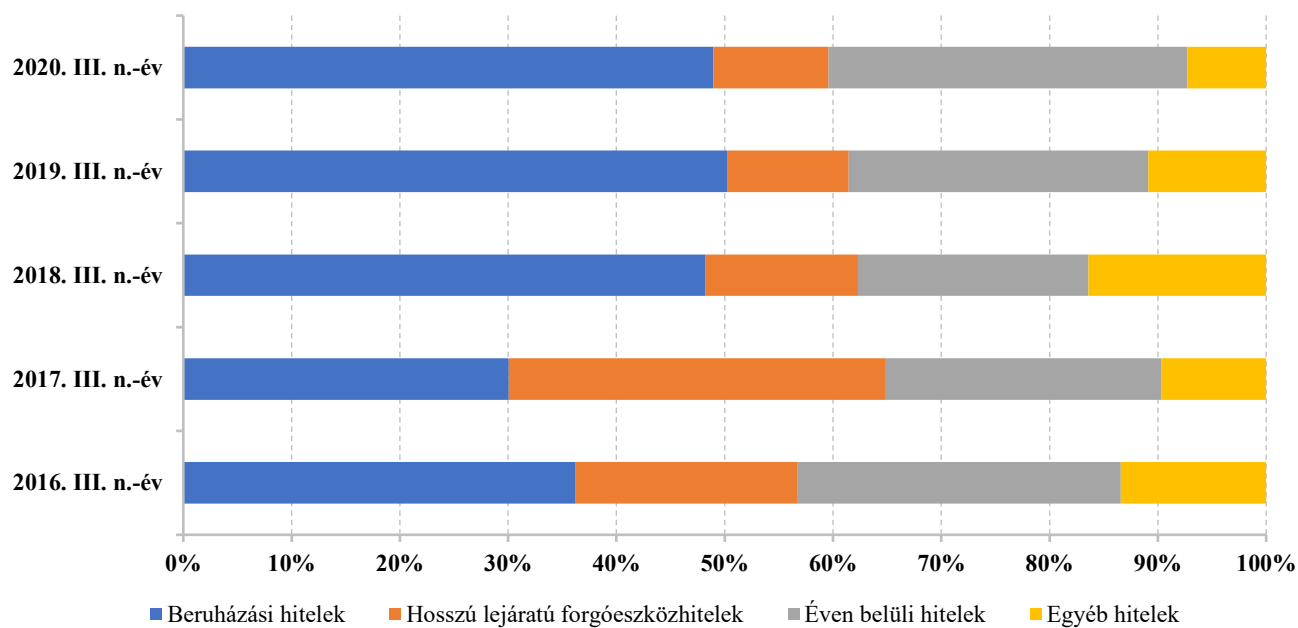
Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitelek	Folyószámla-hitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	17,0	7,2	1,5	4,1	3,6	0,5
Állattenyésztés	3,8	0,9	0,6	1,2	0,9	0,1
ebből						
<i>baromfi</i>	1,5	0,2	0,5	0,4	0,3	0,0
<i>sértés</i>	0,5	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0
<i>szarvasmarha</i>	1,2	0,3	0,1	0,4	0,3	0,1
Kertészet	3,0	1,1	0,3	0,7	0,7	0,2
ebből						
<i>zöldségtermelés</i>	1,2	0,4	0,2	0,2	0,2	0,1
Egyéb	5,7	1,5	1,3	0,9	1,9	0,1
Összesen	29,5	10,9	3,8	6,8	7,2	0,9

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripar egyéni vállalkozásainak 6,0 mil-liárd forintos hitelállománya 19,7 százalékkal, azaz 1,0 milliárd forinttal haladta meg az előző év azonos időszak értékét. A piaci hitelek hitelállományból való részesedése a korábbi évi 58,4 százalékról 61,5 száza-lékra emelkedett.

Mivel a rövid lejáratú hitelek aránya 27,7 százalékról 33,1 százalékra nőtt, a hosszú lejáratú hitelek ré-szesedése mérséklődött az ágazatban: a hosszú lejáratú forgóeszközhiteleké 11,2 százalékról 10,6 százalékra, a beruházási hiteleké 50,2 százalékról 49,0 százalékra esett vissza (14. ábra).

14. ábra: Az élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya hitelcél szerint 2020 harmadik negyedévében

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A társas vállalkozások hitelállománya

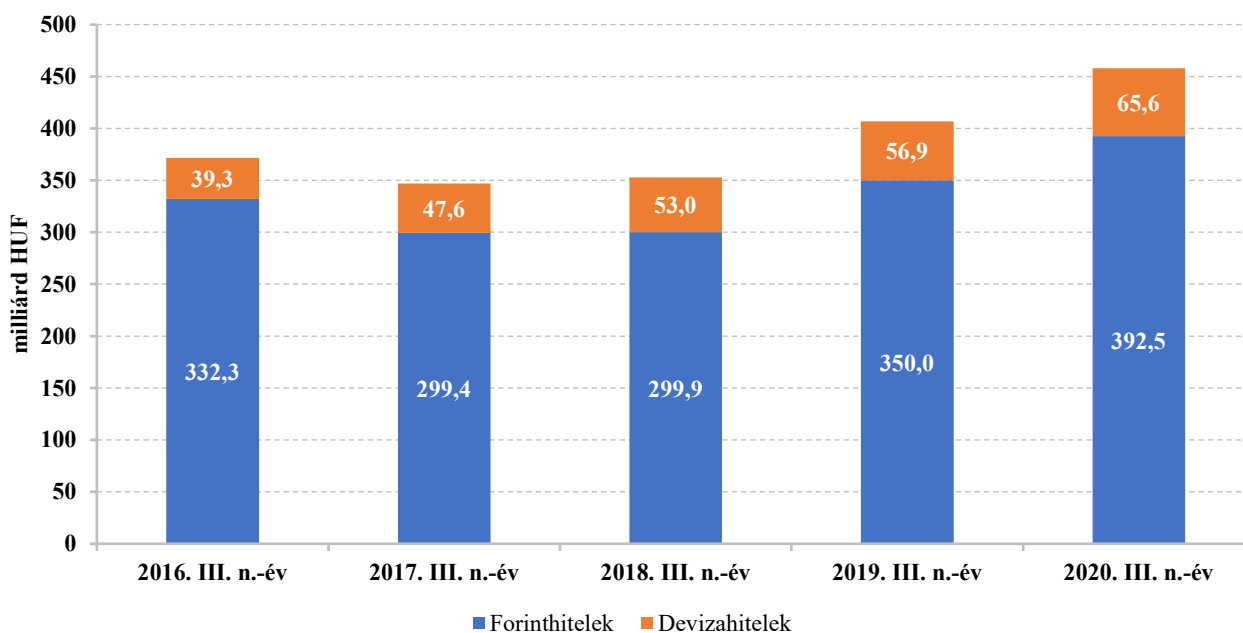
Az MNB adatai alapján a nemzetgazdaság hitelállománya 2020. szeptember 30-án 9201,7 milliárd forintot tett ki, amely 10,5 százalékkal, azaz 875,6 milliárd forinttal haladta meg az előző év azonos időszaki értékét (8326,1 milliárd forint). Az állományból a mezőgazdasági társas vállalkozások 458,0 milliárd forintot, az élelmiszeriparban tevékenykedők pedig 580,5 milliárd forintot tudhattak magukénak, ezáltal a társas vállalkozások hitelállománya a két ágazatban együttesen meghaladta az 1000 milliárd forintot (1038,5 milliárd forint). Ez az összeg 95,7 milliárd forinttal volt nagyobb az egy évvel korábbinál (942,8 milliárd forint).

A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban tevé-

kenykedő társas vállalkozások hitelállománya egyaránt növekedett, előbbi 12,6, utóbbi pedig 8,3 százalékkal. Az ágazatok részesedése a nemzetgazdaság hitelállományából azonban csak a mezőgazdasági társas vállalkozások esetében nőtt, 0,1 százalékponttal 5,0 százalékra. Ezzel szemben az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállományának aránya 6,4 százalékról 6,3 százalékra mérséklődött. A két ágazat együttesen az előző év azonos időszakához hasonlóan a teljes hitelállomány 11,3 százalékát adta.

Mivel a mezőgazdaságban tevékenykedő társas vállalkozások devizahiteleinek állománya a forinthitelekénél nagyobb mértékben nőtt (előbbi 15,2, utóbbi pedig 12,1 százalékkal), a forintalapú hitelek részaránya az ágazat hitelállományából 86,0 százalékról 85,7 százalékra csökkent, miközben a devizahitelek részesedése 14,0 százalékról 14,3 százalékra emelkedett (15. ábra).

15. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása adott év szeptember 30-án

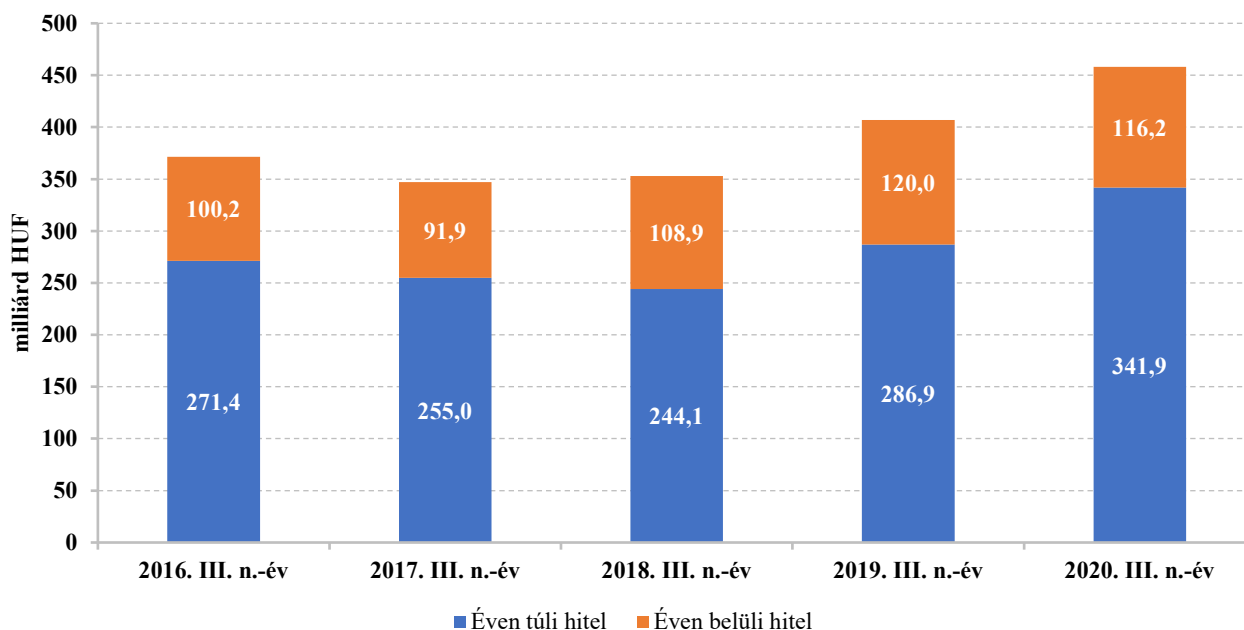

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági társas vállalkozások hosszú lejáratú (éven túli) hitelállománya 19,2 százalékkal 341,9 milliárd forintra nőtt, miközben a rövid lejáratú hitelek (éven belüli) értéke 3,2 százalékkal 116,2 mil-

liárd forintra mérséklődött (16. ábra). Mindezek eredményeképpen a hosszú lejáratú hitelek részesedése a mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományából 4,1 százalékponttal 74,6 százalékra emelkedett egy év alatt.

16. ábra: **A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya lejáratil idő szerint adott év szeptember 30-án**

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A társas vállalkozások hitelállományáról az Agrárminisztérium is végez adatgyűjtést 2016 I. negyedéve óta, amelynek keretében az agrárfinanszírozásban meghatározó pénzügyi intézetek hitelcél, al- és szakágazati, valamint gazdálkodási forma szerinti részletezettségű adatokat bocsátanak rendelkezésre. Az Agrárminisztérium (AM) adatgyűjtése kismértékben eltér az MNB társas vállalkozások hitelállományát bemutató adatbázisától.⁴

Az **AM adatgyűjtése alapján** a mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 2020 harmadik negyedévének végén 12,9 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszakit, ezáltal az értéke 439,3 milliárd forintba emelkedett (13. táblázat). A hitelösszege belül a piaci hitelek értéke 51,4 százalékos részesedést képviselt, amely jócskán elmaradt az egy évvel korábbi 66,1 százalékos részesedéstől. Mindezek alapján megállapítható, hogy a kedvezményes hitelek hangsúlyosabbá váltak az ágazatban.

A teljes hitelállomány legnagyobb része, 39,4 százaléka az állattenyésztéssel foglalkozó társas vállalkozá-

sokhoz, 38,3 százalék pedig a szántóföldi növénytermesztőkhöz került. A kertészeti ágazat ennél jóval kisebb részesedéssel bírt (8,2 százalék), azon belül is a zöldségtermelés 5,5 százalékos arányt képviselt. Az egyéb ágazatokban tevékenykedők részesedése 14,1 százalékot jelentett.

A szántóföldi növénytermesztő társas vállalkozások hitelállománya érdemben nem változott, mindössze 0,5 százalékkal, 0,8 milliárd forinttal emelkedett, miközben az állattenyésztési ágazaté 16,0 százalékkal, 23,8 milliárd forinttal nőtt egy év alatt. Azon belül is a szarvasmarha-ágazat hitelállománya bővült legnagyobb mértékben, 24,5 százalékkal, emellett a baromfié 17,3 százalékkal, a sertéságazaté pedig 7,8 százalékkal növekedett. A kertészeti ágazat hitelállománya több mint kétszeresére bővült a vizsgált időszakban.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományán belül tovább nőtt a forintalapú hitelek részesedése a devizahitelekkel szemben: a korábbi év azonos időszaki 87,7 százalék helyett már 88,4 százalékot képviselt 2020. szeptember 30-án.

⁴ Az eltérés egyik oka, hogy az AM statisztikája könyv szerinti értéken alapul, míg az MNB bruttó fennálló tőkeösszeghez tartozó záróállományokat használ, amely az ügyféllel szembeni kötelezettségek összege. A különbség másik oka, hogy a külföldi pénzügyi intézetek magyarországi fióktelepei esetében

az AM csak a 100 milliárd forintot meghaladó mérlegfőösszeggel rendelkező fióktelepeket, míg az MNB a 100 milliárd forint alatti mérlegfőösszeggel rendelkezőket is gyűjt adatot.

13. táblázat: **A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2020 III. negyedévében**

milliárd HUF

Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszköz-hitelek	Folyószámla-hitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	168,4	77,2	40,4	17,8	23,6	9,4
Állattenyésztés	173,1	69,5	54,0	13,2	23,7	12,7
ebből						
baromfi	53,5	24,0	19,0	2,8	3,8	3,9
sertés	47,2	21,2	10,8	4,0	4,6	6,5
szarvasmarha	66,5	21,7	22,8	5,9	14,2	2,0
Kertészet	35,8	20,4	5,7	4,1	3,0	2,7
ebből						
zöldségtermelés	24,2	14,5	3,9	2,6	1,3	1,8
Egyéb	62,0	25,0	15,4	7,7	8,5	5,4
Összesen	439,3	192,1	115,4	42,8	58,7	30,2

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági társas vállalkozások számára újonnan folyósított hitelek összege 77,6 milliárd forint volt 2020 harmadik negyedévében, ami az előző év azonos időszakit 25,3, az előző negyedévit pedig 24,1 milliárd forinttal haladta meg (14. táblázat).

Az újonnan folyósított hitelállományból a szántóföldi

növénytermesztési és az állattenyésztési ágazat hasonló részesedéssel bírt: előbbi szegmensbe az új hitelek 38,7 százaléka, utóbbiba pedig 38,4 százaléka érkezett. A kertészeti ágazat részesedése 3,6 százalékot – azon belül is a zöldségtermelésé 2,6 százalékot –, az egyéb szegmensekben tevékenykedőké pedig 19,3 százalékot jelentett.

14. táblázat: **A mezőgazdasági társas vállalkozások újonnan folyósított hitelállománya 2020 III. negyedévében, kiemelt hitelcélok szerint**

milliárd HUF

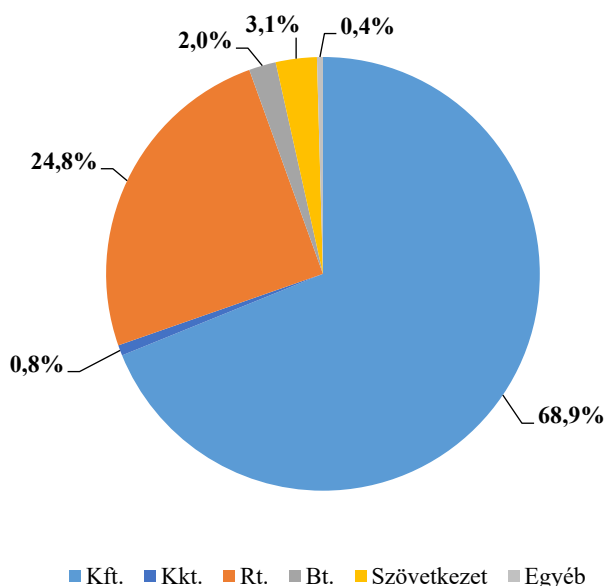
Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitelek	Folyószámla-hitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	30,1	10,0	7,3	3,0	9,1	0,7
Állattenyésztés	29,8	7,7	13,3	1,2	7,1	0,4
ebből						
baromfi	9,4	1,7	6,1	0,3	1,3	0,0
sertés	8,1	3,3	2,7	0,2	1,7	0,2
szarvasmarha	11,5	2,7	4,3	0,7	3,7	0,0
Kertészet	2,8	1,2	0,6	0,5	0,4	0,1
ebből						
zöldségtermelés	2,0	1,1	0,4	0,3	0,2	0,0
Egyéb	15,0	3,3	4,4	3,3	3,5	0,5
Összesen	77,6	22,2	25,6	8,0	20,2	1,6

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A gazdálkodási formák szerinti bontást tekintve elmondható, hogy a fennálló hitelállomány túlnyomó többsége, 93,7 százaléka továbbra is kft.-khez és rt.-khez került 2020 harmadik negyedévében. A szervezetek részesedése a korábbi évi 3,6 százalékról

3,1 százalékra mérséklődött a vizsgált időszakban. A bt.-k és a kkt.-k által felvett hitelek együttes aránya 3 százalék alá csökkent a vizsgált időszakban (17. ábra).

17. ábra: **A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási forma szerint 2020 III. negyedévében**

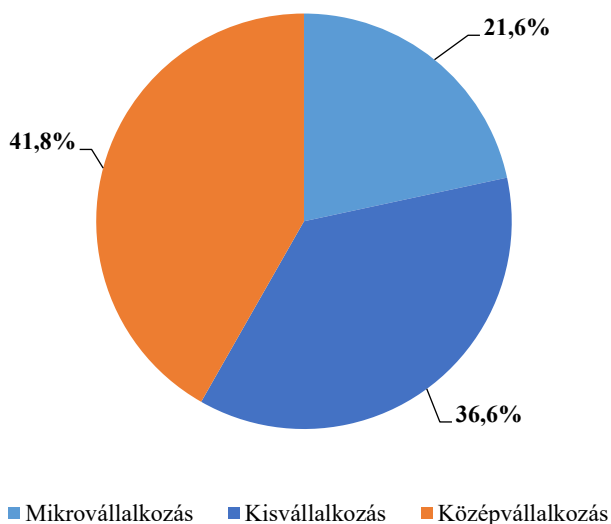

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának 87,3 százaléka (383,7 milliárd forint) mikro-, kis- és középvállalkozásokhoz tartozott 2020 harmadik negyedévének végén. Ezen belül a középvállalkozások

hitelállománya volt túlsúlyban (41,8 százalék), miközben a kisvállalkozásoké 36,6 százalékos, a mikrovállalkozásoké pedig 21,6 százalékos arányt képviselt (18. ábra).

18. ábra: **A mezőgazdasági kkv-k hitelállományának megoszlása 2020 III. negyedévében**

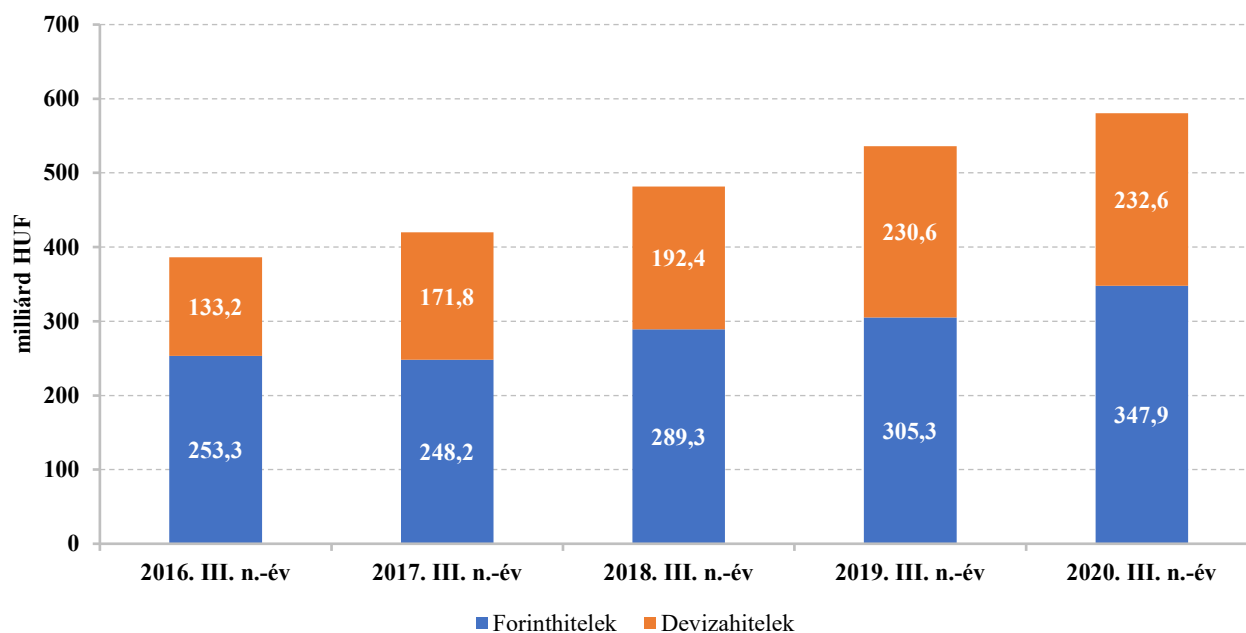

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az **MNB-adatok alapján** az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya (580,5 milliárd forint) továbbra is meghaladta a mezőgazdasági társas vállalkozásokét (458,0 milliárd forint). Mivel ez utóbbi az előző év azonos időszakához képest nagyobb mértékben nőtt (+51,1 milliárd forint), mint az élelmiszeriparé (+44,6 milliárd forint), az ágazatok hitelállományának különbsége mérséklődött. Az eltérés 129,0 milliárd forintról 122,4 milliárd forintra csökkent.

Az élelmiszeripar hitelállományán belül a forint-alapú hitelek állománya nőtt legnagyobb mértékben, 42,6 milliárd forinttal 347,9 milliárd forintra. A devizahitelek állománya szintén emelkedett, 2,0 milliárd forinttal 232,6 milliárd forintra bővült (19. ábra). Mindezek eredményeképpen a forinthitelek aránya 57,0 százalékról mintegy 60 százalékra nőtt egy év alatt.

19. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya forrás szerint adott év szeptember 30-án**

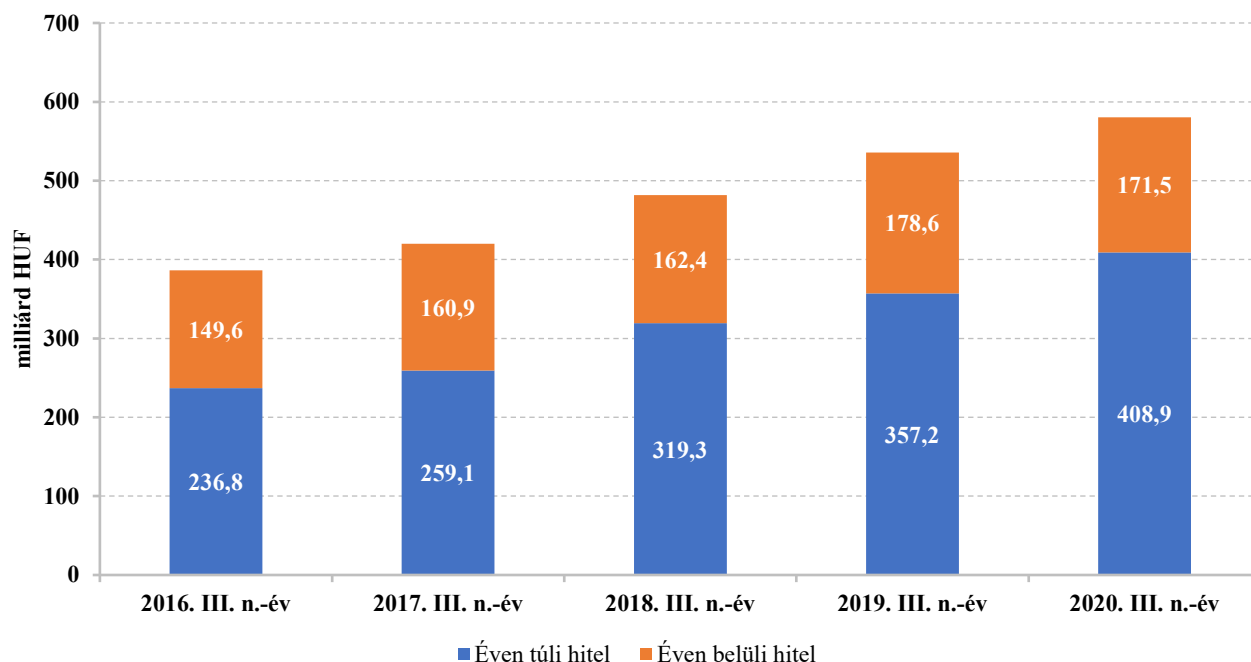
Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Míg az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállományának növekedése a hitel forrását tekintve a forinthiteleknél jelentkezett, lejáratú idő szerint az éven túli hiteleknél volt megfigyelhető. A hosszú lejáratú hitelek állománya 51,7 milliárd forinttal 408,9 milliárd forintra nőtt, miközben az éven belüli hitelek állománya

7,1 milliárd forinttal 171,5 milliárd forintra mérséklődött (20. ábra).

Mindezek eredményeképpen a hosszú lejáratú hitelek részesedése a teljes hitelállományból 3,8 százalékponttal 70,5 százalékra emelkedett, miközben a rövid lejáratúaké 29,5 százalékra esett vissza.

20. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya lejáratí idő szerint adott év szeptember 30-án**

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az **Agrárminisztérium adatgyűjtése alapján** az élelmiszeriparban tevékenykedő társas vállalkozások hitelállománya 587,2 milliárd forintot tett ki 2020 harmadik negyedévének végén, amely 45,8 milliárd forinttal haladta meg az előző év azonos időszaki értéket. Ezen belül a hosszú lejáratú forgóeszközhitel állománya emelkedett legnagyobb mértékben, 59,1 százalékkal, emellett az egyéb hitelek értéke 10,7 százalékkal, az egyéb éven belülieké pedig 3,7 százalékkal volt nagyobb az előző évinél. A folyószámlahitelek és a beruházási hitelek értéke ezzel ellentétben csökkent, előbbi 15,9, utóbbi pedig 6,2 százalékkal (15. táblázat).

A piaci hitelek részesedése a teljes hitelállományból több mint 6 százalékponttal csökkent, 57,1 százalékra mérséklődött, ezáltal az értéke 335,5 milliárd forintot jelentett 2020 harmadik negyedévében.

A hitelállomány legnagyobb hányada (29,8 százalék) továbbra is az egyéb élelmiszeripar szakágazatok vállalkozásaihoz volt köthető. Az egyéb gyümölcs-,

zöldségfeldolgozás, -tartósítás szakágazatba érkezett a teljes ágazati társas hitelállomány 13,4 százaléka, a hús-feldolgozás, tartósítás szakágazatba pedig további 10,8 százaléka. A baromfihús feldolgozása, tartósítása, a malomipari termék gyártása, illetve a haszonállat-eledel gyártása szakágazatok részesedése egyaránt 5 százalékot meghaladó, de 10 százalékot el nem érő mértékű volt.

Az Agrárminisztérium adatgyűjtésében a 2020. évtől külön soron szereplő szőlőbor termelése szakágazat az élelmiszeripar társas vállalkozásainak hitelállományában 4,8 százalékos részesedéssel bírt a harmadik negyedév végén.

A szakágazatok esetében 10 milliárd forintot meghaladó bővülés a haszonállat-eledel gyártásánál (+10,3 milliárd forint), valamint az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósításnál (+10,1 milliárd forint) volt megfigyelhető.

15. táblázat: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2020 III. negyedévében**

milliárd HUF

Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszköz-hitelek	Folyószámla-hitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Összesen	587,2	195,9	159,3	59,1	98,0	74,9
Húsfeldolgozás, -tartósítás	63,4	37,6	5,6	6,0	11,0	3,2
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	51,2	19,5	19,1	3,2	4,0	5,5
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	14,6	5,9	8,1	0,2	0,4	0,0
Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	2,1	0,5	0,8	0,2	0,6	0,0
Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	78,5	9,7	21,1	3,0	31,9	12,7
Olaj gyártása	29,6	8,7	0,8	11,8	2,0	6,3
Tejtermék gyártása	22,0	11,2	4,9	2,7	2,5	0,8
Malomipari termék gyártása	45,1	4,3	11,3	8,2	15,8	5,5
Kenyér, friss pékáru gyártása	15,5	5,7	2,9	2,1	3,7	1,1
Tésztafélék gyártása	20,7	4,0	6,5	6,3	0,8	3,0
Tartósított lisztesáru gyártása	3,2	1,1	1,1	0,3	0,2	0,5
Haszonállat-eledel gyártása	34,5	3,8	6,3	1,4	6,4	16,6
Hobbiállat-eledel gyártása	3,5	1,5	1,2	0,2	0,5	0,1
Szőlőbor termelése	28,1	9,0	6,0	4,5	5,0	3,7
Egyéb élelmiszeripar	175,0	73,5	63,6	9,1	13,0	15,8

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozások számára 2020 harmadik negyedévében újonnan folyósított hitelek értéke 116,5 milliárd forintot tett ki, ami az előző év azonos időszakánál 44,9 milliárd forinttal, az előző negyedévinél pedig 68,2 milliárd forinttal nagyobb összeget jelentett (16. táblázat).

A piaci hitelek az előző évinél nagyobb arányt képviseltek az élelmiszeripari társas vállalkozások által

újonnan felvett hitelek között, részesedésük 55,0 százalékról 64,2 százalékra emelkedett.

Az újonnan folyósított hitelek 22,8 százaléka az egyéb élelmiszeripar szakágazatba került, valamint 16,9 százaléka a malomipari termék gyártása, 14,3 százaléka pedig az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás szakágazat tevékenységét szolgálta.

16. táblázat: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások újonnan folyósított hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2020 III. negyedévében**

milliárd HUF

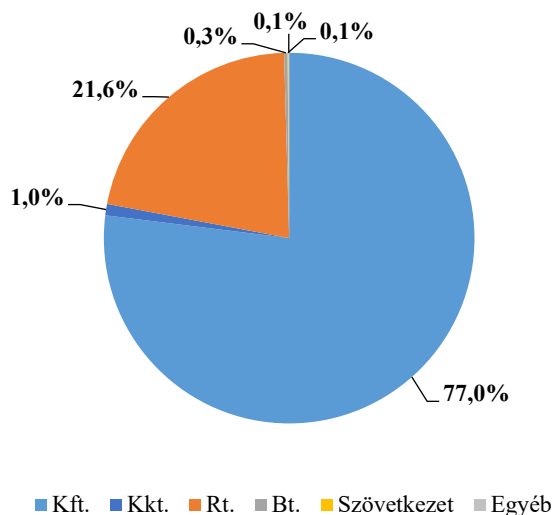
Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszköz-hitelek	Folyószámla-hitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Összesen	116,5	8,1	52,5	11,7	40,1	4,2
Húsfeldolgozás, -tartósítás	6,9	1,9	0,3	0,5	4,2	0,0
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	5,8	1,0	2,5	0,2	2,1	0,0
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	7,8	0,3	7,5	0,0	0,0	0,0
Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	16,7	1,0	2,1	0,6	13,0	0,0
Olaj gyártása	6,3	0,8	0,0	4,3	0,0	1,2
Tejtermék gyártása	5,8	0,5	1,1	0,0	3,9	0,2
Malomipari termék gyártása	19,7	0,2	6,9	1,3	10,7	0,6
Kenyér, friss pékáru gyártása	1,5	0,1	1,2	0,1	0,1	0,0
Tésztafélék gyártása	8,5	0,1	4,9	2,4	0,7	0,4
Tartósított lisztesáru gyártása	1,2	0,0	0,9	0,0	0,2	0,0
Haszonállat-eledel gyártása	4,9	0,5	1,1	0,7	1,6	0,9
Hobbiállat-eledel gyártása	0,3	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0
Szőlőbor termelése	4,4	0,5	2,8	0,5	0,4	0,2
Egyéb élelmiszeripar	26,5	1,0	21,1	1,0	2,7	0,7

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is a kft.-k és rt.-k fennálló hitelállománya a legjelentősebb, részese-
désük együttesen 98,6 százalék volt 2020. szeptember

30-án. Legkisebb hitelállománnyal a kkt.-k, a szövetke-
zetek, valamint a betéti társaságok rendelkeztek (21. ábra).

21. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási formák szerint 2020 III. negyedévében**

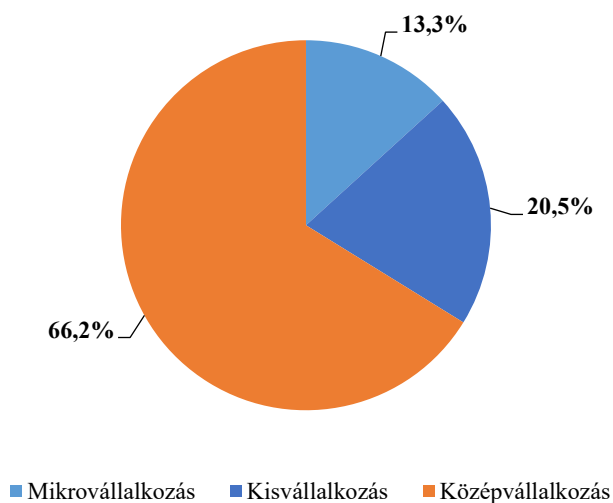
Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozások esetében a mikro-, kis- és középvállalkozások hitelállományának aránya a teljes állományból 48,3 százalékot képviselt, amely 283,5 milliárd forintnak felelt meg.

A mezőgazdasághoz hasonlóan az élelmiszeriparnál

is a középvállalkozások domináltak: a kkv-k hitelállományának kétharmadát adták, emellett a kisvállalkozások részesedése meghaladta a 20 százalékot, a mikro-vállalkozásoké pedig 13,3 százalékot tett ki a harmadik negyedévben (22. ábra).

22. ábra: **Az élelmiszeripari kkv-k hitelállományának megoszlása 2020 III. negyedévében**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kedvezményes finanszírozás változása a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban a Covid-19-járvánnyal összefüggésben

A kedvezményes finanszírozású konstrukciók célja elsősorban az, hogy fejlesztési, kitörési esélyt adjanak az átlag alatti jövedelmezőségű mezőgazdasági ágazatoknak (elsősorban az állattenyésztési és egyes kertészeti ágazatoknak) olyan hitelek segítségével, amelyek alacsony kamata a mezőgazdaság és az élelmiszeripar esetében is biztosítja a beruházások megtérülését, továbbá hosszú távú forgótőkét nyújtanak a tőkehiányos ágazatnak. Az Agrárminisztérium az ágazatok kedvezményes finanszírozását alapvetően az MFB Zrt. által működtetett kedvezményes hitelkonstrukciókkal, valamint a költségvetési kamat- és/vagy kezési díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programokkal igyekszik biztosítani, amelyeket a Növekedési Hitelprogram különböző szakaszai is kiegészítettek.

A pandémia negatív gazdasági hatásainak tompítása, valamint a hitelpiaci zavarok elkerülése érdekében számos hitel-, tőke- és garanciaprogram, valamint különböző intézkedések kerültek bevezetésre, amelyek a következők:

MFB Zrt. gazdaságélénkítő programjai (a programokról részletesebb leírás az MFB-hitelprogramok alfejezetben)

- meglévő hitelprogramok (MFB Agrár, TÉSZ, valamint Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020) feltételeinek kedvezőbbé tétele
- hitel-, tőke- és garanciaprogramok elindítása
 - MFB Krízis Hitel
 - MFB Versenyképességi Hitelprogram
 - KKV Technológia Hitelprogram
 - KKV Mentő Tőkeprogram
 - Startup Mentő Tőkeprogram
 - Krízis Tőkeprogram I.
 - Krízis Tőkeprogram II.
 - az MFB és az MFB Csoporthoz tartozó Garantiqa Hitelgarancia Zrt. által kidolgozásra került Garantiqa Krízis Garanciaprogram
 - MFB Vis Maior Garanciaprogram

EXIM kárenyhítő programjai (a programokról részletesebb leírás a Kedvezményes EXIM-konstrukciók alfejezetben)

- EXIM Kárenyhítő Hitelprogram 2020
- EXIM Kárenyhítő Hitelfedezeti Program 2020
- EXIM Kárenyhítő Hitelbiztosítási Program 2020

KAVOSZ Zrt. intézkedései (az intézkedésekről részletesebb leírás az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel alfejezetben)

- Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel igénybevételi szabályainak módosítása

MNB által eszközölt intézkedések (az intézkedésekről részletesebb leírás a Növekedési Hitelprogram alfejezetben)

- 2020. április 20-án elindult az NHP Hajrá hitelkonstrukció
- június elején kibővítésre kerültek az NHP Hajrá konstrukció keretében felvett források felhasználási lehetőségei

AVHGA által elindított programok (a programról részletesebb leírás a Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban alfejezetben)

- AVHGA Krízis Agrárgarancia Program

Egyéb intézkedések

- **Nemzeti Élelmiszergazdasági Válságkezelő Program**, amely az AM által a gazdaságvédelmi akcióterv részeként került kidolgozásra
- a már meglévő hiteleknel a vállalkozások válsághelyzet miatti támogatása érdekében 9 hónapos **vállalati hitelmoratórium** bevezetése a hitelek törlesztésénél
- **áfa-visszatérítés** idejének 75 napról 30 napra történő csökkentése, amely az adózási előéletük alapján megbízható cégek esetében 30 napról 20 napra rövidülhet
- az éves beszámoló, valamint a kapcsolódó **társaságiadó-bevallás és az adóbefizetés** határidejének május 31-ről szeptember 30-ra történő meghosszabbítása
- 2020. márciustól júniusig a különösen veszélyeztetett ágazatokban dolgozók számára csaknem teljes egyéni járulékmentesség biztosítása, továbbá a munkáltató mentesítése a foglalkoztatáshoz kapcsolódó közterhek megfizetése alól

MFB-hitelprogramok

Az MFB Zrt. által működtetett agrárfinanszírozási programok közös eleme a szektorális irányultság, amelynek alapján biztosított, hogy a program forrásait csak a megcélzott hitelfelvevői kör veheti igénybe a feltételrendszerben meghatározott célra, továbbá az MFB Zrt. által felszámított kedvezményes kamat a hitelprogramok esetében a bevont devizaforrások és a forint piaci kamatszintjének különbözetén alapszik. A hitelprogramok forinthitelre devizakamatot számítanak fel, és amennyiben az MFB Zrt.-nek ebből vesztesége származik, a központi költségvetés egy árfolyamgarancia-megállapodás alapján a bank számára megtéríti ezeket a veszteségeket.

Az MFB Zrt.⁵ és az AM által indított hitelprogramok keretében – 15 milliárd forintos keretösszegű **MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020**, 8 milliárd forintos keretösszegű **MFB TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020**, 6 milliárd forintos keretösszegű **MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020**⁶ – a koronavírus-járvány miatti nehézségek okán kedvezőbb feltételekkel igényelhetnek forrást a gazdálkodók. A hitelprogramokhoz kapcsolódóan a termelők a hitelek teljes futamidejére 100 százalékos mértékű kamattámogatásban, kezességi díjtámogatásban, valamint a hitelek megkötésével és fenntartásával kapcsolatos költségekre vonatkozó 100 százalékos mértékű költségtámogatásban részesülhetnek.

Az MFB Csoport közel 1500 milliárd forinttal segíti a **gazdaság újraindítását** egy összehangolt hitel-, tőke- és garanciaprogrammal. Ebből három hazai és európai uniós forrású hitelprogramon keresztül összesen 439 milliárd forint keretösszegig biztosítanak hitelezési forrást a vállalkozások számára, négy új tőkeprogramot hirdettek meg összesen 371 milliárd forint keretösszeggel, valamint a Garantiqa Hitelgarancia Zrt.-vel együttműködve minden eddiginél magasabb összegű, 500 milliárd forintos hitelgarancia-programot indítottak.⁷

Az **MFB Krízis Hitel** célja a Covid-19-krízishelyzetből fakadó gazdasági hatások, veszteségek csökkentése. A hitelprogram keretében 180 milliárd forint áll rendelkezésre a mikro- és kisvállalkozások számára, amely többek között általános beruházási célokra, forgóeszközre és likviditásfinanszírozásra fordítható. A hitel kamata fix

2,5 százalék, a felvehető összeg pedig 1 millió forinttól 150 millió forintig terjed.

Az **MFB Versenyképességi Hitelprogram** célja a mikro-, kis-, közép- és nagyvállalkozások versenyképességének növelése, hosszú távú finanszírozásuk biztosítása, tőkeszerkezetük, likviditási helyzetük kiszámíthatóvá tétele, hitelképességük növelése, a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességük javítása, illetve megteremtése, így különösen a meglévő kapacitások bővítésének, új kapacitások kiépítésének, valamint akvizícióhoz kapcsolódóan befektetett pénzügyi eszköz vásárlásának finanszírozása. A hitelprogram 150 milliárd forintos keretösszeggel került meghirdetésre. A program 1–10 milliárd forint értékben biztosít hitelösszeget beruházásra, forgóeszköz-financezírozásra, hitelkiváltásra és részesedésvásárlás finanszírozására.

A **KKV Technológia Hitelprogram** célja „A” hitelcél esetén a mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai korszerűsítésének előmozdítása, különös tekintettel a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képesség megteremtésére, a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képesség bővítésére. A rendelkezésre álló keretösszeg 118,7 milliárd forint. A Hitelprogram célja „B” hitelcél esetén, hogy támogassa a mikro-, kis- és középvállalkozások zavartalan likvid működését az ehhez szükséges készletbeszerzések és működési költségek finanszírozása által, meghatározott elszámolható költségek mentén. A hitelprogram ezen célkitűzésére 111,4 milliárd forint keretösszeg áll rendelkezésre. A felvehető kölcsön összege „A” hitelcél esetén legalább 1, legfeljebb 150 millió forint, „B” hitelcél esetén pedig legfeljebb 300 millió forint.

Az MFB tőkeprogramjai között szerepel a **KKV Mentő Tőkeprogram**, amely a válság miatt bajba jutott vállalkozásoknak biztosít gyors finanszírozási segítséget. A programra 41 milliárd forint hazai forrás áll rendelkezésre, melynek keretében az igényelhető finanszírozás 50–250 millió forint befektetési összeg. A **Startup Mentő Tőkeprogram** a korábban már tőkebefektetésben részesült startupok számára érhető el. A programra 30 milliárd forint keretösszeg került elkülönítésre hazai forrásból. A Krízis Tőkeprogram I. célja a tőkeági finanszírozás, mely likviditáshoz juttatja a pénzügyi gondokkal küzdő cégeket, itthoni és külföldi felvásárlások esetén támogatja a hazai kézben maradást,

⁵ Az elmúlt években a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások számára elérhető programokról (közvetlenül vagy közvetve az agráriumhoz kapcsolódva) bővebb információ a Pénzügyi Hírlevél korábbi számaiban található.

⁶ Az MFB Forgóeszköz hitelprogramjairól részletesebb információ olvasható a Pénzügyi Hírlevél 2020. 2. számában.

⁷ Forrás: www.mfb.hu.

illetve fejlesztésekhez, beruházásokhoz biztosít forrást 500 millió, de legfeljebb 15 milliárd forint értékben. A programra rendelkezésre álló hazai forrás összege 150 milliárd forint.

A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a Kormány 1170/2020. (IV. 21.) Korm. határozata alapján a koronavírus-világjárvány mikro-, kis- és középvállalkozásokra, valamint nagyvállalatokra gyakorolt gazdasági hatásainak mérséklése érdekében a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. által kidolgozásra került a Garantiqa **Krízis Garanciaprogram**. A program egyedi feltételrendszerrel és magasabb, legfeljebb 90 százalékos mértékű kezességvállalással vehető igénybe. Az új programban a maximális kezességvállalás mértéke elérheti az 5 milliárd forintot, fontos ugyanakkor, hogy a program keretében igénybe vett hitelek maximális összege nem haladhatja meg a vállalat által 2019-ben kifizetett éves bérköltség és járulékok költségének kétszeresét, vagy a 2019-es árbevételük 25 százalékát.

A Krízis Garanciaprogramon túl az **MFB Vis Maior Garanciaprogram** biztosít a kis-, közép- és nagyvállalatok éven túli hiteleihez garanciát.⁸

A mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazat vállalkozásaihoz kihelyezett kedvezményes hitelek fennálló állománya 2020. szeptember 30-án 92,7 milliárd forintot tett ki, amely összeg 9,2 százalékkal maradt el az előző évtől. A két ágazat közül a mezőgazdaságban volt megfigyelhető állománycsökkenés (–12,2 százalék), miközben az élelmiszeripar MFB hitelprogramokhoz köthető hitelállománya 14,4 százalékkal nőtt. Mindezek eredményeképpen a mezőgazdaság kedvezményes hitelállományból való részesedése 88,6 százalékról 85,6 százalékra csökkent, miközben az élelmiszeripar részaránya 11,4 százalékról 14,4 százalékra emelkedett.

A mezőgazdaság 79,4 milliárd forintos kedvezményes hitelállományából továbbra is a szántóföldi növénytermesztők részesedése volt kiemelkedő, 71,9 százalék, emellett az állattenyésztéssel foglalkozók 11,9 százalékot, a kertészeti ágazatban tevékenykedők pedig 10,8 százalékot tudhattak magukénak a hitelállomány egészéből (17. táblázat).

Az MFB egyéb programokhoz nem kapcsolódó garanciát, kezességet is vállalt, amelyet a szántóföldi növénytermesztő középvállalkozások vettek igénybe 2,4 milliárd forintos összegben.

17. táblázat: Az MFB-hitelek fennálló állománya a mezőgazdaságban, 2020. szeptember 30.

milliárd HUF					
Megnevezés	Szántóföldi	Kertészet	Állattenyésztés	Egyéb	Összesen
Egyéni gazdaságok			0,0		0,0
Társas vállalkozások	57,1	8,6	9,4	4,3	79,4
ebből					
Mikrovállalkozás	50,4	8,5	9,1	4,1	72,2
Kisvállalkozás	1,1	0,0	0,3	0,2	1,6
Középvállalkozás	4,2		0,0		4,2
Nagyvállalkozás	1,4				1,4
Összesen	57,1	8,6	9,4	4,3	79,4

Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari vállalkozások fennálló MFB-hiteleinek értéke 13,3 milliárd forintra nőtt. A hitelállományon belül a legnagyobb arányban a kis- és nagyvállalkozások hitelállománya bővült, előbbi 0,7, utóbbi pedig 0,6 milliárd forintos növekedésnek felelt meg. Az élelmiszeripar kedvezményes MFB-hitelállományában továbbra is a mikrovállalkozások részesedése dominált, amely meghaladta az 50 százalékot.

A kisvállalkozások tudhatták magukénak a társas vállalkozások hiteleinek 15,4 százalékát, a nagyvállalkozások 16,5 százalékát, a középvállalkozások pedig 8,6 százalékát (18. táblázat).

⁸ Forrás: www.mfb.hu.

18. táblázat: Az MFB-hitelek fennálló állománya az élelmiszeriparban, 2020. szeptember 30.

milliárd HUF	
Megnevezés	Hitelek értéke
Egyéni gazdaságok	
Társas vállalkozások	12,3
ebből	
Mikrovállalkozás	6,9
Kisvállalkozás	2,0
Középvállalkozás	1,2
Nagyvállalkozás	2,2
Nem ismert*	1,0
Összesen	13,3

Megjegyzés: A csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
 Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az MFB Zrt. különböző agráriumot célzó hitelprogramjai keretében befogadott és jóváhagyott, valamint a kihelyezett állományok adatait a 22. és 23. táblázat tartalmazza, amelyek közül kiemelés érdemel a Földvásárlási Hitelprogram, amelynek fennálló állománya 73,4 milliárd forint volt 2020. szeptember 30-án.

Kedvezményes EXIM-konstrukciók

A Magyar Export-Import Bank Zrt. (Eximbank) és a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB) célja, hogy a magyar exportőrök számára hatékony finanszírozási és biztosítási konstrukciókat szolgáltasson. Az integrált keretek között működő bank és biztosító feladatát közös szervezetben és megjelenéssel, EXIM elnevezéssel végzi. Az EXIM arra törekszik, hogy lefedje az exporttevékenység teljes vertikumát a beszerzéstől a termelésen át az értékesítési folyamat támogatásáig. Az Eximbank export-előfinanszírozó termékeivel az exportteljesítést megelőző időszakra nyújt finanszírozást közvetlenül az exportőrök részére, illetve közvetett módon, hitelintézeteken keresztül refinanszírozási hitel formájában. Az export-utófinanszírozás az exportteljesítést követő időszakot jelenti, lehetőséget teremtve az exportőrnek, hogy a vevője részére halasztott fizetési feltételeket biztosíthasson, miközben a teljesítést követően azonnal hozzájut annak ellenértékéhez.

Az Eximbank a koronavírus-járvány okozta válsághelyzet megszüntetésére létrehozta az **EXIM Kárenyhítő Programcsomagot** az exportáló, a nekik beszállító, továbbá az exportra készülő vállalkozások számára. A programcsomag három pillérből áll. Az **EXIM Kárenyhítő Hitelprogram 2020** kedvezményes, fix kamattal kínál forgóeszközhitelt legfeljebb 3, valamint beruházási célú hitelt maximum 6 évre. A **Hitelfedezeti Program 2020** legfeljebb 3 éves futamidejű forgóeszközhitel és legfeljebb 6 éves futamidejű beruházási hitelfelvétel esetén államilag garantált készfizető kezességet nyújt hitelfedezetként. A **Hitelbiztosítási Program 2020** célja az exportvevőkkel szembeni rövid lejáratú vevőkövetelések biztosítása, megvédve ezzel a magyar exportőröket a külföldi vevő nemfizetési kockázatától.

Az Eximbank által az agrárvállalkozások részére nyújtott exportösztönző hitelek összege 15,5 százalékkal emelkedett, ezáltal az állomány 141,2 milliárd forintról 163,0 milliárd forintra nőtt egy év alatt.

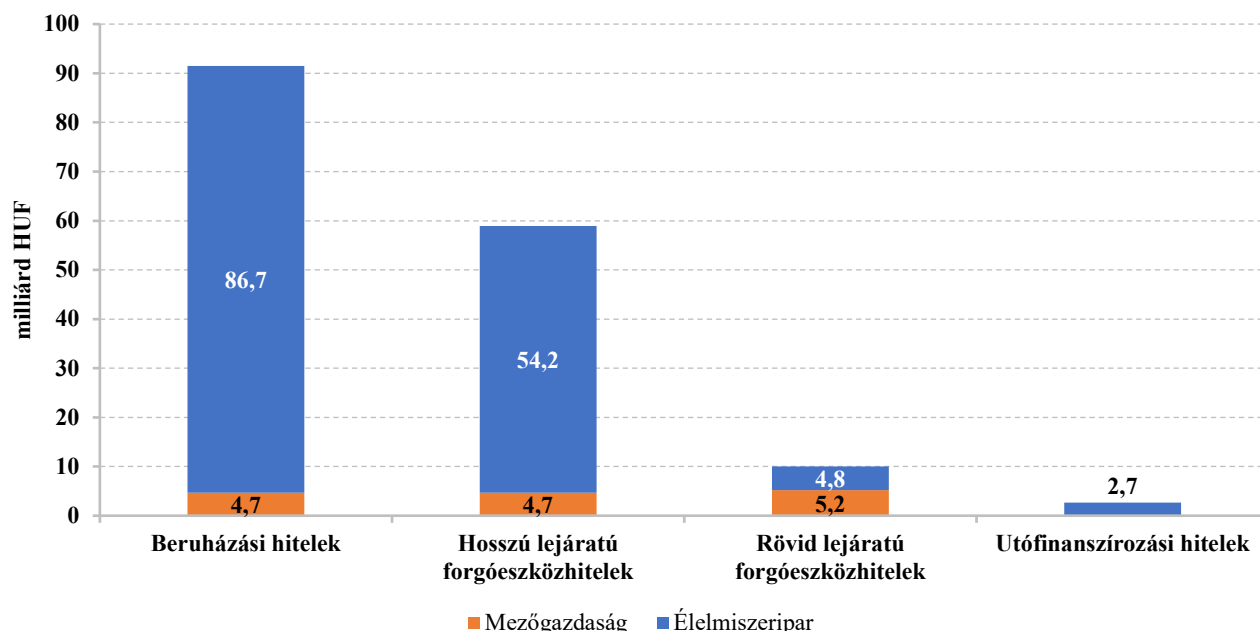
Az Eximbank által biztosított kedvezményes hitelek túlnyomó többsége továbbra is az élelmiszeripar finanszírozását szolgálta, összesen 148,4 milliárd forint értékben. A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 14,6 milliárd forintot tett ki a vizsgált időszakban.

A fennálló hitelállományon belül az export-előfinanszírozási hitel továbbra is jelentős, 98,4 százalékos

arányt képviselt. Ezen belül is a beruházási hitelek voltak túlsúlyban (91,5 milliárd forint, 56,1 százalék), miközben a hosszú lejáratú forgóeszközhitelek (58,9 mil-

liárd forint) aránya 36,1 százalékos, a rövid lejáratúaké (10,0 milliárd forint) pedig 6,1 százalékos részesedést jelentett (23. ábra).

23. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és ágazat szerint 2020. szeptember 30-án

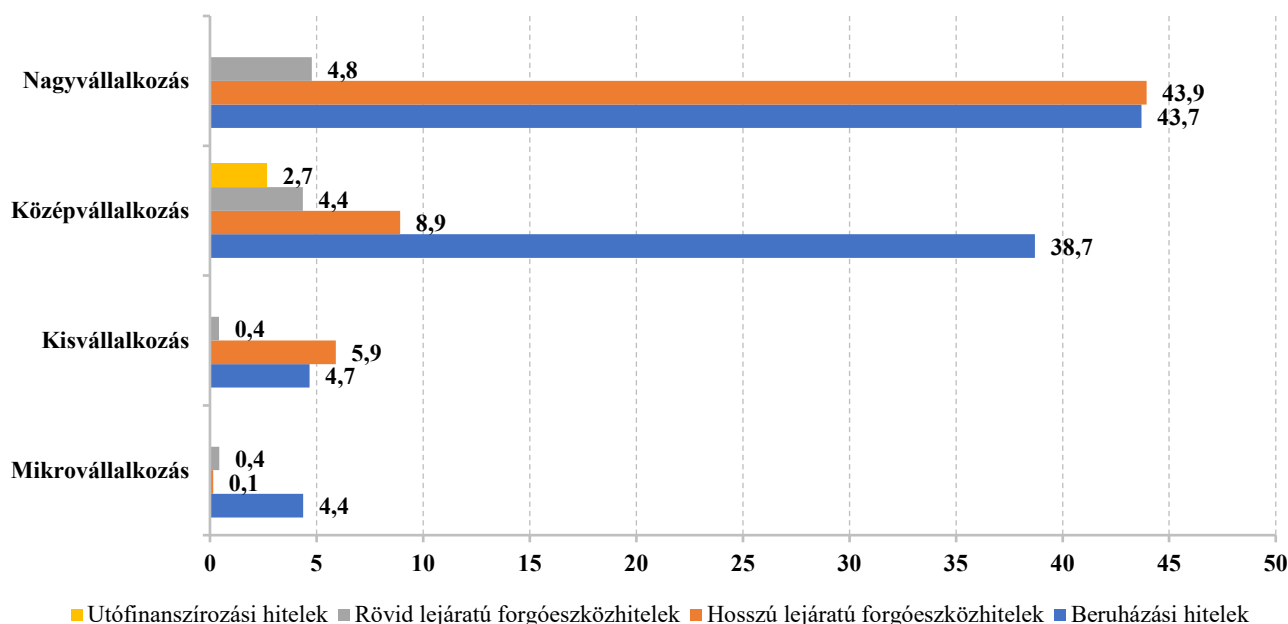
Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az EXIM exportösztönző hiteleinek túlnyomó többségét (90,2 százalékát) továbbra is a nagy- és középvállalkozások vették igénybe, ami együttesen 147,1 milliárd forintot jelentett.

A nagyvállalkozások exportösztönző hitelein belül a korábbi év azonos időszakához hasonlóan az éven túli hitelek domináltak, azonban a hosszú lejáratú forgóeszközhitelek állománya 2020 harmadik negyedévében kismértékben meghaladta a beruházási hitelekét

(24. ábra). A középvállalkozásoknál szintén a hosszú lejáratú hitelek voltak túlsúlyban, amelyen belül a beruházási hitelek aránya (70,8 százalék) számottevően nagyobb volt, mint a hosszú lejáratú forgóeszközhiteleké (16,3 százalék). A mikro- és kisvállalkozásoknál szintén az éven túli hitelek domináltak, a rövid lejáratú forgóeszközhitelek aránya előbbi esetében 8,8 százalékot, utóbbinál pedig 3,8 százalékot tett ki a hitelállomány egészéből.

24. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és méret szerint 2020. szeptember 30-án

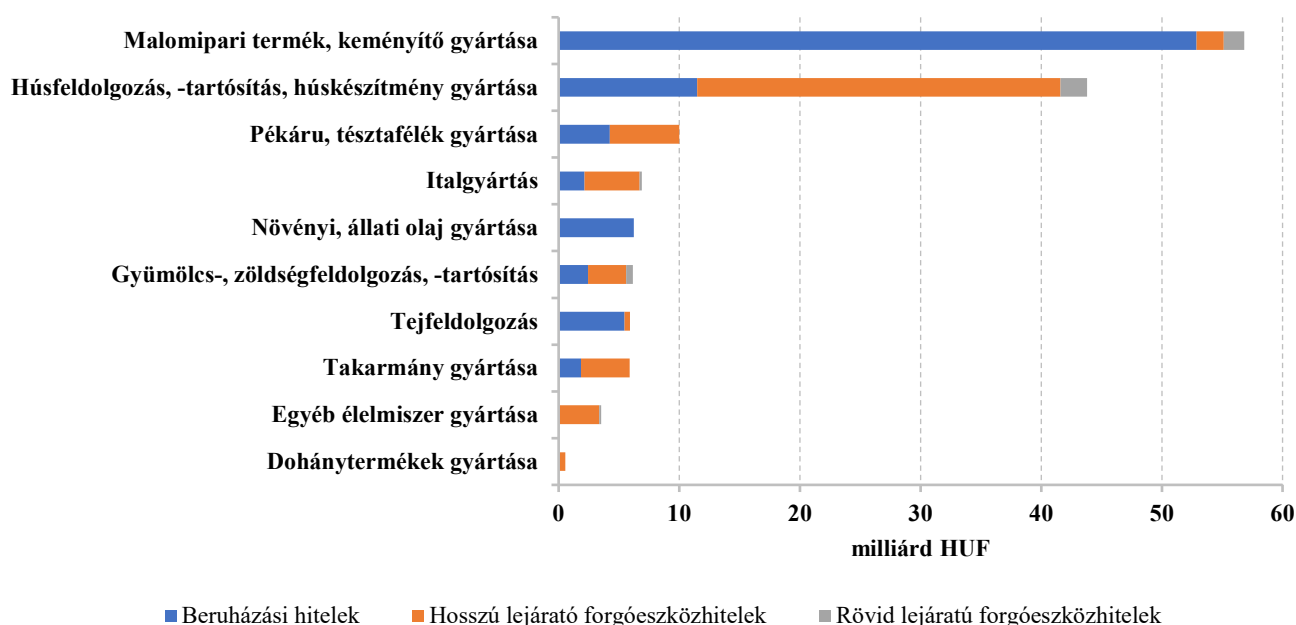

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az exportösztönző hitelek tekintetében a malomipari termék, keményítő gyártása, valamint a húsfeldolgozással foglalkozó alágazat érdemel kiemelést, amely szegmensek együttesen az élelmiszeripar exportösztönző hiteleinek 67,8 százalékát tudhatták magukénak. Ez az

arány az előző év azonos időszakában 4,2 százalékponttal volt kisebb. A szegmensek közül a malomipari termék, keményítő gyártása alágazat önmagában az összes felvett hitelből 38,3 százalékot képviselt. A többi al- és szakágazat hiteleinek értéke együttesen 47,8 milliárd forint volt a vizsgált időszakban (25. ábra).

25. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya az élelmiszeriparban lejárat és szakágazatok szerint 2020. szeptember 30-án

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel

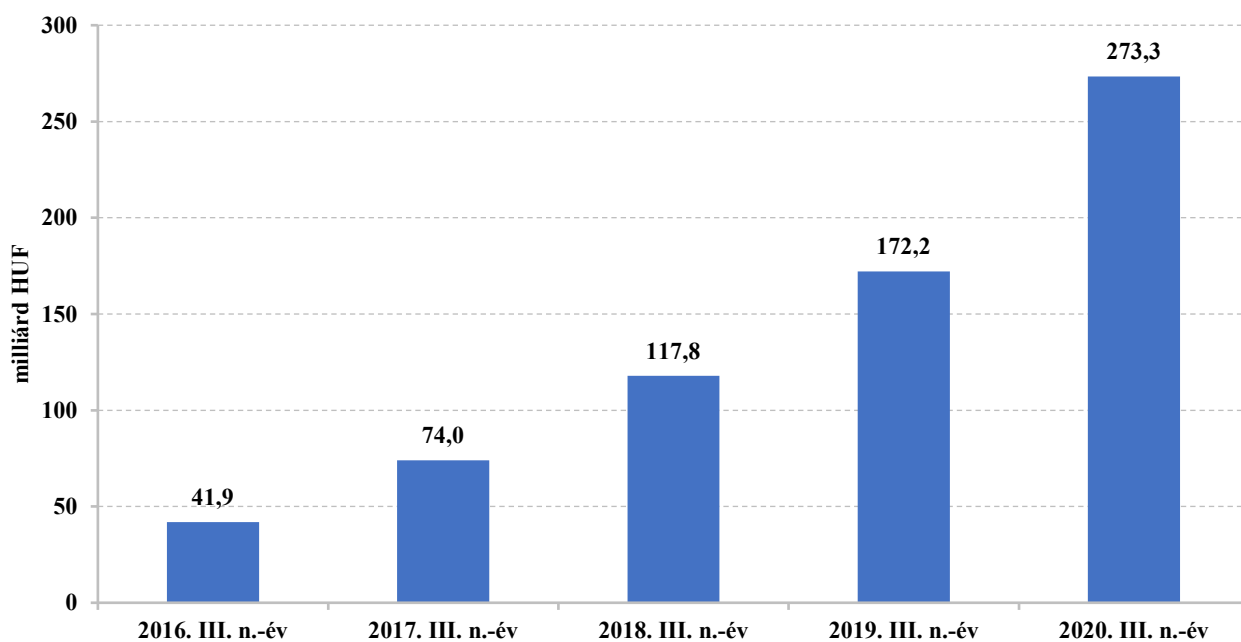
A magyar agrárium rövid távú finanszírozásának stabilabbá tételét is szolgálja a Széchenyi Kártya Program, amely 2011-től érhető el az agrárvállalkozások számára.⁹

A koronavírus-járvány miatti gazdasági nehézségek és az annak kapcsán felmerülő finanszírozási igények kezelésére 2020. május 15-től változtak az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel igénybevételének szabályai (14/2020. (IV. 10.) AM rendelet). A szerződéses összeg a korábbi legfeljebb százmillió forintról kétszázmillió forintra emelkedett, amihez csekély összegű támogatás vehető igénybe a kamatra, a kezelési költségre, valamint a kezességi díjra és költségekre. Vagyis lényegében ingyenessé vált ez a finanszírozási

forma. A kiemelt támogatások a 2020. év végéig hatályba lépett ASZK-hitelügyletekre vehetők igénybe. A támogatható tevékenységek: elsődleges mezőgazdasági termelés, halgazdálkodás, mezőgazdasági termékek feldolgozása, mezőgazdasági termékek forgalmazása, erdőgazdálkodás, illetve vadgazdálkodás. A hitelkeret futamideje 1, 2 vagy 3 év lehet. A hitel ingatlanfedezet nélkül is igényelhető, gyors és egyszerűsített hitelbírálat mellett.

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari vállalkozások ASZK Folyószámlahitel keretein belül benyújtott hiteligénye tovább nőtt, a szerződések száma 37,5 százalékkal 22 761 darabra, a leszerződött összeg 58,7 százalékkal 273,3 milliárd forintra emelkedett az előző év azonos időszakához képest. Az ASZK-hitelállomány népszerűségét mutatja, hogy a növekedés dinamikája továbbra sem veszített lendületéből (26. ábra).

26. ábra: A ténylegesen leszerződött Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitelhez kapcsolódó hitelkeretösszeg kumulált nagyságának alakulása adott év szeptember 30-án

Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A leszerződött folyószámlahitel-keret 85,2 százalékát, 232,9 milliárd forintot a mezőgazdasági szektor vállalkozásai igényelték, miközben az élelmiszeriparba a hitelkeret 14,8 százaléka, 40,4 milliárd forint került.

A mezőgazdasági tevékenységet végző egyéni gazdaságok hitelállományának túlnyomó többségét (64,8 százalék) a családi gazdaságok, 29,6 százalékát az egyéni vállalkozók, 5,6 százalékát pedig az őstermelők

tudhatták magukénak. A társas vállalkozások közül a mikrovállalkozások rendelkeztek továbbra is a legnagyobb hitelállománnyal, részesedésük 63,0 százalékot tett ki, miközben a kisvállalkozások a hitelállomány egyharmadát tudhatták magukénak.

A szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások hitelállománya 52,0 százalékkal, 113,3 milliárd

⁹ Részletesebb tájékoztatás a Pénzügyi Hírlévlél 2020. 2. számában.

forintra nőtt a vizsgált időszakban. A szántóföldi növénytermesztők körében kiemelkedő a családi gazdaságok által leszerződött 68,9 milliárd forintos összeg, amely 46,7 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbit. Markáns növekedést tudtak felmutatni továbbá az egyéb ágazatba tartozó vállalkozások és az állattenyésztéssel foglalkozók. Előbbinél a hitelállomány 29,6 milliárd forinttal, utóbbinál pedig 9,6 milliárd forinttal bővült. A ker-

tészeti ágazatban tevékenykedőknél 4,9 milliárd forinttal nőtt a hitelállomány az előző év azonos időszakához képest.

Az élelmiszeripari ágazat 40,4 milliárd forintos folyószámlahitel-állományának túlnyomó többségét (34,5 milliárd forint) a társas vállalkozások adták, azon belül is a szerződött hitelösszeg legnagyobb része (19,6 milliárd forint) a mikrovállalkozásokhoz került (19. táblázat).

19. táblázat: **Az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel keretösszegének kumulált nagysága (ténylegesen leszerződött összeg) a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban, 2020. szeptember 30.**

milliárd HUF

Ágazat	Egyéni				Társas			
	őstermelő	egyéni vállalkozó	családi gazdaság	összesen	mikrovállalkozás	kisvállalkozás	középvállalkozás	összesen
Mezőgazdaság	9,3	49,0	107,5	165,8	44,5	20,2	2,4	67,1
ebből								
Állattenyésztés	2,2	9,9	12,4	24,5	6,4	2,9	0,7	10,0
Egyéb	0,7	15,6	17,9	34,2	19,5	12,2	1,7	33,4
Kertészet	1,5	4,6	8,3	14,4	2,2	0,9		3,1
Szántóföldi növénytermesztés	4,9	18,9	68,9	92,7	16,3	4,3	0,1	20,6
Élelmiszeripar	0,0	4,6	1,2	5,9	19,6	13,7	1,3	34,5
Összesen	9,3	53,6	108,7	171,6	64,0	33,9	3,7	101,7

Megjegyzés: Az „Egyéb” kategóriába az alábbi ágazatok tartoznak: Növényi szaporítóanyag termesztése; Vegyes gazdálkodás; Növénytermesztési szolgáltatás; Állattenyésztési szolgáltatás; Betakarítást követő szolgáltatás; Vetési célú magfeldolgozás; Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás; Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység; Fakitermelés; Vadon termő egyéb erdei termék gyűjtése; Erdészeti szolgáltatás.

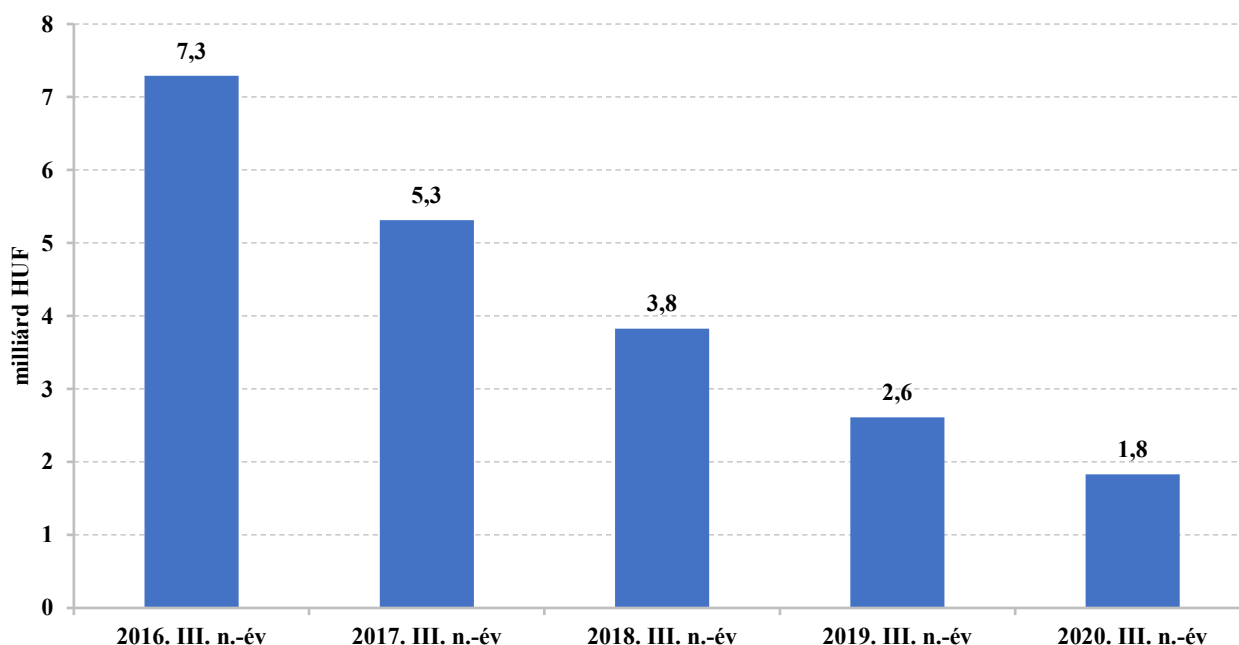
Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok

A kamattámogatás és állami kezességvállalás mellett indított (érvényben lévő és kifutó) hitelprogramokról az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programban (továbbiakban: OSAP) gyűjtenek adatokat. A döntően

Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok kint lévő állománya 1,8 milliárd forint volt 2020 harmadik negyedévének végén (nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást) (27. ábra).

27. ábra: Kifutott kamattámogatott hitelek és kölcsönök állománya adott év szeptember 30-án

Megjegyzés: Az ábra a régi, kifutó hitelállomány értékeit tartalmazza, nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást.

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok közül a jelenleg felfüggesztés alatt álló beruházási hitelkamat-

és lízingdíj-támogatást nyújtó 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján kibocsátott hitelállomány 2020 harmadik negyedévében 2,8 milliárd forint volt.

Növekedési Hitelprogram

A Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogram három szakaszában együttvéve 1700 milliárd forintnyi hitel- és lízingügylet fedezte az új beruházások finanszírozását. A program hatására a korábban tapasztalt kkv-hitelezés 5-7 százalékos visszaesése megállt, sőt növekedésnek indult és 2016-ban már 5-10 százalék közötti sávba került. Az MNB becslése szerint az NHP a 2013–2017 közötti időszakban 2–2,5 százalékponttal járult hozzá a gazdaság növekedéséhez, ami éves szinten 0,3–0,8 százalékpontos bővülést jelentett.

A Magyar Nemzeti Bank a hosszú lejáratú, fix kamatozású hitelek arányának növelése érdekében 2019. január 1-jén elindította az NHP részét képező NHP fix konstrukciót, amellyel a hazai kkv-hitelezés szerkezetét kívánja egészségesebb irányba terelni azáltal, hogy a mikro-, kis- és középvállalkozások hosszú lejáratú, rögzített kamatozású hitelhez jutásának lehetőségeit javítja. Az NHP fix keretében 1000 milliárd forint összeg áll a vállalkozások rendelkezésére.¹⁰ Az új konstrukció mellett a Monetáris Tanács 2019. július 1-jén 300 milliárd forintos keretösszeggel elindította a vállalati kötvényvásárlási programját, vagyis a Növekedési Kötvényprogramot (NKP), amellyel célzottan kívánják elősegíteni a hazai vállalati szektor finanszírozásának diverzifikálását.

A Monetáris Tanács a hazai vállalati szektor fenntartható, stabil és hosszú távú finanszírozáshoz jutása, valamint a koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásainak tompítása és a hitelpiaci zavarok elkerülése érdekében 2020. április 20-án elindította a Növekedési Hitelprogram Hajrá (NHP Hajrá) elnevezésű konstrukciót, és a Növekedési Kötvényprogram (NKP) egyes paramétereit tekintetében is módosításokat eszközölt.¹¹ Az NHP Hajrá keretösszegét 1500 milliárd forint összegben határozták meg.¹² A konstrukció keretében felvett források felhasználási lehetőségeit július elején kibővítették annak érdekében, hogy a program még nagyobb mértékben támogassa a kkv-k kedvező forráshoz jutását és ezzel a gazdaság élénkítését.¹³

Az NHP I. szakaszában a mezőgazdaság és az élelmiszeripar fennálló hitelállománya együttesen 7,9 milliárd forintot tett ki 2020 harmadik negyedének végén. Ez az összeg 3,9 milliárd forinttal maradt el az

előző év azonos időszakától. Az NHP első szakaszához kapcsolódóan a mezőgazdasági ágazat fennálló állománya 6,9 milliárd forint, az élelmiszeripar pedig 1,0 milliárd forint volt, ezáltal a kihelyezett hitelek túlnyomó többségét (86,9 százalék) továbbra is a mezőgazdasági hitelek (östermelőkkel együtt) adták. A hitelek zöme mindkét ágazatban hitelkiváltásra irányult, illetve beruházási hitel formájában került folyósításra (28. ábra).

A második szakaszhoz és az NHP+ konstrukcióhoz kapcsolódóan az agrárgazdaság fennálló hitelállománya 30,7 milliárd forint volt, amelyből szintén a mezőgazdasági ágazat szereplői részesedtek nagyobb mértékben (58,2 százalék), ugyanakkor az első szakasznál kisebb arányban. Az NHP II. szakaszának hitelállománya 14,9 milliárd forinttal maradt el az előző év azonos időszaki értéktől. Az ágazatok közül a mezőgazdaság hitelállománya csökkent nagyobb mértékben, 12,8 milliárd forinttal, az élelmiszeripar hitelállománya pedig 2,1 milliárd forinttal mérséklődött.

Az NHP III. szakasza esetében a fennálló hitelállomány 39,2 milliárd forintot tett ki, ami az előző év azonos időszakához képest 10,5 milliárd forinttal kisebb összeget jelentett. A harmadik szakaszhoz kapcsolódóan kihelyezett hitelállomány esetében a mezőgazdasági ágazat 88,3 százalékos részesedése az első szakaszénál is nagyobbra bizonyult.

Az NHP fix konstrukció esetében 2,8 milliárd forinttal nőtt az állomány az előző negyedévhez képest. A programhoz kapcsolódóan kihelyezett 116,3 milliárd forintos hitelösszeg 85,6 százaléka (99,5 milliárd forint) a mezőgazdasági ágazatba, 14,4 százaléka (16,8 milliárd forint) pedig az élelmiszeriparba került.

A kkv-hitelezést a lezáruló NHP fix konstrukció mellett az NHP Hajrá elnevezésű hitelprogram is támogatta, amelynek keretében a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások számára 94,0 milliárd forintot helyeztek ki a harmadik negyedévben. A dinamikus bővülés eredményeképpen a konstrukcióhoz kapcsolódóan az agrárgazdaság fennálló hitelállománya 115,3 milliárd forinttal emelkedett 2020 szeptember végére. A hitelprogram keretében az agrárgazdaság

¹⁰ Forrás: MNB Terméktájékoztató a Növekedési Hitelprogram Fix keretében folyósított refinanszírozási hitelek igénybevételének módjáról és feltételeiről.

¹¹ Forrás: MNB Közlemény a Monetáris Tanács 2020. április 28-i üléséről.

¹² Forrás: MNB Terméktájékoztató a Növekedési Hitelprogram Hajrá keretében folyósított refinanszírozási hitelek igénybevételének módjáról és feltételeiről.

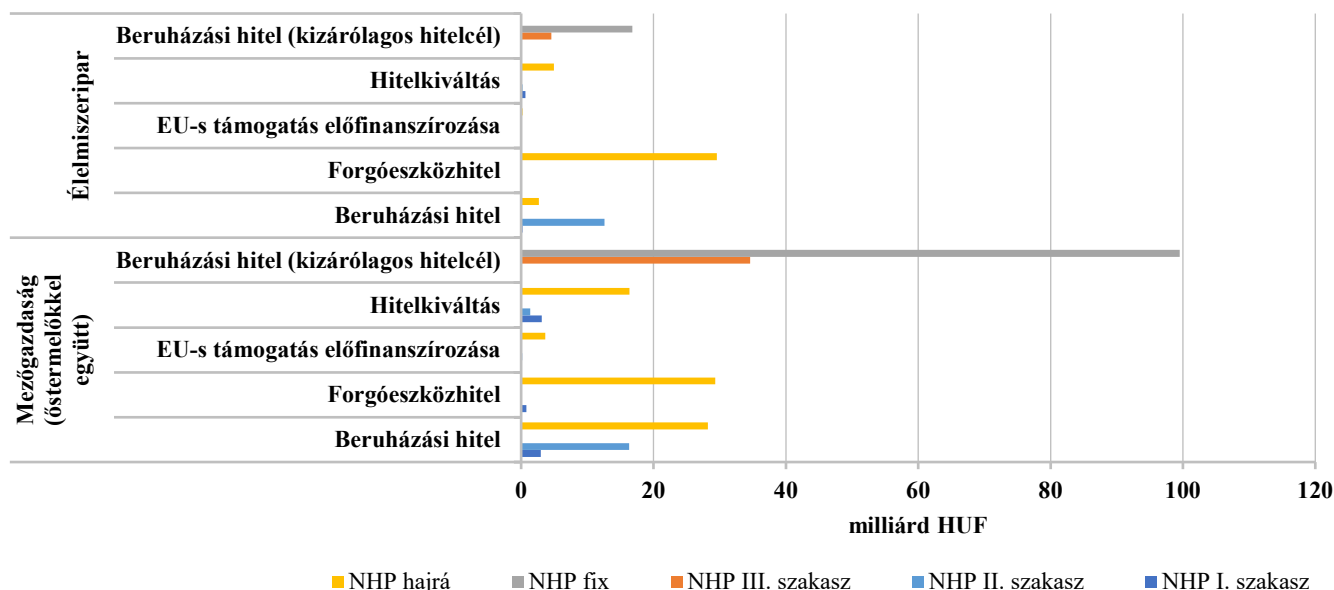
¹³ Forrás: MNB Közlemény a Monetáris Tanács 2020. június 23-i üléséről.

számára folyósított összeg 67,4 százaléka a mezőgazdasági ágazatba érkezett, 32,6 százaléka pedig az élelmiszeripar tevékenységét szolgálta. A mezőgazdasági ágazatba folyósított 77,6 milliárd forintos összeg túlnyomó többsége (95,0 százaléka) éven túli hitelnek

minősült. A rövid lejáratú hitelek részesedése 5 százalékot tett ki az ágazatban (29. ábra).

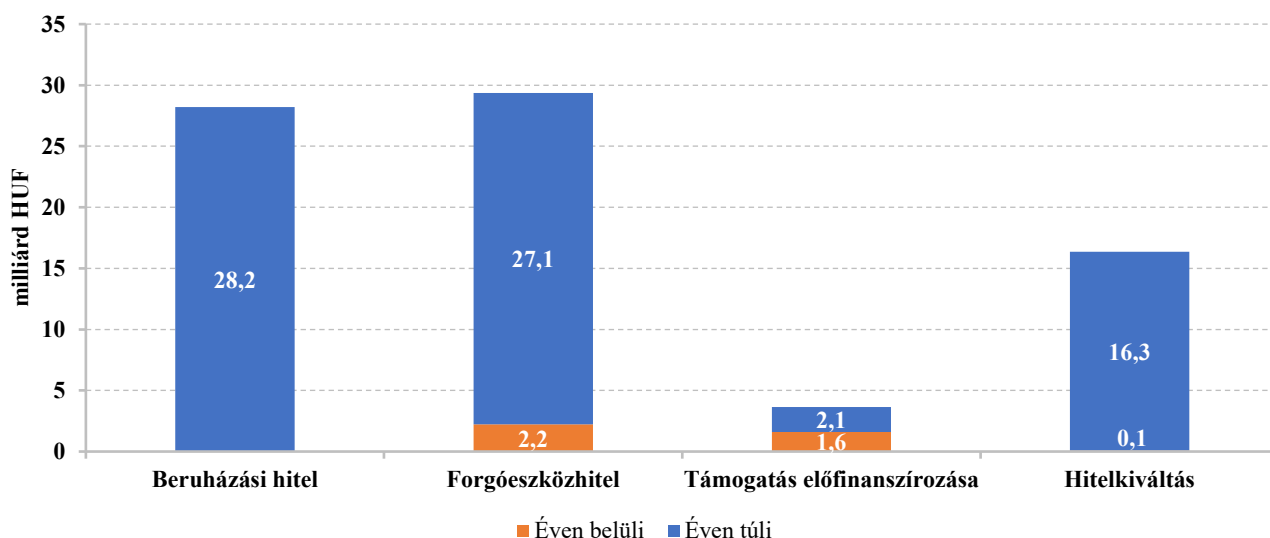
Az élelmiszeripar esetében a hosszú lejáratú hitelek részesedése a mezőgazdaságéhoz hasonlóan mintegy 95 százalékot tett ki 2020 harmadik negyedévének végén (30. ábra).

28. ábra: Az NHP egyes szakaszaiban nyújtott hitelek fennálló állományának alakulása a mezőgazdasági és élelmiszeripari társas vállalkozásoknál, 2020. szeptember 30.

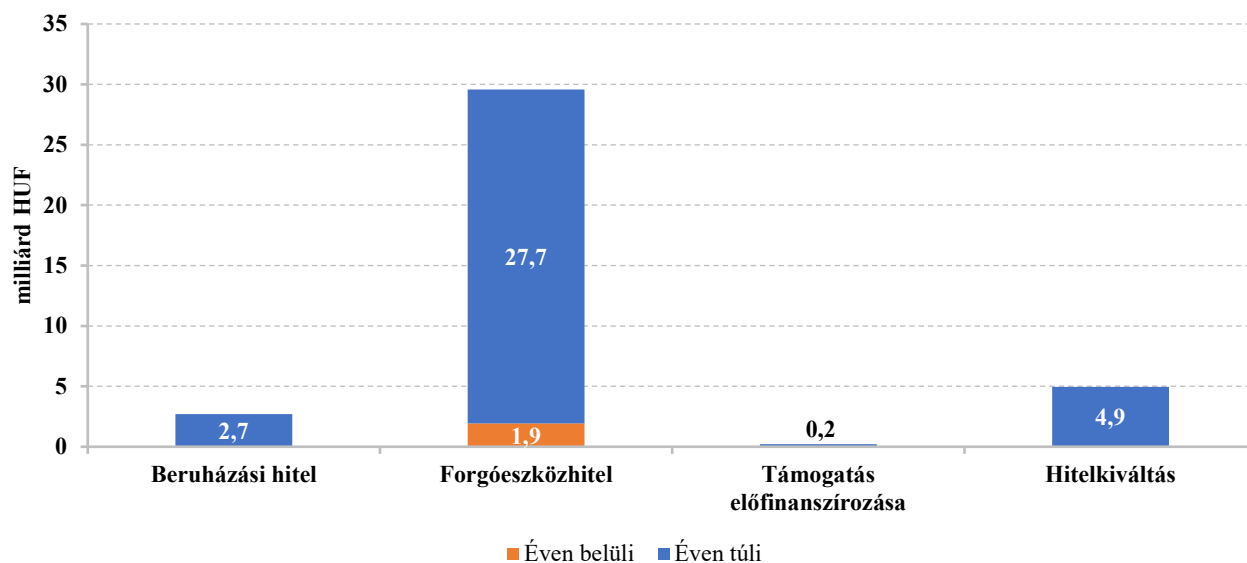
Megjegyzés: Az ágazati adat nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat.
 Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

29. ábra: Az NHP Hajrá keretében a mezőgazdasági társas vállalkozásoknak nyújtott hitelek fennálló állománya lejáratú idő és hitelcél szerint, 2020. szeptember 30.

Megjegyzés: Az ágazati adat nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat.
 Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

30. ábra: Az NHP Hajrá keretében az élelmiszeripari társas vállalkozásoknak nyújtott hitelek fennálló állománya lejáratí idő és hitelcél szerínt, 2020. szeptember 30.

Megjegyzés: Az ágazati adat nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat.

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az NHP keretében a garanciaszervezetek által garantált, a mezőgazdaságba és az élelmiszeriparba kihe-lyezett hitelállomány 21,8 milliárd forint volt 2020

szeptember 30-án, amelyből az NHP Hajrához kapcsolódóan 9,2 milliárd forintot folyósítottak (20. táblázat).

20. táblázat: Az NHP garantált hitelállománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

milliárd HUF

Időszak	Mezőgazdaság				Élelmiszeripar			
	I. pillér	II. pillér	NHP fix	NHP Hajrá	I. pillér	II. pillér	NHP fix	NHP Hajrá
2016	I.	20,4	1,9		8,3	1,0		
	II.	19,8	2,1		11,6	1,0		
	III.	20,2	2,0		10,3	1,0		
	IV.	19,4	2,2		9,9	1,0		
2017	I.	19,7	2,2		9,3	1,0		
	II.	18,8	2,1		9,0	1,0		
	III.	17,9	1,4		8,2	0,9		
	IV.	16,3	1,2		7,4	0,4		
2018	I.	15,3	1,2		6,9	0,3		
	II.	14,3	1,1		6,8	0,3		
	III.	14,0	0,9		6,3	0,3		
	IV.	11,7	0,8		5,3	0,3		
2019	I.	11,2	0,7		5,0	0,3		
	II.	10,3	0,7	0,8	4,8	0,2	0,3	
	III.	9,8	0,6	1,7	4,4	0,1	0,5	
	IV.	8,8	0,5	8,2	4,4	0,1	1,1	
2020	I.	8,4	0,5	11,0	3,9	0,1	1,6	
	II.	8,1	0,5	13,8	0,9	0,1	2,0	
	III.	7,9	0,5		3,8	0,4		1,1

Megjegyzés: Az NHP II. szakaszában hitelkiváltásra a II. pillér ad lehetőséget.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

Az állami kezességvállalásnak továbbra is kulcsszerepe van a mezőgazdasági hitelezésben. A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban tevékenykedő vállalkozások finanszírozási forrásokhoz történő hozzáférését két, az állam által 85 százalékosan viszontgarantált garanciaszervezet, az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (továbbiakban AVHGA) és a Garantiqa is segíti. Mindkét szervezet feladata készfizető kezesség nyújtása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak.¹⁴

Ugyancsak az élelmiszeripar számára nyújt bankgaranciát az EXIM, amely a hitelintézetek által nyújtott export-előfinanszírozó hitelek visszafizetésének részleges biztosítékaként szolgál, a kereskedelmi garanciák (tender-, előleg-visszafizetési és jólteljesítési/szavatossági garancia) pedig az exportfelügyelet teljesítéséhez kapcsolódnak.

A Covid-19-járvány kitörése miatt megnövekedett működési kockázatok negatívan hatottak a bankok hitelezési hajlandóságára, ezáltal felértékelődött a kezességvállalás szerepe. Az Európai Bizottság 2020 májusában elfogadta az AVHGA **Krízis Agrárgarancia Programját**, amely alapján a szervezet a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak enyhítése céljából több mint 112 milliárd forint hitelállományhoz nyújthat kezességet a 100 milliárd forintos (314 millió euró) keretössze-

szegű programból kis- és középvállalkozásoknak minősülő, elsősorban az agrárgazdasághoz¹⁵ kötődő vállalkozások kereskedelmi banki hiteleihez.¹⁶ A 2020. június 1-jétől induló új konstrukció részeként az alapítvány a mikro-, kis- és középvállalkozások, köztük az östermek és családi gazdálkodók ügyleteihez 2020. december 31. napjáig (80 százalék helyett) 90 százalékos készfizető kezességet vállal, kedvező díjazás mellett.

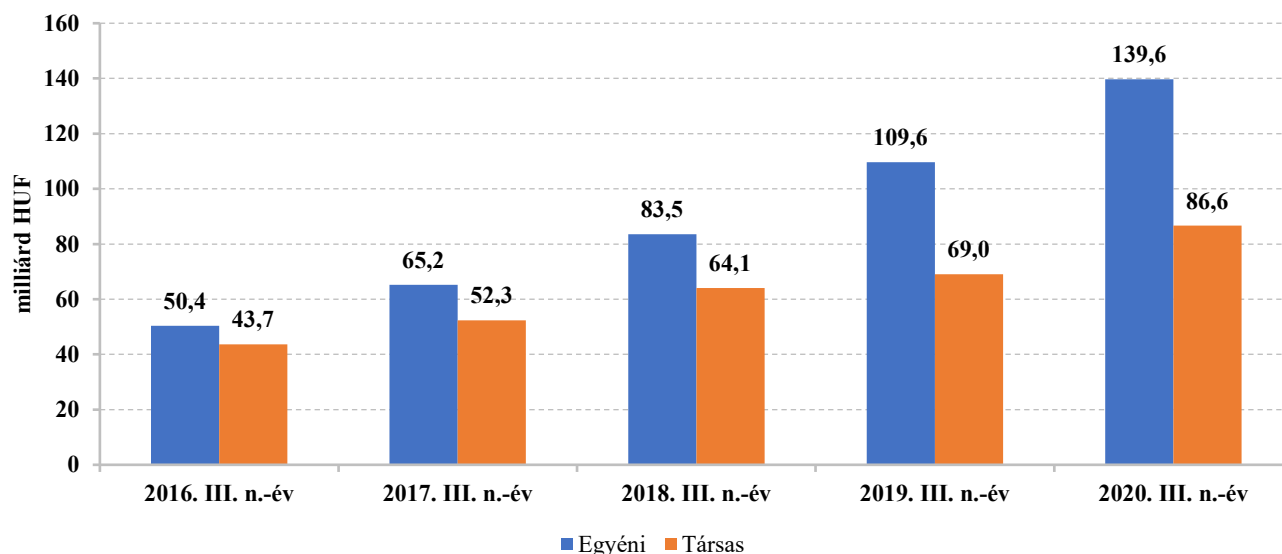
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar együttes garantált hitelállományában az elmúlt öt évben dinamikus emelkedés volt megfigyelhető, amely 2020 harmadik negyedévében tovább folytatódott: az agrárgazdaság garantált hiteleinek összege 26,6 százalékkal 308,2 milliárd forintra nőtt egy év alatt. Ezen belül a mezőgazdasági vállalkozások garantált hitelállománya 47,6 milliárd forinttal 226,3 milliárd forintra, az élelmiszeripari vállalkozásoké 17,1 milliárd forinttal 81,9 milliárd forintra emelkedett.

Az elmúlt öt év alapján egyértelműen látható, hogy az egyéni gazdaságok részesedése a mezőgazdaság garantált hitelállományából fokozatosan nőtt: 2020 harmadik negyedévének végére már mintegy 62 százalékot tett ki. Nemcsak a hitelállomány részaránya, a volumene is emelkedett, éves összevetésben 27,4 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbit, ezáltal 139,6 milliárd forintra nőtt. A társas vállalkozások részesedése eközben 40 százalék alá csökkent (38,3 százalék), azonban a garantált hitelállományuk értéke tovább növekedett, 25,5 százalékkal 86,6 milliárd forintra bővült (31. ábra).

¹⁴ További információ a Pénzügyi Hírlével VII. évfolyam 1. számában.

¹⁵ Mezőgazdaság, élelmiszer-feldolgozás, valamint szélesebb mezőgazdasági és biogazdasági értéklánc.

¹⁶ Forrás: European Commission (2020): State aid: Commission approves €314 million Hungarian guarantee scheme to support SMEs active in the agri-food value chain during the coronavirus outbreak. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_828.

31. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban adott év szeptember 30-án**

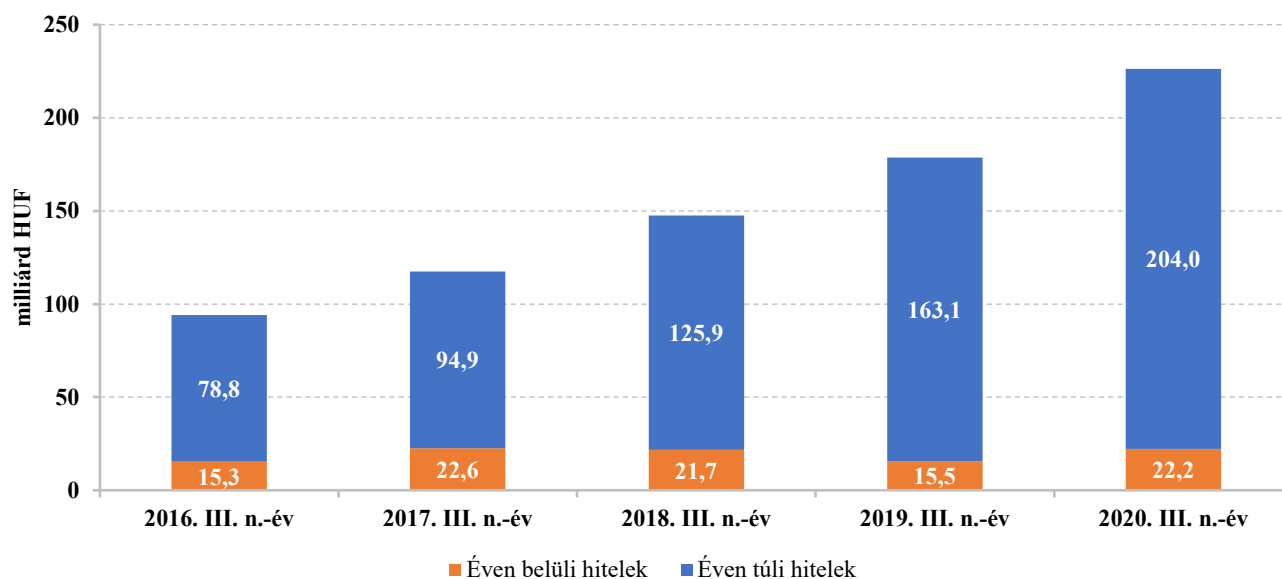
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 67,1–75,2 százalék volt 2020 harmadik negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági vállalkozások hosszú távú finanszírozási igénye tovább erősödött: az éven túli hitelek állománya 25,1 százalékkal 204,0 milliárd forintra nőtt. Azon belül is az éven túli forgóeszközhi-telek összege nőtt legnagyobb mértékben, 25,8 százalékkal 142,7 milliárd forintra, miközben a beruházási

hiteleké szintén jelentősen, 23,6 százalékkal 61,3 milliárd forintra emelkedett.

A garantált hitelállományon belül az éven belüli hitelek értéke több mint 40 százalékkal növekedett (+43,0 százalék), ezáltal az állomány értéke 22,2 milliárd forintra bővült (32. ábra).

32. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban lejáratí idő szerint adott év szeptember 30-án**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 67,1–75,2 százalék volt 2020 harmadik negyedévének végén.

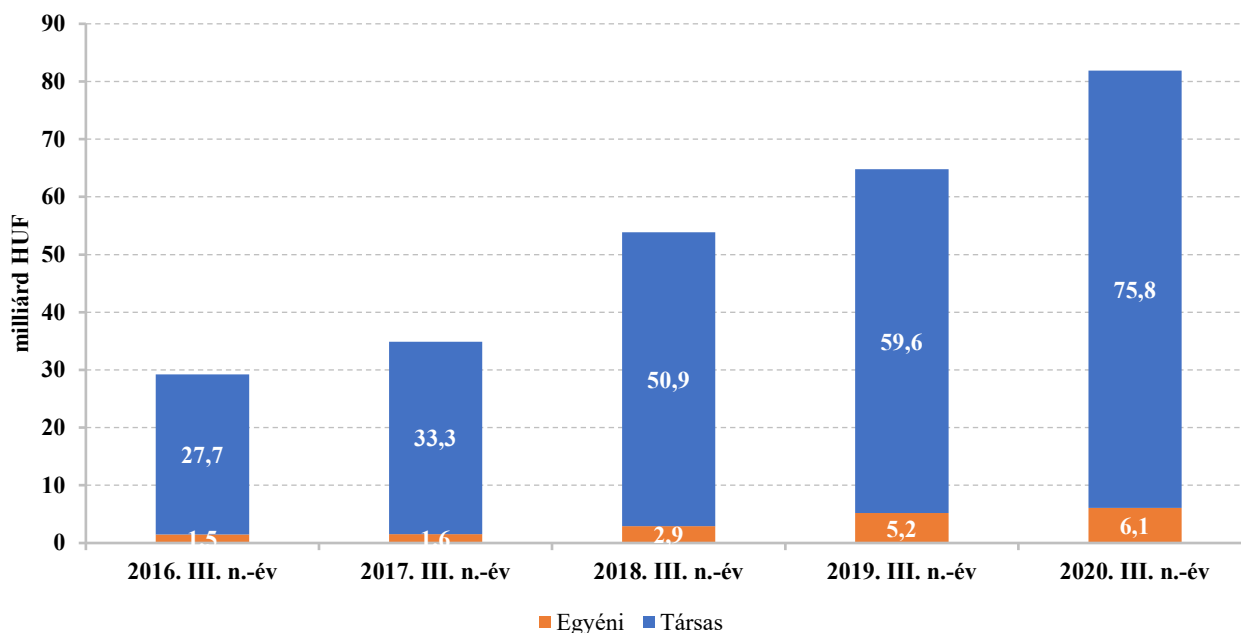
Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripar garantált hitelállománya 26,3 százalékkal 81,9 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszakához képest.

Az élelmiszeripari egyéni gazdaságok garantált hitelállománya 17,1 százalékkal 6,1 milliárd forintra, a társas vállalkozásoké 27,1 százalékkal 75,8 milliárd

forintra bővült egy év alatt. A mezőgazdasággal ellentétben az élelmiszeripar garantált hitelállományán belül a társas vállalkozások domináltak: részesedésük a hitelállományból továbbra is 90 százalék feletti volt (92,6 százalék). Az egyéni gazdaságok részesedése tovább csökkent, az előző évi 8,0 százalékról 7,4 százalékra mérséklődött (33. ábra).

33. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban adott év szeptember 30-án**

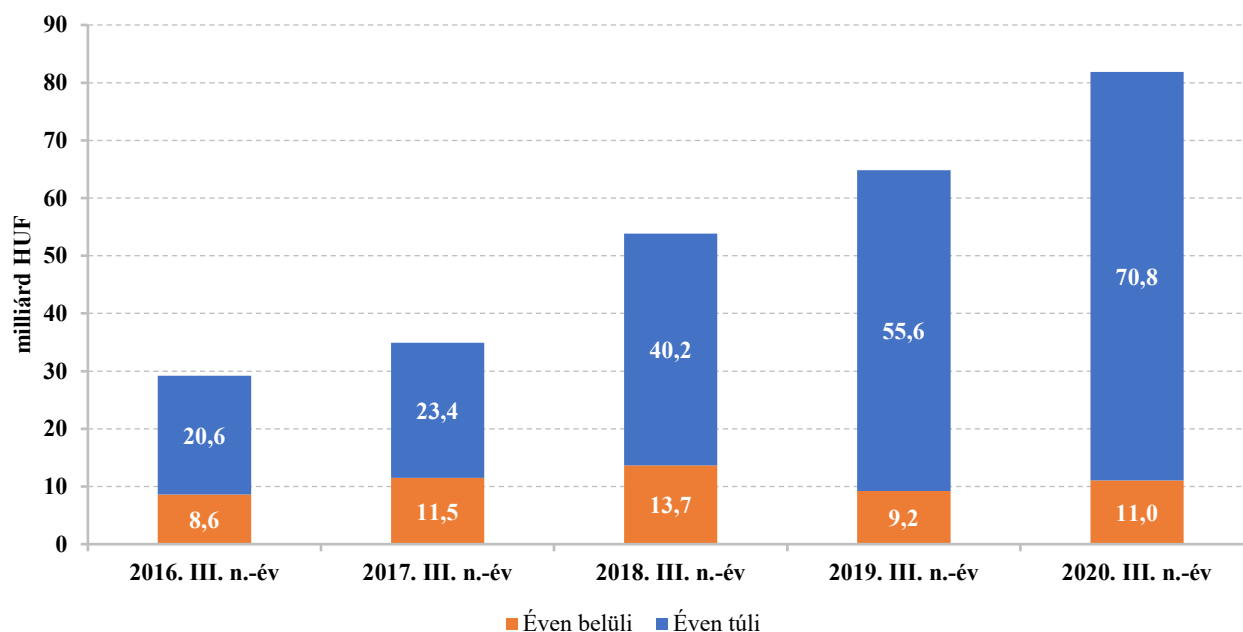
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 67,1–75,2 százalék volt 2020 harmadik negyedévének végén. A hitelállomány a 2016. évtől kezdődően az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA-, Garantiqa- és EXIM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Mivel az élelmiszeripar garantált hitelállományán belül az éven túli hitelek állománya 27,5 százalékkal emelkedett, miközben az éven belüli hiteleké 19,5 százalékkal nőtt, az éven túli hitelek részaránya tovább növekedett: 2020 harmadik negyedévének végén már meghaladta a 86 százalékot (86,5 százalék).

A hosszú lejáratú hiteleken belül a forgóeszközhitel-
lek állománya nőtt legnagyobb mértékben (36,9 szá-
zálékkal 40,7 milliárd forintra), ugyanakkor a beruházási
hitelek értéke is bővült (17,7 százalékkal 27,2 milliárd
forintra) (34. ábra).

34. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban a hitel lejárat ideje szerint adott év szeptember 30-án**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 67,1–75,2 százalék volt 2020 harmadik negyedévének végén. A hitelállomány a 2016. évtől kezdődően az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA-, Garantiqa- és EXIM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

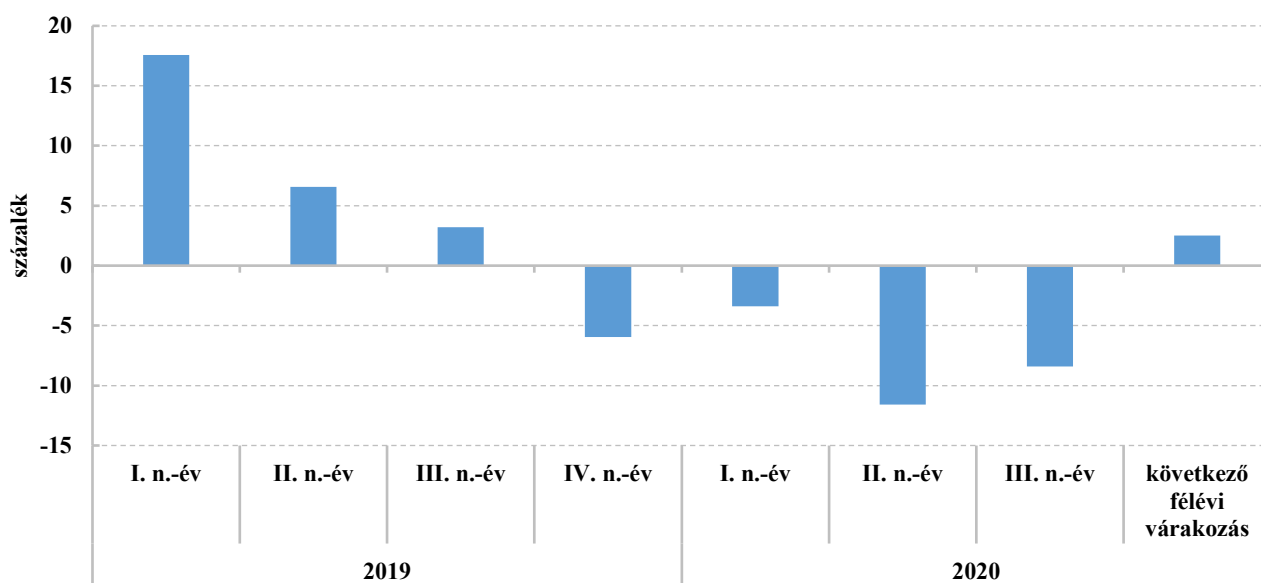
Hitelezési felmérés

A hitelek keresleti és kínálati tényezőire vonatkozó felmérést a FED (Federal Reserve Board) indította el. Az MNB a FED felmérése alapján készíti el saját hitelezési felmérését, amely valamivel bővebb, mint a FED kérdőíve. A hitelezési felmérés során alkalmazott kérdőív kérdései ötfokozatú skálát alkalmaznak és kvalitatív módon fejezik ki a felmérésben részt vevő intézmények által megtett lépéseket, illetve tervezett vagy várt változásokat a hitelezési hajlandóságra, hitelkeresletre, hitelezési szttenderdekre/feltételekre, kockázati paraméterekre és a különböző szektorok kockázati megítélésére vonatkozóan.

A legfrissebb felmérésben szereplő visszatekintő kérdések 2020 harmadik negyedévére (2020 második negyedévéhez képest), az előre tekintő kérdések a következő féléves időszakra vonatkoznak (2020 harmadik negyedévéhez képest). A felmérésben a legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező bankok vesznek részt szegmensektől függően 85-95 százalékos piaci részesedéssel.

A változást a romlást és javulást jelző bankok piaci részesedéssel súlyozott arányának különbsége mutatja. Ha a mutató értéke negatív, akkor a bankszektor képviselői javulást, ha pozitív, akkor pedig romlást várnak az adott ágazat hitelezési folyamataiban.

35. ábra: A mezőgazdasági portfólió minőségének változása¹⁷

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A portfólió változása 2019 első három negyedévében kedvezőtlennek minősült, azonban a bankszektor képviselőinek megítélése folyamatosan javult, olyannyira, hogy 2019 negyedik negyedévében már pozitívan vélekedtek a mezőgazdasági portfólió változásáról (35. ábra). A bankok szerint 2020-ban folytatódott a kedvező tendencia, a második negyedévben már nettó 11,6 százalékkal, a harmadik negyedévben pedig

8,4 százalékkal számolt be javulásról az iparági portfólió minőségében.

A legfrissebb felmérés szerint a bankok romlást prognosztizálnak a mezőgazdasági hitelfortfóliók minőségét illetően: a pénzügyi intézetek nettó 2,5 százaléka szerint negatívan fog változni a hitelfortfóliók minősége az elkövetkező fél évben.

¹⁷ Vad- és erdőgazdálkodással együtt.

Ágazati csődráták

Az ágazati csődrátát egy adott ágazatban csődeljárás alatt lévő és az egy évvel korábban működő társas vállalkozások százalékos arányát mutatja. A mutató értékelésével képet kaphatunk egy adott ágazat pénzügyi stabilitásának helyzetéről, illetve annak tendenciájáról.

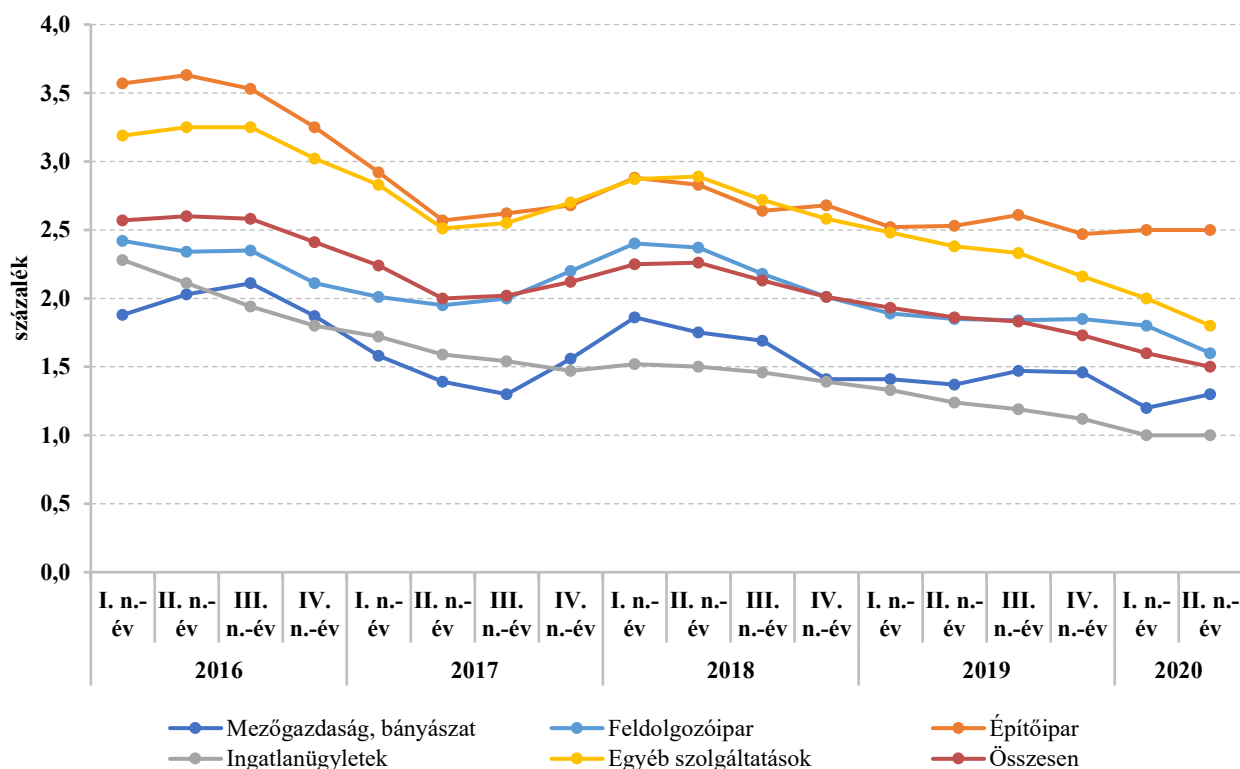
A vizsgált évek alapján megállapítható, hogy a nemzetgazdaság összesített csődrátája fokozatosan javult: a mutató értéke 2020-ban 1,5 százalékra csökkent.

Ugyan a mezőgazdaság csődrátája 2020 második negyedében 0,1 százalékponttal nőtt az előző negyedéhez képest, az ágazat 1,3 százalékos csődrátáértéke a

vizsgált években a legkedvezőbbnek számított.

A nemzetgazdaság szakágazatai között a legkevésbé eladósodott ágazatnak továbbra is az ingatlanügyletek minősült: az ágazat csődrátája 1,0 százalékot tett ki 2020 második negyedében. A legeladósodottabb ágazat változatlanul az építőipar volt, amelynek csődrátáértéke mintegy 2,5 százalékon stagnált az elmúlt másfél évben. Az egyéb szolgáltatások szektor csődrátája 2018 második negyedéve óta fokozatosan csökkent, 2020 második negyedévére pedig már 1,8 százalékra mérséklődött (36. ábra).

36. ábra: Ágazati csődráták

Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Pénzügyi Stabilitási Jelentés, 2020. november alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása

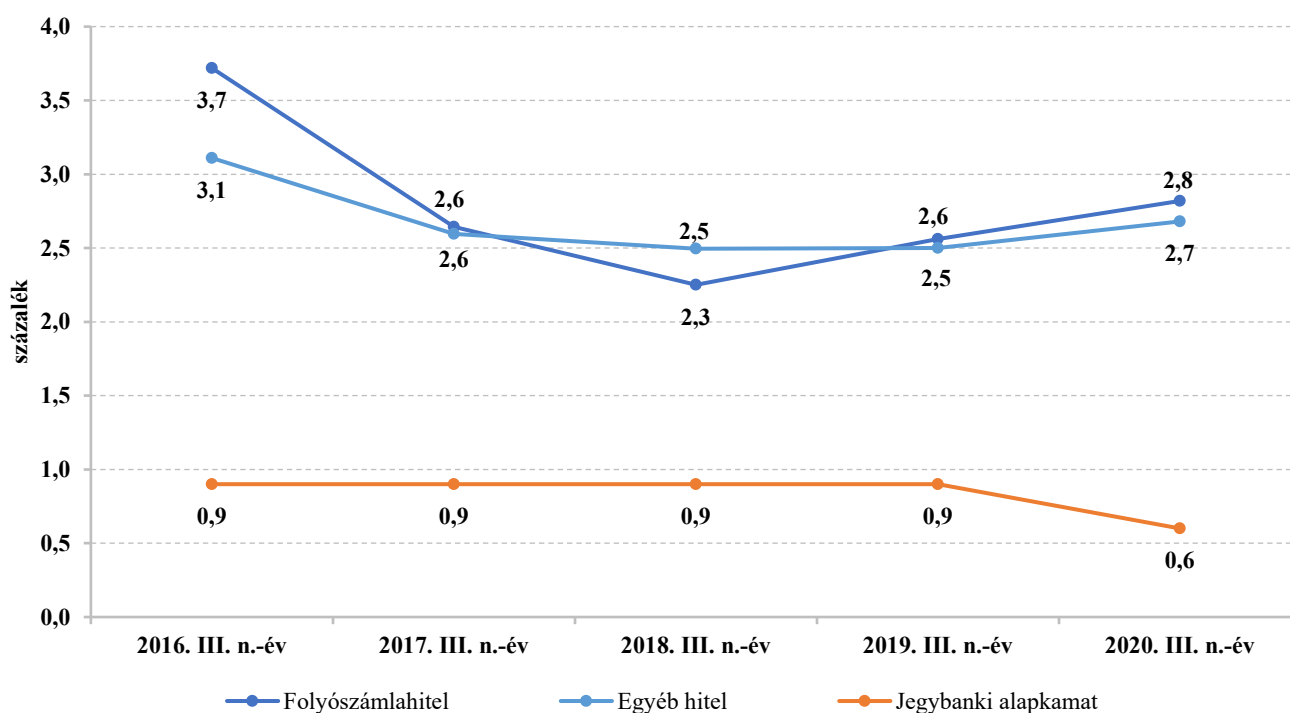
A Monetáris Tanács november 17-i üléséről szóló közlemény alapján megállapítható, hogy a gazdasági aktivitás az április–májusi mélypontot követően nagymértékben korrigált 2020 harmadik negyedévében. A KSH előzetes adatközlése szerint a hazai GDP az előző negyedévhez képest 11,3 százalékkal növekedett, éves összevetésben azonban 4,6 százalékkal elmaradt az egy évvel korábbtól. A Monetáris Tanács várakozása szerint a járvány második hullámának hatására 2020 negyedik negyedévében a gazdaság helyreállása némileg megtorpan, majd 2021-ben folytatódik. Az MNB szeptemberi előrejelzése szerint 2020-ban a magyar GDP várhatóan 5,1–6,8 százalék közötti mértékben zsugorodik,

amit 2021-ben 4,4–6,8 százalék közötti bővülés követhet. A gazdasági teljesítmény 2022 fordulóján érheti el a járvány előtti szintet.¹⁸

A jegybanki alapkamat 2016 óta 0,90 százalékponton stagnált, azonban mivel az erős dezinflációs hatások miatt az inflációs kilátások tartósan lefelé mozdultak el, míg a hazai gazdaság idei évi teljesítménye a korábban vártnál mérsékeltebb lehet, az árstabilitás fenntartása és a gazdasági növekedés helyreállításának támogatása érdekében a Monetáris Tanács a jegybanki alapkamat mértékét júniusban 0,75 százalékra mérsékelte¹⁹, majd júliusban további 15 bázispontos csökkentéssel 0,60 százalékban állapította meg²⁰.

A vizsgált időszakban az egyéb hitelek átlagos évesített kamatlába 2019-ig fokozatosan csökkent, 2020 harmadik negyedévében azonban 0,2 százalékponttal emelkedett. A folyószámlahitelek kamata az előző év azonos időszakához képest az egyéb hitelekéhez hasonló mértékben növekedett: 0,2 százalékponttal 2,8 százalékra emelkedve (37. ábra).

37. ábra: A jegybanki alapkamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása²¹

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

¹⁸ Forrás: MNB, Közlemény a Monetáris Tanács 2020. november 17-i üléséről.

¹⁹ Forrás: MNB, Közlemény a Monetáris Tanács 2020. június 23-i üléséről.

²⁰ Forrás: MNB, Közlemény a Monetáris Tanács 2020. július 21-i üléséről.

²¹ A nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott forinthitelek és az általuk elhelyezett forintbetétek átlagos évesített kamatlába (a hó végi állománnyal súlyozva).

EU-referencia-kamatláb

Az Európai Bizottság (EB) az állami támogatások közösségi ellenőrzésének keretében – többek között – a támogatástartalom megállapítása céljából a referencia-kamatlábát veszi figyelembe, amelyet a piaci kamatlábak

helyettesítésére használ. A referencia-kamatláb megállapításának módját az EB 2008/C 14/02 közleménye szabályozza. A referencia-alapkamatlábát tagországonként, évente állapítják meg vagy vizsgálják felül és havonta teszik közzé. A ráta értéke 2019-ben folyamatosan csökkent, 2020 januárjában 0,30 százalékpontra mérséklődött, majd ismét növekedésnek indult. Értéke 0,7 százalékot tett ki 2020. október 1-jén (21. táblázat).

21. táblázat: **A referencia-kamatláb változása Magyarországon**

Érvényesség kezdete	EU-alaprátá, százalék
2017. I. 1.	0,8
2017. III. 1.	0,5
2017. VIII. 1.	0,3
2017. XI. 1.	0,3
2018. I. 1.	0,1
2018. II. 1.	0,1
2018. IX. 1.	0,4
2018. VII. 1.	0,1
2018. VIII. 1.	0,2
2018. X. 1.	0,5
2018. XI. 1.	0,6
2019. I. 1.	0,6
2019. VII. 1.	0,5
2019. XI. 1.	0,4
2020. I. 1.	0,3
2020. IV. 1.	0,4
2020. V. 1.	0,5
2020. VI. 1.	0,8
2020. VII. 1.	0,9
2020. X. 1.	0,7

Forrás: A Támogatásokat Vizsgáló Iroda adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az EB a referencia-kamatláb megállapítása során az éves EURIBOR-kamatlábát²² tekinti kiindulási alapnak. Hiányos esetekben az EB saját jogkörében

megállapítja a referencia-kamatlábát, amelyet kamatfelárakkal módosít (24. táblázat – Kiegészítő táblák).

²² EURIBOR: Európai bankközi euró referencia-kamatláb, amelyet a bankközi piaci szereplők meghatározott periódusra egymás között irányadónak tekintenek.

Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései

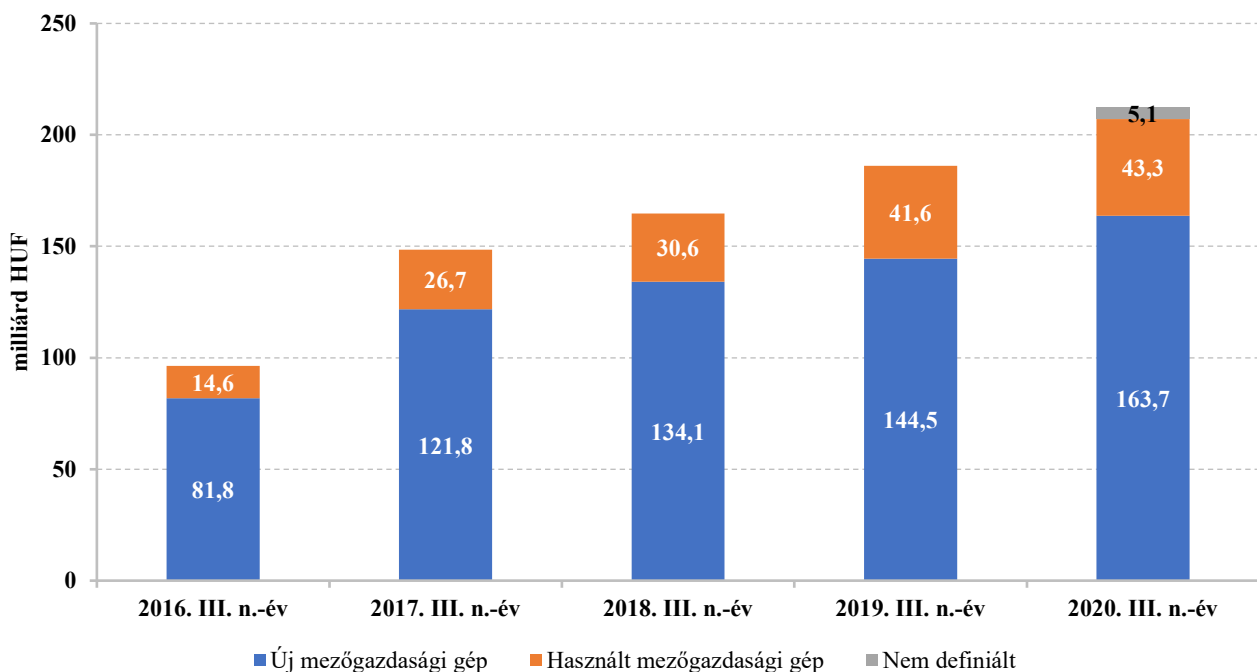
A lízingcégek mezőgazdasági tőkekintlévősége az elmúlt öt évben fokozatosan bővült, 2020 harmadik negyedévének végére elérte a 207,1 milliárd forintot. Ez az összeg 11,3 százalékkal, azaz 21,0 milliárd forinttal haladta meg az előző év azonos időszakának értékét.

Ezen belül az új mezőgazdasági gépek lízingelt állománya 13,3 százalékkal 163,7 milliárd forintra, a használt gépeké pedig 4,2 százalékkal 43,3 milliárd

forintra emelkedett. A használt, illetve az új mezőgazdasági gép kategóriába nem besorolható, nem definiált gépek finanszírozott összege 5,1 milliárd forint volt.

A mezőgazdasági gépek körében továbbra is az új gépek részesedése volt kiemelkedő: az arány 79,1 százalékra növekedett a harmadik negyedév végére (38. ábra).

38. ábra: Lízingcégek mezőgazdasági tőkekintlévőségeinek²³ alakulása adott év szeptember 30-án

Megjegyzés: A pénzügyi lízing állományának egy része az MNB társas vállalkozásainak hitelállományában is szerepel.
Forrás: A Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

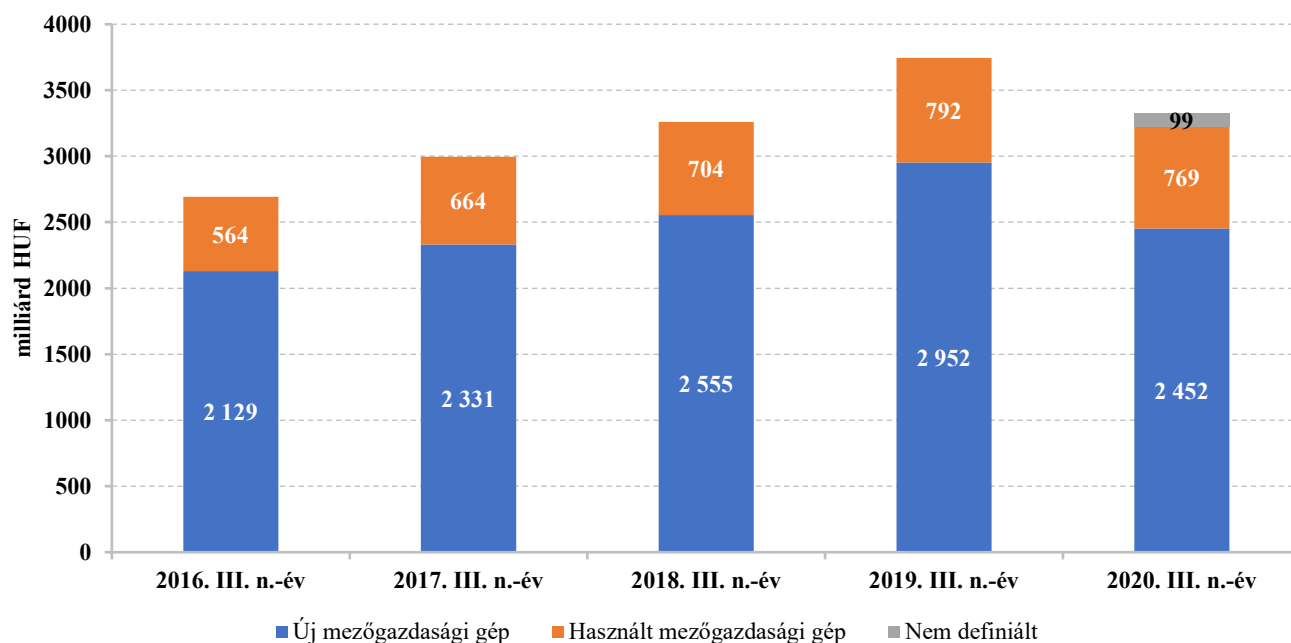
A tőkekintlévőségek emelkedésétől eltérően a lízingszerződések száma 14,0 százalékkal maradt el az előző év azonos időszakától, ezáltal 2020-ban 3320 szerződéskötés valósult meg a harmadik negyedév végéig. A legnagyobb csökkenés az új mezőgazdasági gépeknél jelentkezett, amelyekre 16,9 százalékkal kevesebb, összesen 2452 szerződést kötöttek, emellett a

használt mezőgazdasági gépekre kötött lízingszerződések száma 2,9 százalékkal 769 darabra mérséklődött.

Az új gépekre megkötött lízingszerződések aránya a korábbi évi 78,8 százaléktól eltérően 76,1 százalékot, a használt gépeké 21,2 százalék helyett 23,9 százalékot tett ki, miközben a nem definiált gépek aránya 3,0 százalékot képviselt (39. ábra).

²³ Fordulónap után esedékessé váló, már folyósított, de még nem lejárt, ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege.

39. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági szerződéseinek számának éves alakulása adott év szeptember 30-án

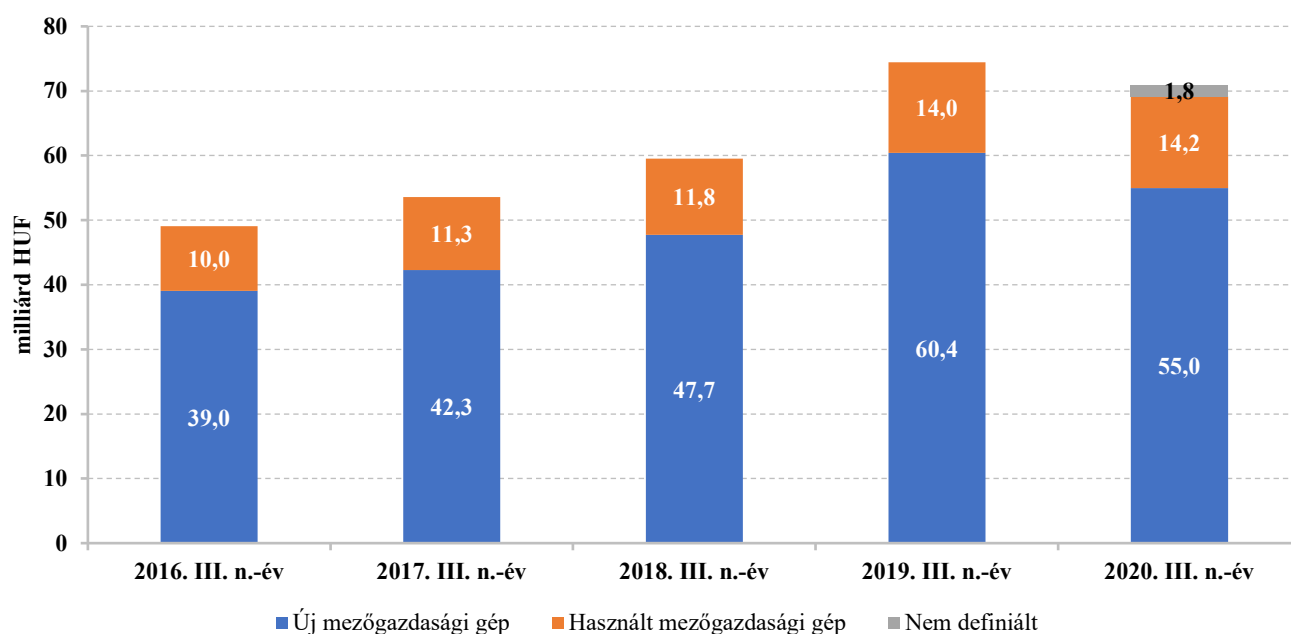

Forrás: A Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A szerződésszámmal párhuzamosan a lízingcégek által finanszírozott összeg is csökkent, az előző év azonos időszakához képest 4,7 százalékkal 70,9 százalékra mérséklődött. A csökkenés az új mezőgazdasági gépeknél jelentkezett, amelyek finanszírozott összege 9,0 százalékkal maradt el az előző év azonos időszakától. A használt mezőgazdasági gépek finanszírozása érdemben nem változott, a lízingcégek által finanszírozott

összeg mindössze 1,0 százalékkal emelkedett. Mivel a lízingcégek kihelyezései az új mezőgazdasági gépek esetében csökkentek, miközben a használt gépeknél érdemben nem változtak, a használt mezőgazdasági gépek részesedése a teljes finanszírozott összegből 18,8 százalékról 20,0 százalékra emelkedett (40. ábra).

40. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezéseinek éves alakulása adott év szeptember 30-án

Forrás: A Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kiegészítő táblák

22. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (kumuláltan befogadott és jóváhagyott kérelmek összege 2020. szeptember 30-án)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar	
	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek
Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogram	10,0	9,8	0,0	0,0
Családi Gazdálkodók Kedvezményes Hitelprogram	10,6	10,5	0,5	0,4
Európa Agrárhitel Program	4,8	3,3	0,1	0,1
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	3,6	3,0	0,3	0,3
MFB Kisvállalkozói Hitelprogram	0,0	0,0	0,7	0,5
MFB Új Magyarország Forgóeszköz Hitelprogram	0,1	0,0	0,4	0,4
MFB Vállalkozásfinanszírozási Program	0,4	0,2	4,2	4,2
Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	13,6	11,5	0,3	0,2
Sikeres Magyarországért Önkormányzati Infrastruktúrafejlesztési Hitelprogram	0,1	0,1	0,0	0,0
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	21,0	16,7	0,4	0,2
Új Magyarország Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	11,9	11,4	0,4	0,4
Új Magyarország Agrár Forgóeszköz Hitelprogram II. ütem	4,3	3,9	0,0	0,0
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	2,7	2,2	16,7	12,5
Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram	0,1	0,1	0,0	0,0
MNB Növekedési Hitelprogram 2. szakasz	5,5	5,2	1,4	1,4
MNB Növekedési Hitelprogram I. szakasz I. pillér	0,0	-12,3	1,9	-11,6
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020	0,4	0,3	0,0	0,0
MFB Vállalkozásfinanszírozási Program 2020	0,0	0,0	0,3	0,1
MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020	0,0	0,0	0,6	0,6
MFB-NHP Földvásárlási Hitelprogram	116,6	113,1	0,4	0,4
MFB Pénzügyi Vállalkozás Refinanszírozási Konstrukció II	0,0	0,0	0,6	0,3
MFB Versenyképességi Hitelprogram	0,0	0,0	1,1	1,1
Európa Technológiai Felzárkóztatási Beruházási Hitelprogram	0,6	0,5	3,0	2,4
HYFERP Hitelprogram	0,0	0,0	1,8	1,8
Egyéb Programhoz nem kapcsolódó Hitelkonstrukciók	102,9	56,3	88,5	40,9
Egyéb	0,5	0,5	0,3	0,1
Összesen	309,7	248,8	123,6	70,0

Megjegyzés: Az egyéb kategóriába azok a programok kerültek besorolásra, amelyek befogadott állománya 2020. harmadik negyedévében nem érte el a 600 millió forintot.

Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

23. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (fennálló állományok értéke 2020. szeptember 30-án)**

Megnevezés	milliárd HUF		
	Mezőgazdaság	Élelmiszeripar	Összesen
Programokon kívüli forinthitel	5,4	4,4	9,8
Egyéb programhoz nem kapcsolódó követelésvásárlás	0,0	6,4	6,4
Földvásárlási Hitelprogram	73,1	0,3	73,4
MFB Versenyképességi Hitelprogram	0,0	0,9	0,9
Egyéb	0,9	1,3	2,2
Összesen	79,4	13,3	92,7

Megjegyzés: Az egyéb kategóriába azok a programok kerültek besorolásra, amelyek fennálló állománya 2020. harmadik negyedévében nem érte el a 600 millió forintot.

Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

24. táblázat: **Bázispontban kifejezett kamatfelárak**

Hitelminősítés kategóriája	Biztosítékokkal való fedezettség		
	magas	általános	alacsony
Kiváló (AAA-A)	60	75	100
Jó (BBB)	75	100	220
Kielégítő (BB)	100	220	400
Gyenge (B)	220	400	650
Rossz/pénzügyi nehézségek (CCC és ennél alacsonyabb)	400	650	1 000

Forrás: Európai Unió Hivatalos Lapja: A Bizottság közleménye a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapítási módjának módosításáról

